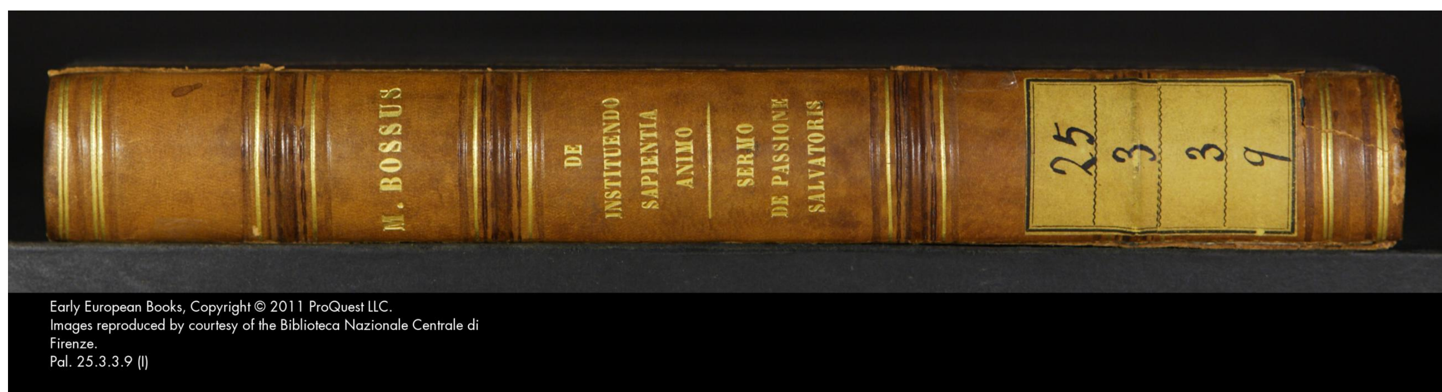

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)

EIVSDEM MATTHAEI DE INSTITVENDO SAPIENTIA ANIMO QVARTVS INCIPIT LIBER.

ARGVMENTVM.

m Vita cum iucũditate/honeſtoq; ioco diſputatio præſens inducitur. In qua dupli ci de diſciplina agitur. Vna quæ corpus caſtigat/et cõterit: altera: quæ animũ inſtruit: et utraq; nõ parũ ad ſapiẽtiã ptinet. Et quare graue pœnitẽtiã/et carnis maceratione ĩi etiã ſuſcepere: q nũq̃ peccauerũt: neq; indiguerũt diſciplina ut xp̃s dominus: et Ioã. Baptiſta. Et q fortiores grauiora debẽt ex uirtute tolerare: ſi nõ ꝑpter ſe: ut ſint in exẽplar/et alios animẽt. Et q inq̃tũ diſciplina hõiẽ dirigit ad ſapiẽtiã et correctio: et docilitas. et forma. et regula. et ius/et ars ſolet appellari.

c Onuẽtus ille: quẽ nobis quartus Seuerine inſtruxit dies: cũ lætus/paratusq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ad audiendum mihi plane uideretur: ego de di
sciplina illa/atq; scientia: quas sibi Dauid orans
optauerat: ut Andreas aut doceret / aut quæreret
enixe poposci: quod ut faceret placere uisum est
cæteris. Sed ille (ut est ingenio comi) confestim

Facete.

q̃ o inquit es erga me liberalis uir bone/ patrũq;
charissime. Nam primum tibi bonitatem asciui
sti: et sine socio eam ferme totam tibi uẽdicasti /
et nunc ecce mihi porrigis Matthæe disciplinã.
Ad cuius iocum nullum prius rependi uerbum:
q̃ lineo amictu sublato repente / prompta ma/
nu extuli disciplinam ex fillo intortam : quæ for
te tum mihi pendebat ab cingulo: An inquiens
non disciplinatus et ego? Quo sale ad risum exci
tatus est cœtus. Ille etiam argute tu inquit re pu
gnas et uerbo Matthæe. Præcauendum est mihi
ab homine ita munito. Sic enim iocari quando
que festis lætisque diebus Paulo liberius apud

Ratio io
ci.

maiores sanctissimos nostros et licuit semper / et
uirtutis fuit. Nam longa per silentia. uigilias. stu
dia. sacra officia. continentiam oculorum. gra
uitatem incessus. status. habitus. motus/per ho /
ram a cibo licentior fatigatis sermo / deambula

Nota

tioq; conceditur: quo animus parumper laxatus
rursus assurgat alacrior: seque ad res serias / altas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

que reponat firmior atque neruosior. Qua ĩ re nostris ex hominibus mihi meus Cambius Bos sus uisus est præstans: quippe qui opportune. et cum ratione sic suauis facetusq; extitit: ut nõ minus lepiditate/sermonisque lætitia omnes excitaret ad profectum: q̃ exemplo uitæ/sanctitudineque mirabili. Videbamus ĩterdum illum castissimis sermonibus schomata Comicorum/et argutias studio ab aliis comparatas nullo conatu superare: cuius neque legebatur aliquid familiariter scriptum: a quo abesset uenustas/cauillationisque festiuitas: quæ ubique oblectaret: nusq̃ offenderet. (Sic enim illum blandissima aptauerat solerti nullo adhibito ab eo studio natura) Quod parentes/et fratres facile/atque urbane etiam præstitere: ornantes coetus/conuiuiaque: q bus interfuissent: gratissimis salib9. A quibus neque abhorruit: cũ priuatim qdẽ ex humanitate: tum publice ad tenendam cõcionem clarissimũ Prædicatorum ornamentum/noster maior Timotheus: qui mihi dux fuit ad ineundam religiosam hãc uitã/et ad sacrarũ litterarũ delibationẽ: et q̃tũ quoq; potuit me formare ad pulpitũ studuit: et si in horũ singulis parũ certe ꝑfecerim. Habẽt et hãc in se dulcedinẽ eorum pleriq;: qui

Cãbius.

Timoth.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

nunc uiuunt: neque illi uulgares: qui acerbitatē correctionum facetis/ et appetibilibus temperant uerbis/ et subditorum tristiciam laeticia soluunt: quae res si fuerit opportuna: animorum erectōni/ pusillorūq; saluti maxime consulit: Quod ꝑmul ti: et illi quidem prudentes tamen/ et optimi mi nime possunt: quorum instinctus/ toruitasq; na turae ad fletū propēsior est/ atq; tristiciā: q̄ ad hi laritatē/ et risum: quā diuersitatē igenii in Demo crito/ atq; Diogene fuisse Satyrus ita cōmeminit.

Nota,

Iam ne igitur laudas q de sapiētibus alter
Ridebat: quoties a limine mouerat unum
Protuleratq; pedem: flebat cōtrarius alter?

Democritus
Diogenes.

Democritus enim is erat: q domo exiēs ridebat curas: necnon et gaudia uulgi. Qui uero flebat errores hominū: et qbus continue merguntur ca sus/ atq; discrimina ille Diogenes. Eorū ex nume ro: quos natura toruos dedit et duros: historiae ꝓ dunt Pirronē. Eraclitū. et qui tātę acerbitati ob noxius factus est: ut in totius odium generis hu mani euectus sit Timonē. Crassum itidem auū eius Crassi: qui in Parthis interemptus ē: nunq̄ i tota uita risisse ferunt. Tum Andreas etenim ꝓ difficile inquit radices extirpare naturae. Quip/

Timon

ANDR.

pe sunt ita cōperti a primis seminibus homines: ut contra ea pauci admodū uitam detorqueant. Et me quidem esse ex eorum numero fateor: q bus innata ē pronitas ad festiuitatem / atque lætitiam: non tam sponte: q̄ forte ab humore sanguinis inserti mihi lætissimi. Sed me sic equidē uelim in potestate habere: ne quid nimis utraq; in parte: aut eam certe mea hanc in complexione uirtutem seruare: quam græco nomine Eutrōpeliā Aristoteles uocat: planeq; et laudat: et nostros inter Theologos uir sāctus/et doctrina clarissimus Thomas Aquinas locat inter mediocritates/atque uirtutes. Sed quoquo mō ipsa res sit qd sum Matthææ facturus: quod concioni uenerabili / et pulcherrimæ isti sit placiturum? Quæ / nam ista siue disciplina/ siue scientia: quas tu dicis ad sapientiam pertinere? Disciplinā tu unā quidem ostēdisti lino compactam alias materiales similiter / uel loris / uel scirpo / uel etiam ferro formatas exercent: quibus est ea res curæ. Sed de his non quidem nos modo: sed earum tractent mercatores / atque artifices. Tum Ioannes Philippus etiam materialis disciplina cura/ et studio nostro morande digna mihi uidetur. Nam si /

Eutropelia. Comitas.

IOH. phi

uel pro uenia / redemptioneque facinorum / uel pro petulantium cohibitione / mortificationeq; membrorum ea / præter maximas festorum solē nitates quottidie utimur :.lumbos / scapulasque cædendo : non de negocio tam nostro / nostra erit cogitare ? Nam et eorum:qui id præter nos cogitant:nunc plenæ sunt insignes Italiæ et præ clarissimæ urbes / Venetiæ nostræ tot populorū et gentium dominatrices . Genua uaria et popu losissima: Florentiaque lautissima imprimis / habentes ex singulæ diuerticula amplissima : ubi ad istiusmodi disciplinarum flagra se se receptāt innumerabiles cuiusq; generis uiri per sabbata: Qui etiam :cum est opus:supplices lustrant ur bes/se multo cum sanguine cedētes/et ad preces clamoribus Deum / cælestesque mouentes : His dictis Andreas factus erectior :non equidem re cuso inquit de hoc etiam disciplinæ genere age re:si te mihi Philippe consocium adiunxeris : Nam si quis potest / certe tu potes disciplinatissimus de disciplina disserere . non q̄ te uelim ad artificium / instrumentaque uocare : quæ nulla formasti unquam : sed ad rationem / effectum que :cuius causa hæc inuenta sunt instrumenta.

Scholæ disciplinatorum.

ANDR.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Sicut enim in excribendo bonum et gnarum excriptorem esse dicimus: non qui commode calamos acuit / pugilaresque / et reliquam supellectilem fabricat: sed examussim / et cum ratione formam recte excribendi tenet: sic de flagellis: quas disciplinas non tam latine: q̃ religiose nunc appellamus: te puto Philippe cogitare / si rem ad sapientiam ullo modo traducis. Plene me habes o Morande rettulit frater: Eam dico profecto disciplinam: per quam quoties deliquisse uere nos poenitet: futuras poenas depellimus / culpasque diluimus: Purgamur etenim quicunque curabiliter peccauimus / aut hic doloribus atque suppliciis uiui: aut apud inferos longe grauius mortui. Neque possunt inustæ uicioū colluuiones alio modo detergi. Qui uero tam inexpiabiliter emigrarunt: ut indigni sint uenia: hi cum lucifero perpetuas mittuntur in poenas. Eadem ipsa persæpe ueluti præcauentes morbos antequam ueniant: attolentem se carnem aduersus spiritum edomare / frenareque cōtendimus audientes Apostolum Debitores sumus non carni: ut secundum carnem uiuamus. Si enim secūdum carnem uixeritis moriemini.

IO. PHI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Si aūt facta carnis mortificaueritis :uiuetis.Nul
Nota lum igitur supplicium/genusq; martyrii ē in lau
de suapte natura:qn uerius malū haberi debet:
quoniā grauiter afficit uitā:Sed ex modo / causa
que suscipiētis/ferētis ue porro censetur.Nam ꝓ
posito peccato/et ni peccet uir bonus admoto ei
etiā phalaridis tauro:p̄stat aduersa omnia tolera
re:q̄ deū utiq; lædere:fidem/iusticiāq; deserere.
Propter hæc itaq; laboriosa oia/et aduersantia ꝑ
peti:officiosum / et sanctū planeq; et necessariū
Nota. ꝑsæpe putamus/et dicimus.Non pœna ergo: sed
ratio/atque causa ē:quæ martyrem sacrat.Sicut
enim uites :ne in steriles pāpinos diffluant:et cæ
terarum luxuriātiū arborū ꝓceritates: ne fruges
exhauriāt amputamus/et cædimus:ita efrenos/ra
tionēq; non audiētes corporis sensus flagellis ua
riis:ne se in luxum / uiciaq; resoluant :compesci
Nota. mus/atque frenamus.Omnis itaq; ratio laborū /
ferendorum et in corpore perpessionum : quas
uiri sancti / uel sponte suscipiunt : uel toleran
ter excipiunt:in hoc consistere plane deprehen
ditur : ut per ea præcauere lasciuiam . motus
carnis consopire . emendare praue commissa.
gratiam / et misericordiam implorare equidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

possint: alioquin has sibi ipsis irrogare molestias manifestæ esset insaniæ. Sed hæc omnia pollicet se effecturam: et quidem ualide / atq; magnifice hæc disciplina: Quod nisi faceret: an saluator / et noster dominus Christus perfectæ uirtutis exẽplar corpus innocẽs suum quadraginta dierum extenuasset inedia? An fœlix præ omnibus et sanctus ab utero ille Baptista: quem terris datum ĩsecuta semper lætata sunt sæcula / lætabunturq; uentura: degisset in hæremo? locustis / et fontibus usus fuisset ad cibum? aut beata operuisset membra camælo? An Hieronymus tã clarus inter doctores: et magnus deserta tot peragrasset ãnos? et uasta tandem ea in solitudine socius tantum Scorpionum / et ferarum resedisset: quæ exusta solibus ei situm ætyopissæ carnis in membris obduxerat: ubi ab oratione persæpe / pectorisq; uerberibus nõ cessans / se noctem memorat iunxisse cum die: et uinum / decoctũq; aliquid / aut certe conditum gustare extimauisse luxuriam: ut recordationem puellarum: et quibus æstuabat ĩ carne ꝑmortua: incẽdia propelleret a se libidinum? An magni illi Athletæ / et duorum florẽtissimorum Ordinũ principes Benedictus / atque Frãciscus aliiq; nonnulli nudos post ꝑces atq; flagella

ſe gelidas inter niues / urticoſa / ueproſaq; ſilue
ſtria incaſſum interdum dediſſe putandi ſunt?
Immo quia efficeret quæ diximus patiendi diſci
plina: prudenti conſilio / atque ratione illi ſe ita
dedere. Non mala igitur huiuſmodi iſta haben
da ē diſciplina: quoniam qui eam legitime ſumit
bonum equidem reddit. Q𝔡 ſi bonum: etiam et
ſapientem: uerum et perbeatum: nedum ſapiē
tem: dum peccata eorum: qui ita ſe uerberãt ab
ſtergit et delet: et qui mortui erant peccatis re
ponit ad uitam. Hãc unam ego: quæ cælos im
pleat hominum: eſſe quidem arbitror. (Quis
enim ſe iactabit crimen non commiſiſſe?) De
paruulis nõ loquor: qui non indigẽt pœnitẽtia:
neq; diſciplina: ſi in fide dormierunt anteq̃ ſint
ad peccandum idonei. Sed de puberibus / atque
maioribus: qui p̃uaricare iam poſſunt: ſeq; ĩ dies
faciũt delictis obnoxios: q̃bus ſi ſubita / et ſaluta
ris hæc medicina / diuina pietate nõ eſſet appoſi
ta: ſalua: ut ſcribitur: ulla caro nõ fieret. Sed pie
tate admirabilis Dei: qui infirmitatem figmenti
agnoſcit humani: plena eſt utique terra / hoc ē
terrenum / et ſemper fragile animal homo: qui
ut fieri ſine opifice deo nullo quidem modo po

Quot poſt pecca ta cæleſtes

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

tuit : ita quoq; sine illo seruāte/atque tuente ne que consistere neq; spirare potest omnino. Siq dem ut esset genus humanū singularis Dei ami cicia / et æterna charitas fecit: ut beatum autem statum obtineat / eiusdem indefessa procuratio / et misericordia efficit: atq; ita: ut sit illud in psal mo uerissimum. Miserationes eius super omnia opera eius. Ad hæc audio te Philippe libenter in quit Andreas: Sed cursum: si lubet: siste parum per: et da: si potes: qua ratione Baptista qui san ctus ab ortu neq; peccauit: neq; peccaturum for tasse se timuit: et cui soli et adhuc uiuenti atte status dominus est inter natos mulierū non sure xisse maiorem: per omne tamen uitæ spatium tā tam sibi ipsi non opportunam: Sed superuacane am poenitētiæ indixerit acerbitatem: quod si eno daueris: erit perinde et absoluta de ieiunio domi ni quæstio. Hanc partem ad illum Philippus re spondit haud prætereundam ullo pacto putabā: Sed eam antequam tangerem: e labio tu mihi celerior præripuisti: non ꝙ id te fugiat reor: sed me ut forsitan: quem arbitratus sis im/ præmeditatum: si dormiam experiare. Itaque dico a sanctissimis uiris alia propter se.

ANDR. De Bapt. pœnitētia

PHILIP

Alia propter prædestinatos in omni uitæ modo et susceptaǀ et acta fuisse/ꝙ non tãtum sibi ipsis: quãtum in commune omnibus exemplar editi essent. Qua ratõe diuino pconio ẽ illud ad eos uos estis lux mũdi: et appellati sunt ciuitas: quæ supra montem posita ostẽtat eminus se quaque cõspicuam: Cãdelabro etiã compati / atq; lucer næ ĩ domo omnibꝯ collucẽti. In domo inq̃: quæ una ecclesia ẽ / fidelis. catholica. sancta / in terris militãs q̃diu perueniatur ad illam: quæ sursum triumphat: gloriosam cæli progeniem: de quarũ altera cogitãs Dauid elegi inquit abiectus esse ĩ domo Dei mei magis: q̃ habitare in tabernacu/lis peccatorum: et in euãgelio illud ẽ memoratũ Domus mea/domus orationis uocabitur. De altera uero alio carmine concinit iterũ Dauid gloria et diuitiæ in domo eius/et iusticia eius manet in sæculum sæculi. Quoniam uero quisq; longe plus oculis: q̃ auribus credit: et moribus alienis formatur: q̃ uerbis: his itaq;: qui in ecclesia adhuc terrena sunt sancti: et si satis ẽ abditam alto sub pectore et cõsciẽtia tacita habere uirtutem: iidem tamen ipsi propter electos edificãdos / et ĩpellendos/ut diximus: exhibẽt exterius plurima: cum docendo: tum agendo signa/et experimẽta

Quomõ sibi/proximisque uiuendum.

præclaræ ſanctitatis/atque uirtutis. Verum enim uero Ioannes iſte Baptiſta: qui pluſquam certe ꝓpheta uulgabat per omnem Iudæam uenientem Chriſtum affore confeſtim in limine: et quanta omnino ui poterat ubique perſonabat et conclamabat pœnitētiam agite. appropinquat enim regnum cælorum. faciens illum digito: cum ſe palā intuliſſet : per agni cognomen agnoſci: abolituri totius mundi peccatum/reſarturiq; ruinam: debuit profecto (fuit et operepꝑcium)effectu ꝑſtare: quod uerbo doceret. Pœnitentiam dico. uitæ aſperitatem. mundi cōtemptum. et impterritum prorſus a morte animum. Frigida enim ſunt illa præcepta uirtutum: quæ non tenet ille: qui præcipit: uerumq; illud ē Ciceronis uerbum caput artis ē docere: quod facias. Quod et Claudianus īter poetas non quidem obſcurus egregie his uerſibus/chriſtianeq; precepit. Nota.

In cōmune iubes ſi quid\cenſes ue tenendum:
Primus iuſſa ſubi: tunc obſeruantior æqui
Fit populus: nec ferre negat: cum uiderit ipſum
Auctorem parere ſibi. cōponitur orbis
Regis ad exemplum : nec ſic inflectere ſenſus
Humanos edicta ualent ut uita regentis.
Mobile mutatur ſemper cū principe uulgus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Hinc de Iesu domino reuerenter ē proditum cœpit Iesus facere/ postea docere. Quādo a natura igitur ita sunt homines: ut nisi p̄uadat / qui eos ducit: nullo modo sequantur: necesse utiq; : ut diximus: extitit: ut tantus hic uates/ pœnitentiæque magister per exempla potiora præiret: q̄ qui con sequebantur. Animaduertendum præterea et illud hac ī re mihi plane uidetur. Eorum: q in omni exacta / sūmaq; uirtute imitati sūt Christū: primum oīum extitisse Ioānē. At uero Christus non propter se quidem: sed uniuersi humani generis uice/ atq; compendio sumpsit in poenis/ atque tormentis plus sane supplicii : q̄ quotquot unq̄ passi sunt hac in uita mortali. Quantū ad dolores/ et poenas: de eo sic ꝓphetat esaias. Omne caput languidū/ et omne cor moerens / a plāta pedis usq; ad uerticem nō ē in eo sanitas. Quātum ad ægestatem/ atq; pauperiem sic habet euāgelium Vulpes foueam habēt: et filius hominis non habet ubi reclinet caput suum. Quantū ad humilitatem/ suiq; contemptum : Exinaniuit semet ipsum seruilem accipiens formam narrat Apostolus/ Et ipse de se apud psalmistam Ego īquit sum uermis/ et non homo/ opprobrium hominum/ et abiectio plebis. Taceo ignominiā cru

Christi ꝑ pessiones.

cis infandam, dira, omnimodaq; supplicia: et cæ tera multa: quæ euangelistæ de eo meminere. Qui igitur illum in agni specie pro mundi redẽ ptione atq; salute mactandum ostenderat: par q dem erat naturam et mores eiusdem saperet: cu/ius ministerio fungebatur præco/atq; legatus: se cumq; reputaret esse præposterum ac periniquũ ut seruus eẽt domino maior/et discipulus super magistrum. Adde q res maximas et ĩmortali ali qua gloria dignas sine labore/interdũq; et san guine nemo consequitur: neque sine pertinaci cruentoq; conatu liquet quãta uirtus/et laus in quouis homine sit. Quin tabescit bonis etiam ĩ uiris sine lucta/atq; certamine dignitas magni animi. fortitudo/atque constantia: cuius rei tãtæ agnoscẽdæ gratia doctor et tuba missus Ioannes ad homines fuerat: sicut ei dominus testimoniũ dedit. A diebus Ioannis Baptistæ regnum cælo rum uim patitur: et uiolẽti rapiunt illud. An nõ uidemus quantum duriora de se prestant uiri q dem fortes: et magni in re militari duces/et cẽtu riões: q̃ ignaui/gregariiq; milites? Mares: q̃ fœmi næ? Adulti: q̃ pueri? Ita quoq; a primis/et ĩclytis cõmilitonibꝰ suis asperiora exigit sacer/et ĩuictus exercitus xp̃i: qbꝰ illud ab Apostolo merito dici

Nota

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

tur. Nō coronabitur: nisi qui legitime certauerit: et ab eodē/ ne quē pigeat strenue inire certamen: de mercede subiungitur. Non sunt cōdignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam: quæ reuelabitur in nobis. Quis potest hæc non probare? Immo uero ex his non incendi ad imitandum uirium inspecta/ habitaque mensura? Quis deterreri laboribus? et nō assidue in ieiuniis, orationibus, uigiliis, inq; cæteris arduis et gloriosis fortitudinis/ et tolerātiæ perpessionibus esse? Vides quantum hæc disciplina: de qua cœpimus iocose loqui: honesta et probabilis sit: possitq; etiā religiosæ rei nostræ serio/ grauiterq; aptari: si muliebres minime animos habeamus. Sed quoniā sēsus ꝑprios/ et multiplices habet alios: qui oēs ad sapientiam unam dirriguntur: neque omittēdi illi ita penitus mihi uidentur: ut quæ res succi est plena multiplicis: nos ieiunam illam intulerimus/ ac macilentam. Nā et correctio, et docilitas, et forma, et regula, et Ius, et ars solet appellari rectissime. Correctio quoties errata emendat/ atq; castigat: quod ē proprium disciplinæ/ ut sacris in litteris sæpe colligitur: et indicat maxime Dauid noster in psalmo Aphendite disciplinā/ ne quādo irascatur dominus/ et pereatis de uia iusta: et

Nota.

Multipliciter disciplina.

qua magnus Aurelius huius uitæ regularis no
stræ architectus et princeps institutum quidem
oportere esse ꝓlatum existimans eo libello : qui
de uita clericorum inscribitur : quæ nostra regu
la ē : disciplinam inquit libens habeat / et metuē
dus imponat. Neque aliter qdē Solomonis illud
accipi potest. A puero disciplinam noli subtrahe
re : quæ sane res : si cuius est : superiorum hominū
ē : ut iura sacra / atq; humana. imo et ratio / et na
tura ip̄a perscribit. Nam patri sāctissimo primū :
sui si muneris meminit : ea res conuenit : qui locū
diuinitatis cū uirtute soluēdi animas atque ligā
di possidet inter humana : cui et uigilantia et ꝓ
curatio alendi / et curandi gregis ore Christi est
imperata. Huic deinde proximioribus : qui popu
lis præsunt episcopis / et apud se cōfratribus cha
rioribus : quibus insignum deuotionis / et chari /
tatis qua debent semper accendi : ardēt roseo mu
rice circa capita apices : cæteris deniq; gradatim
ordinibus : nobis et simul : qui pusillam domini
familiam gubernamus per uices formæ gregi fa /
cti : qua profecto re grauius et periculosius nihil
humeris nobis imponitur : uti negocium : quod
summæ artis certe / et prudentiæ / et pietatis est.
Sic in omni primatu / atq; re publica. In omniq;

Quorum corrigere est.

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

familia qui primi sunt: debent hac una plurimũ uirtute præcellere: ut neq; ex uerecundia. neq; ex ignauia. neq; ex gratia/emolumento/timoreque uel aliquo deserant disciplinam: quæ id sit effec tura/ne delinquentes per indulgentiam crimini bus assuescant: Sed neq; innoxii exemplo malo illiciantur ad nefas. Nam ut imane ẽ/et capitale proximum præsenti uita priuare: ita magis æter na non corrigendo cum possis.

Nota.

Disciplinabile omne illud et nũcupamus: quod docibile ita est: siue homo/siue alterius generis animãs sit: ut assuescere doctrinæ/et moribus fa ciliter possit. unde a disciplina discipulus deduci recte putauerim: qua dispositione/atq; uirtute non ẽ aliquid omnino aliud quod uelocius/atq; cõmodius sapiẽtiam ueram attingat: seq;: quod fœlicius ẽ: Deo ipsi coniungat. Ideo de Saluato ris discipulis: qui ad simplicem domini uocem se cuti sunt euocantem scriptum legimus illud cũ laude et erant docibiles dei. Et prophetam domi num sic alloquentem accipimus. Disciplina tua ipsa me docebit. Nam fundamentum atq; origi nem ab humilitate/et fide habet disciplina: quæ geminæ uirtutes iis: qui eas tenent diuinã conti nuo suppeditant gratiam: Idcirco facillime ad

Docilitas.

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

penetralia ſapientiæ obtinet aditum diſciplina. atq; ideo ſolertia et admirabilis bonitas dei diſci plinabilem fecit hominem ſibi: fidemq; illi por rexit: quæ unica eſſet et ſimplex / et directa / certa que / et conſtans ad ueritatem ſemita: qua neglec ta / cætera: quæ quæruntur: non metæ / fineſq; op tati: ſed anfractus, errores, præcipicia habenda q dem eſſet. Quæ mala peſſima / atq; mortifera ac ciderunt mũdi Philoſophis ſerenum fidei reſpu entibus et diuinũ illum odorem: quem creatis in rebus ſenſerant: non tam pie: q̃ arroganter ſectã tibus: quo in eis iure quidem factum eſt ut non modo ad perfectum ſapientiæ / et ueritatis non p uenerint: Sed diuerſis fallaciis / laqueiſque ma gis ac magis in dies implicati / captique in extre mam abiſſum / atque uoraginem ignorantiæ / qn et ſtulticiæ quãdoq; abſorti pueriliter ſint: ut co actus ſuſpirare primus ille philoſophiæ princeps Socrates fuerit: q post immenſos ſtudiorũ labo res putaret ſe ſcire nihil. Sic et tantæ ſublimitatis ingenii Ariſtoteles nõ potuerit nõ fateri philo ſophiã: qua gloriaret̃ tũc humana temeritas: no ctuinos habere oculos ad manifeſtiſſima naturæ ſiue illam eſſe naturam putaret: qui æternus ui gor ſit / atq; diuinus: quã philoſophi / mũdi aĩam

Nota.

Socrates.
Ariſtotel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

existimauerunt esse dicendam: per quam qua
que diffusam tam: ut uiuerent: q̄ ut essent cunc
ta reciperent. Quam sane opinionem de doctri
na Platonis in sexto præclari operis istis induxit
poeta carminibus.

Principio cælum et terras/camposq; liquentes
Lucentēq; globum lunæ/titaniaq; astra
Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus
Mēs agitat molem: et magno se corpore miscet.
Inde hominum/pecudūq; genus: uitæq; uolātū
Et quæ marmoreo fert mōstra sub æquore pōto
Igneus est olis uigor/ et cælestis origo:

Siue singularem eam habendam censuerit: quā
cuiusq; rei diuersitas capit: cum oritur: aut cum
humana opera/ac consilio fabricatur/atq; com/
ponitur. Sic et alii multi cum se frustra exudasse
dephenderint: omnem quaq; de re scientiam fer
me sustulerunt: quæ cogitatio neq; abfuit a sanc
tissimo Regum/ et propheta nostro Dauid/ cū
cecinit Ego dixi i excessu atq; estasi mea Omnis
homo mēdax. Quantū itaq; quisq; disciplinabi
lior/ et docibilior extiterit deo: qui magister est
animi uerus: tantū qppe ad sapientiā/et ueritatē
curret alacrior: nusq̄q; ea cū luce formidabit im
pactionem/atq; prolapsum: Sed perpetuo/et cō

Nota.

ſtantiſſimo tanq̃ in ſpeculo mere conſpicabitur
uerum: unde ſapiens factus/eo feſtinabit expedi
tus/et leuis: ubi habitat uita beata. cuius capiun
dæ dulciſſima/et firmiſſima ſpe ipſe iam quoqꝫ ĩ Nota.
cipiet eſſe ꝓpe beatus. Currat igitur humana cu
piditas per hanc ſemitam poſt cæleſtem/ diuinū
que magiſtrum: nec in manibus putet ſe habere
ſapientiam. Diſciplinabiles/atqꝫ docibiles ſe ho
mines deo proſternant. Supernum hoc bonum/
et ĩmortale non iacet in Imis: quoniam diuinū
utique/non humanum eſt. illabitur e cælo. non
ſcatet ex terra. non foro emitur: ſed electis/et ſan
ctis diuina manu ad uitã clemēt impēditur.
Age tandem quomodo diſciplina forma / Regu
laqꝫ cenſeatur explicemus: quod a nobis ipſis im
primis exq̄ramus/ac deducamus: quãdo quidem
et forma/et uitæ regula celebrior in nobis appa/
reat: q canonici dicimur: q̃ ĩ cæteris multis: quos Canoni/
laxior uita delectat. unde regulares/et canonici/a cus q̃d.
regula/ et canone dicimur: quæ duo nihil aliud
latina noſtra/graiaqꝫ lingua: q̃ regulã ſonãt: quæ
poſt Apoſtolos domini ĩ primitiua eccleſia a cle
ricis omnibus accepta/ſeruataqꝫ ē longo equidē
tempore. Immo et ab iis/ueluti primis ab Arche
typis / et inſtitutoribus uitæ ſanctiſſimæ noſtri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Duces Augustinus. Basilius. Benedictus. Franciscus imitationem accepere superædificantes: quã ipsi erigebant: beatam machinam super apostoli cum fundamentum/Saluatorisq; consilium. Nã post euocationem a sæcularibus rebus proprium nihil habuisse/nulla et iniisse cõnubia apostolos constat: præter Ioãnem forsitã solum: ut creditur uulgo: qui etiam ab nuptiis reuocatus uirgo permansit. Sed neq;: qui ante contraxerant: abinde citra filios ullos legimus sustulisse. A quo dissentire neque Paulus existimandus ullo quidem pacto ẽ ex eo: quod prima ĩ epistola ad Chorinthios scribit. Non quid non habemus potestatem sororem mulierem circunducendi / sicut cæteri Apostoli / et fratres domini/et Cephas? An solus ego/et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Hoc ita non putat Apostolus. Nõ ita quidem/ut ducendæ eis essent ad thorum fœminæ/atq; concubitum: Sed ad ministerium laborãtium pro omnibus / et ad honestatis / ac pietatis officia: quem admodum et dominum a Galilæa pleræq; secutæ sunt: illi ad diem crucis usq; pie / candideq; ministrãtes. Sed qui male interprætantur Apostolum / usum cõiugalem ex eius uerbo accipientes: nonne conuincuntur aperte: si uer

Apostolos mãsisse celibes No.

No. bene.

ba Pauli :quæ secuntur obseruant? qui cum di/
xisset Non habemus potestatem hoc operandi?
protinus itulit. Quis militat suis stipēdiis? Quis	Nota.
plantat uineam / et de fructu eius nō edit? Quis
pascit grēgē/et de lacte nō mādúcat? quasi digni
essent sanctarum mulierum ministerio / charita/
tisq; seruitio: qui uerbo et doctrinæ essent semp
intenti: ut erat ipse et Barnabas: et cæteri: de qui
bus loquebatur: Apostoli. Selecta ista et regula/
ris itaq; uita: et disciplina singulari formata: quæ
mediam uirtutis semitam tenet: hoc ē quantum
sane potest: neque ad dexteram / neq; ad sinistrā
plus æquo declinat: sit ne sapientis requiro / atq; ī
terrogo: quam non esse neminem puto esse dic/
turum: nisi forte qui lucem ullam non uideat:
aut si uideat: lucem esse non agnoscat. Qđ si ē
sapientis regulari ita / disciplinaq; formari: habe/
mus et quidem plenissime: quod accurate quæsi
uimus: disciplinam ad sapiētiā: liquido ptinere.
Superest igitur duntaxat: ut iuris / artisq; simul:
quod facile assequi possumus: disciplinam agno	Ius et ars
men tenere indicemus. Nam si uerba hæc dixe	dici disci/
rit quispiam: aut etiam scripserit. Disciplina	plina.
Pontificum / ac Imperatorum sunt iura æ/
qua / commodaque sancita: quid hoc audiens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

accipiet/aut uero legens: nisi iure pontificio: im/
peratorioq; sunt iura æqua/commodaque sanci
ta? Ius igitur si a iusticia/ut riuulus a flumine/na
scitur: abesse nullo modo a sapientia potest: quã
do etiam condi ius recte / seruariq; legitime nisi
a sapientib9 certe potuerit. Artes quoque siue li
berales omnes / siue mechanicæ etiam/et despica
biles: ut nequeant disciplinæ nominari / nihil
ꝓhibet omnino. Quin uero ea locutio et apte /
et latine sumi procul dubio mihi uidetur: unde
disciplina militaris. naualis. fabrilis. architecto/
ria. pictoria. fulonica: et id genus cæteræ ornate /
ac ꝓprie disciplinæ dicunt: quæ si recte / peniteq;
tractant: neq; uacare sapiẽtia penitus possunt/ita
sapiẽtia descẽdit ad omnia/et a fine attingit ad
finem. Quibus dictis huius quæstionis tãdẽ mo
dus ẽ habitus: æternũq; ualere dictũ ẽ omnibus.

FINIT
DISPVTATIO
QVAR
TA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

EIVSDEM MATTHAEI DE IN STITVENDO SAPIENTIA ANIMO QVINTVS INCIPIT LI BER.

ARGVMENTVM.

d E ſcientia ad ſapientiam comparandam neceſſaria imprimis hoc agitur libro. De inde ꝙ ſcientia aliqua rerum eſt. Aliqua uerborũ tantum. Et ꝙ p̃ſtat rerũ habere ſciẽtiã: hoc ẽ uirtutũ et morũ: q̃ rationẽ compoſitionis/ proprietatẽq; uerborum. Et ꝙ nõnulli præſtanti bonitate naturæ diuina cũ gratia ad uirtutum agnitionem ꝑuenere facilius: q̃ multi certe cum litteris: Alii afflata eis ſciẽtia diuinituſ ſine ſcho la: ut prophetæ aliq / ipſiq; Apoſtoli euaſere do ctiſſimi. Et ꝙ nulla ſciẽtia certior ẽ / atque ꝑfec tior: q̃ quæ habetur ex fide. Et quanta ẽ eorũ te meritas/ atq; ſtulticia: q humana ſine ratione res diuinas per fidẽ nõ credũt. Et cõparatiõe gẽtilita tis: et Iudæorũ q̃ta ueritas et ſecuritas ẽ in religi one chriſtiana. De dignitate tãdẽ / p̃claroq; fruc tu litterarũ quæ aliis in uitã: aliis fiũt in mortẽ. Qui etiã auctores legẽdi: Qui et fugiendi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

e

Xpoſitas quatridui diſputatiões ha
ctenus habes o Seuerine. Hodiernã
quoq; tuo contexere nomini rurſũ
adorſus ſum: in qua de ſcientia: quã
ſibi efflagitabat a domino Dauid:
diſputata cõperias: Qui ſi præſens his eſſe nõ po
tuiſti: qui es a nobis intercapedine nõ parua diſ
iũctus: feras nihilominus partẽ ſolacii: quod tibi
abſẽtia ſurripit: ꝓ officioſas uices charitatis: quæ
ſi nõ ficta: hoc habet in ſe magnũ / atq; diuinũ:
ut nũq̃ abſit ubi habet: quod amet: cõiũctõneq;
animorũ lõge plus: q̃ corporũ gaudeat: dum de
ſyderia inuicẽ epiſtolarũ maxime ſuauitas uel cõ
pẽſet / uel tẽperet: quæ blãdior ẽ ſæpe / atq; præ /
ſtantior: ita quidẽ et diuturnior: q̃ p̃ſens / et extẽ
poralis oratio: quæ paruo uaneſcit / obliteratur
Nota, q; momento. Siquidẽ ſapiẽs plus ſemper animo
q̃ oculis cernit. neq; tenebræ illi: neq; ip̃a deniq;
cæcitas excludit unq̃ admirabilẽ / et glorioſam il
lam uoluptatẽ: quæ ſeparari ab interiori uirtute
Nota, et conſcientia nequit. Quis uero ex nobis ẽ: cui
uel ad ſtudia litterarum: uel ad trãquillitatẽ dul/
ciſſimam meditationum / et precũ non magis ni
gra opera / et antelucana contulerit: q̃ ſplẽdidus
ip̃e meridies? qui et lucernæ plus q̃ ſoli non de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

beat? et cum propheta illud non sibi conueniat Dies diei eructat uerbum: et nox nocti indicat scientiam? Sed ista de re quoniam abunde alibi tecum egisse Seuerine me memini: rursum scri bendo fatigari opus haud equidem ē: Quamob rem: quod in conspectu iam prope tenemus ꝓ sequi satius nunc certe putauerim: ut disputata hoc quinto inter octauum uirginis diem tibi or dine referam. Valerius itaq;: qui heri conticue/ rat: de scientia: de qua dicendū supererat: ut uer ba faceret est inuitatus: qui cur non magis Au gustinum Strozam inquit hunc nostrum: qui nobis hodie e Mantua est superadditus ad hoc impellitis: ne tantus hospes hic affuisse uideatur in cassum? qui sicut in reliquis animi dotibus: ita quoque in omni genere litterarum minime mihi concedit: uerum et hoc in se amplius ha/ bet quod natura mihi: usus que non peperit: carminis latinæ/ maternæque linguæ admirabi/ lem commoditatem: atque dulcedinem (inna/ tum decus) Nam ante sumptam augustinianā sacram hanc togam puer domi quicquid con/ cepisset: artabat in numeros: ut sacratus iam tū musis uideretur: quas modo sæpe ad pietatē/

VALER.

remq; diuinam luculenter / grauiterq; rraducit. Tum ille uenustate ea / orisq; lauticie: qua condire solet omnia: quæ uel agit / uel dicit: hunc in modum respondit. Si quam tribuisti mihi Valeri: esset ea in me uirtus / atq; peritia: facili opa qđ petisti: assequi ab me equidem posses. Verũ neque rei explicandæ / disserendæq; : neq; coetui ornatissimo isti responsuram facultatem meam ullam / nisi amens sim / ullo pacto crediderim. Tu amice tamen / ac perbenigne id sentis: quod de me plurimus / et ardẽtissimus tuus animus optat. Nam uersus canere: quod me posse tibi placuit dicere : non tam philosophantium / ac disputãtium: q̃ lyræ proprium / et citharæ ẽ. ea quãuis instrumenta uix unq̃ religiosa nostra atria subeãt: et obsoleta illa ego ẽt nunc quidẽ ignorem. Qđ si æquã rem posco : auditorem me permitte hoc primo congressu Valeri: qui poeticum aliquid: qua facultate / ac ui ornare me uoluisti : sicubi forte licuerit : ducam in aciem . Cui indulgendũ nullius alterius rei : q̃ reuerentiæ causa Celsus cum censuisset : stetit res ipsa tota Valerio. Qui obsequens / Quoniam inquit neque me sic errare apud uos puduit unq̃ : quam placuit emendari: qui hactenus mihi: tũ patres: tum magistri

A. STRoZA.

VALER.

extitistis: subeo iussa: quæ si nõ digne satis exple
uero: non uero mihi: sed uobis: qui sic uoluistis:
impingatur hæc noxa. De sciẽtia itaq; dicere res
tãta mihi plane uidetur: q̃ magnus/et multiplex
earum rerum ẽ numerus: quæ sciri/demonstrari
que possunt: si huiusmodi ullæ sunt tamen: pro
pter multos eos dixerim: quos prima in corona
Andreas docuit omnem desperauisse scientiã: et
inanem existimasse operam: quam in ea homĩes
posuissent: Idq; causæ Socrati a phisicis discisce
di: atq; ethicẽ inchoandi fuisse: et ut incerta/atq;
dubia omnia Academici dicerent. Sed satis quo
niam id tum fuit exploratum: progressionem de
uitãs longiorem/ea in re noui allaturus modo sũ
nihil. Querendum uero magis cuiusmodi ea sci
entia sit/relinq mihi putauerim: quam precari
sibi propheta uidetur. Rei ne: an litteræ/an uero
utriusq;. Vbi hoc mihi uidetur imprimis: ut de
re potius quæratur: q̃ certe de littera: si sermo in
terdicendum incensus non nos traxerit ad utrũ
que. Siquidem non propter litteram res: sed pro
pter rem littera excogitata/susceptaq; est. quæ
uehiculum foret ad rem: ex qua maxime homo
et sapiens/et beatus effici posset. Inducite omnes
uirtutum choros in mediam aliquam porticum

Quæ sciẽtia quærẽda.

No. spectaculum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

conſpicuūq; cōſeſſum: ſi auguſtiſſimæ incorpo
reæq; illæ ad ſimilitudines uiſibiles ullas / et for/
mas traduci iam poſſunt. In primis ſellis uenera
bilius locentur Fides. Spes. Charitas. p̃cipua hu
manæ fūdamēta ſalutis/ante omneſ uocatæ theo
logæ/diuinæq; uirtutes. priſcis ignotæ Philoſo/
phis/atq; ethnicis cæteris: q͂ a natura ortū nobiſ
Nota. cum nō habeāt: Sed ad nos deſcendant ab inex/
hauſtis theſauris benefici noſtri/magniq; dei /ex
ea tēporis fœlicitate affluentius et copioſius: quo
uenit ad nos amator hominū chriſtus parenſ bo
norum omnium/et eorum hominum doctor: q
libenter ei ſe dociles exhibēt: ut late diſputatum
fuit inter nos heri. Poſt has ꝓxime aſſideat tur
ba omnis illa moralium: quæ neq; a philoſophia
neq; a nobis alienæ unq̄ extitere. Iuſticiam dico/
impertientē quod eorum ipſorum ē: ſingulis ex
merito /et qualitate cuiuſq;. Fortitudinem ꝓ of
ficio honeſtateq; tuenda / expaueſcentia omnia
calcantem / uitamq; dedētē. Temperantiam ne
farias uoluptates exibilantem/ac honeſtas mode
Nota. rantem. Liberalitatem / ſanctiſſimum humani/
tatis præſidium/atque ſolatium. Fidem incorru
ptam/ ac extrema omnia potius: q̄ decipiat / cū

Regulo. Curio. Fabricio ſubituram. Sic in ad uerſis Patientiam. Humanitatem in omnes. Pietatem in patriam: ſic et cæteras: quas longum proſequi foret: pulcherrimas / admirabileſque uirtuteſ. Ad has quidam nullo extra ſe adiumento quæſito / egregia / atque fœlici bonitate naturæ paruo labore peruenere: ex christianis maxime / gratia ſacramentali fortaſſe uim illis maiorem afferente: q̃ iiſ: qui exta fidem et gratiam oberrant in inuio. Nō ꝙ ego tamen ita putauerim / ut per ſe natura ad perfectum uſque progeneret hominem ſtudioſum / atque prudētem. Porro res tanti neque naturæ / neque ſimiliter omnino fortunæ: Sed diuinæ prouidentiæ (niſi diuinam prouidentiam uocemus naturam) ac humanæ electionis / atque arbitrii debuit merito eſſe: ut tanta de re nulli magis: q̃ Deo referretur acceptum / et cum hoc foret homini laus: qui uitam ex electione cum uirtute duxiſſet. Quare neque bonos / neque malos nos natura ipſa ſimpliciter / atque unice parit: Verum ad utrumlibet aptos: quamuis potioribus ad uirtutem ſeminibus / atque initiis. Unde meliores profecto naſci homines / q̃ illi poſtea moriantur diſputat Aneus. Aitque et

Naturæ bonitas

Nota.

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Cicero paruulos nobis igniculos statim nascentibus inseruisse/et incendisse naturam:quos celeriter malis moribus/opinionibusq; deprauatis sic restinguamus:ut nusq̄ illius lumen appareat. In esseq; ingeniis ipsis semina inata uirtutum: quæ si adolescere liceret:ipsa nos ad beatam uitā natura perduceret:Sed cum lacte pene nutricis ita uariis protinus imbui erroribus homines:ut uanitati ueritas:et opinioni cōfirmatæ natura ipsa concedat. Sunt et alii :qui diuinis illustrationibus eruditi nullis adminiculantibus litteris probi/sapientesque euasere:in quorum apprime numero diuini prophetæ/Saluatorisq; discipuli ac permulti sanctorum cæterorum claruere. unde ē scriptum in psalmo Audiam quid loquatur ī me dominus. Et aperi os tuum et implebo illud. Sic et in euangelio per Zachariam illud est dictum Sicut locutus ē per os sāctorum:qui a sæculo sūt: prophetarum eius:et similia multa:quæ de sanctis litteris/ueluti aurei de beatis fontibꝰ riuuli scatent. Quæ plane scientia/ut afflata diuinitus:ita quoq; superior cæteris/atq; constantior. nūq̄ fallens. nunq̄ oberrans. nunq̄ a ueritate / et certitudine deuians:ꝙ primæ/atq; perpetuæ annixa dūtaxat est ueritati:quæ non aliter potest : q̄ Deus

Eruditi diuinitus.

No. indubiam sciētiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

quidem:in se ipsa deficere: quoniam ueritas / et sempiterna scientia Dei esse nullo modo aliud potest: q̃ deus certe: cum dignitas / atq; perfectio maxima illius maiestatis æternæ nihil extra reci/piat: quod intrinsecus in se non teneat: et qđ in se tenet intrinsecus: aliud ab ipso esse nõ possit. Vnde consequens est: ut scientiæ illi: quæ effluit ab eo fonte perenni / atque diuino / et fidem ha/bere / et assentiri longe nos magis oporteat: q̃ iis certe: quæ conspicimus oculis / manibusque trac tamus. Fieri quidem facile potest: ut fascinentur oculi / et illudantur sensus humani. accipiant ꝓ luce tenebras / proque tenebris lucem. At uero fi de / sermonibusque diuinis certius nihil / aut splẽ didius haberi potest omnino: quoniam diuina đ luce proueniunt ita cum Dei æternitate / simplici tateque coniuncti: ut fore nihil minus equidem possit: q̃ ꝙ illi credentem non dirigant / et recto ad sapientiam tramite non uere perducãt. Qua re occurrat mihi quãtalibet gloria Philosophus uel atticus aliquis. occurrat Propheta. occurrat Angelus. Quas maiores / et firmiores ratiões pos sint accumulent / et inculcent. Clamitent insuper altius hac eundum est semita. Fides uero ab iis

N o.

No.

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

me detorqueat aliorſum: nihil ego uerebor illis neglectis quo me uocabit fides intrepidus pergere: et illud propheticum in eos obiectare Diminutæ ſunt ueritates a filiis hominum: uana locuti ſunt unuſquiſque ad proximum ſuum. Sed neque quæ ante oculos: ut modo dicebã: mihi obuerſantur præſentia. quæ manibus tracto / ipſeq; facio: ita me putabo agnoſcere: q̃ nunquam uiſa mihi / uel agnita / modo illa beata / et uerax mihi porrigat fides: quando ab Deo: a quo error omnis eſt relegatus: iſta: Ab creata uero opinione: quæ obnoxia ẽ falſitati: offerantur illa perſæpe. Sed quanta ẽ hodie (proh nefas) quorundã deploranda temeritas: atque ſuperbia. ſi non furor / ac freneſis ſimul: nihil diuinum ſine humana ratione admittentium / atque probantium: Sed inſulſum / ac ridiculum ſuum cerebrum diuinis oraculis / et confirmatæ tot auctoritatibus / ſignis / atque miraculis diuinæ / ſempiternæque fidei anteferẽtiũ: quorũ / ut ĩpietaſ nulla ſceleſtior: ita qdẽ pœna nulla erit ĩmanior / et pditio futura miſerior. Qua cæcitate iſti ((ſãctiſſime xp̃e) qa nõ uiderũt: tã facile negãt ſãcta / atq; diuina ac chriſtianis oraculis pugnaciter obſtãt: et quæ ſiue ab antiqs Philoſophis / ſiue ab hiſtoricis accepũt ua

Cõtra incredulos. Nota.

ria sæpe et fabulosa/his aures placentissimas uo/ uēt? Siquis ulli: q se hominē putet: mendaciū ob iecerit: is: in quem obiectum fuerit: si poterit re pugnare: non sustinebit: nihil seruilius/ac turpi/ us ducens: q̄ ingenuum haberi mēdacem. Quo ad poterit irrogatam depellet iniuriam. In con/ uiciatorem stomachus/et billis ebuliet. Ad uindi ctam manus armabitur. et si palam manus sæui re nō poterit: occultæ intendēt insidiæ donec la/ cessitus iste de cōuiciatore possit ulcisci. Et nos ī pia frōte oreq; blasphemo deo tāq̄ mētiēti detra hemus assēsū? ducemus sub cēsura quæ đ re agit/ et moderatur humana? Titubabimus an uere ꝑ mittat? Nulla de eo nos fides: nulla expectatio. nulla merces/nulla pœna sollicitabit? Hoc malo: qđ nihil abest ab extrema qdē isania: qd pōt ēē tādē in hōine ifœlicius/ac capitalius? An dici pōt aliud: q̄ q hoc peccat: deū hūc magnū/atq; inuic tū abnegare? nihil de imortalitate futura suspica ri? nullā eminentē uirtutis cuiuspiā imaginē cer nere? cui nulla deniq; supsit: quæ ducat ad sanita tē ifidelē animū ac despātē medicina? has audiāt isti diuinis i litteris uoces. Accedētē ad deū opor tet credere. Et q nō credit: iā iudicatus ē. Et qđ nō ē ex fide: peccatū ē. et ipossibile ē sine fide pla

Nota.

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

cere Deo. Sic etiam iustus meus ex fide uiuit. Et
hæc ē uictoria: quæ uincit mūdum fides nostra.

Nota. Quisquis in cæteris peccat: ad pœnitētiam et cu
rationem per fidei limitem redire facile potest:
Qui a fide uero discedit: hic directum / et planū
sic iter amisit: ut quo eat omnino nesciat. Hunc
superest ut in nemorasa nox atra corripiat feris ī
manibus discerpendum / atq; uorandum. Si meli

No. orem ullam uiuendi rationem aliam: q̄ quæ por
recta a Christo nobis ē et prædicata iueniremus:
si fides malum nobis persuaderet ullum: Si in ali
quo essent Prophetæ mentiti: Si Apostolorum /
et Euangelistarum testimonia non cohærerent:
si et non fuissent illi omnes integerrimi / atq; san
ctissimi uiri: Si dira supplicia potuissent auertere
a sancto / et fideli proposito infinita prope Mar
tyrum milia: Si ecclesia Christi nullos tantos / tā
que insignes doctores habuisset: Si deniq; signa
ulla nunq̄ uisa / prodigiaque fuissent: possent se
se homines ubi uiderēt meliora: haud iniuria cō

No. uertere. Nunc uero cum nihil non sanctum. nō
honestum. non decorum. non uenerabile. nō ca
stum. non pium. nō diuinum complectatur chri
stiana Religio: quæ (obtestor per diuina omnia
atq; mortalia) cæcitas ac demētatio ē: de ea adhuc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

tanquã de incerto negocio quærere/ac cauillari?
Quo nobis transeundũ: si ab hac discesserimus? No.
Malumus ne/uel diabolica superstitione fallēre/
uel fœda lenocinante libidine ad Iouem/Venerē
que redire: an puri potius et innoxii regnare cũ
Christo? Quod facere si non statuerimus: quid a
get tanto in sacrilegio pudor: erubescentiaquē
uel interior? An silebit semper intus conscientia/ No.
mordaxq; synderesis? Ad immortalitatem glorio
sam optimis gestis acquirēdam natura docet ho
minem genitum: quæ suo splendore generosos
ad se animos illicit nullo etiam commodo/atque
utili extrinsecus pusito. Hoc ita esse ex quo hu/
mana cœpere/probatum ē assensu/opinioneque
cunctorum: quo quidem in loco nolo nunc ul/
la nostris de christianis testimonia excitare. Sed
inducamus ecce de zenonis porticu stoicum bar
batum/et togatum quēpiam honestatem extollē
tem/et mortalia contemnentem: Aristippeum
contra alterum quendam temulentum/et uolup
tatem corporis tanquam suem gruniētem. Quis
stoicum non dilexerit? probauerit? extulerit? Alte
rum uero non oderit? irriserit? exibilauerit nuda
ita etiam cogente natura? Perinde religionem
Christi sanctam reliquis sectis superstitiosis/atq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

nefariis collatã quis non antetulerit omnibus? et ſi non pecus: q̃ homo eſſe mauult: non præſen/tis gratiæ ſecuritate/ac fœlicitate gaudebit? Nam quid gentilitate quondam ſceleſtius atque ſordidius ? ubi ſcortationes/omnifariaſq; libidines nõ modo hominum: ſed ſuorum deorum celebrari uideas ſolennibus pompis/ſacriſque cærimoniis: et ut ſint dii iſti propicii interdum illis innoxiũ mactari hominem: et eoſdem imperare cruenta ſpectacula / ludoſque gladiorum / et cum feris ĩ

Maumet.

manibus luctas ſibi exhiberi? Matronas quoq; / præter alia prodigioſa multa / atque nefanda coronare Priapum: et illi honoribus gratulari diuinis. indignum ſcelus non matronis certe pudicis: atque ingenuis: ſed publicis ſcortis/atq; lenonibus? Quid habet autem Maumetus in ſe / ſuiſque edictis niſi foedum, niſi falſum, niſi et ſimulatum? Quod ſi præcepta fuiſſent ab Aſino: quæ præcepit maumetus: riſum neſciam an retinere/mus / et ſtomachum. Poteſt ne miſerabilius / et

Iudæi

monſtruoſius Iudæorum perfidia inueniri facile quicquam: quibus ita dudum amara ueritas reddita eſt: ut uerum/ et certum aliquid guſtare amplius nequeant: quippe in quibus dolor amiſſi Imperii quod pulcherrimum tenuerunt: odium

christianorum: quod hauriunt a puerperiis / et si nibus matrum. cupiditas foenoris: quo ditātur. Impunitas uiciorum: quam eorum primores cō niuētibus prætereunt oculis: adeo ratōnem sube git mentemq excæcauit: ut cōmentari impudē ter mendacia: seque fallere sponte iam non eru bescant: negareq impurissimo ore / atq blasphe mo Iesum: quē in crucē egerūt: suū extitisse Mes siam: quem non eorum prophetæ modo / oracu laq permulta præcinuere: sed omnis simul ē at / testata natura. Nam uestra per uaticinia / prædic tionesque sanctissimas uenturus uobis Christus erat miro ex intacta puella æditus partu: et nasci turus in Bethlem: et a Boue / Asinoq in presepio mirabiliter agnoscendus: Circuncidendus. Tē ploque sistendus. Prædicaturus regnum Dei / et superhumana miracula inter uos / Signaq datu rus. A planta pedis usque ad uerticem tradēdus in uerbera / coronandus / et conspuendus. Clauis deniq / duos medius inter latrones / cruci suffi gēdus. Deniq glorioso sepulchro eius funus ha bēdū. Diē surecturus ī tertiū. Sublim is tādē elap surus ī cælū. Demisurus ad orbatos filios spiritū sāctū: q ꝺiectos aīs cōfestim erigeret et sui similes faceret: ꝑ illd' uos tpis sceptrū amissuri cū regno,

Cōpleta uniuersa d' Christo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Pallantes certa ſine ſede uagaturi per orbem. Non prophetas ulterius audituri. Si hec omnia quo ſcripta erant: ordine obuenere: Quid circũ ciſionem rem modo uanam atq; ridiculam? qd Sabbata odibilia ueſtra? Quid ſupſticioſam abſtinentiam Porci, et ſuminis, et pleraq; ſimilia cuſtodienda mentimini? cum eſſent uobis data: cum in ſeruitutem olim: tum in figuram, typũq; futuri: non quidem perpetua: Sed eatenus tenẽda: quoad plenitudo illa gratiæ illaberetur in terras: de qua gentilis ueſter ſcribit Apoſtolus At ubi uenit plenitudo temporis miſit Deus filium ſuum factum ſub lege natum ex muliere: ut eos: qui ſub lege erant redimeret: ut adoptionem filiorum reciperemus. An non Ioſephus gentilis nõ ſolum itidẽ ueſter: ſed primæ nobilitatis, et præcipuæ doctrinæ ac experiẽtiæ uir in Antiquitatũ ſuarum libro. xx. ſcribens Tiberii tempora de Chriſto ita commemorat? Fuit iſtis temporibus Ieſus ſapiens uir: ſi tamen eum uirum appellare fas eſt: Erat enim mirabilium operum effector, et doctor eorum hominum: qui libenter audiunt ea. quæ uera ſunt: et multos iudæorum: multos ẽt ex gentibus ſibi adiũxit. Chriſtus hic erat.

Paalus.

Ioſephus.

Hunc accuſatione primorum noſtræ gentis uirorum cum Pilatus in crucem agendum decreuiſſet: non deſeruerunt ii: qui ab initio eum dilexerãt. Apparuit eis iterum uiuus ſecundum ꝙ diuinitus inſpirati prophetæ uel hæc/uel alia innumerabilia miracula de eo futura ꝑdixerãt. Quid contra uirum tantæ dignitatis et fidei /et compatriotam ueſtrum excipitis capita perdita / et peruicaciſſima? Eum Ieſũ. eum Chriſtũ. eum pluſq̃ uirum. eum effectorẽ miraculorum appellat: et eundem inquit ſurrexiſſe / et apparuiſſe ſicut inſpirati prophetæ ueſtri prædixerant. Sunt et contra hoc peſſimum genus canum (ſic de his Dauid in pſalmis prophetat conuertentur ad ueſperam / et famem patientur ut canes) ſunt quidem Epiſtolæ lentuli. et Pontii præſidis ad Ti. Cæſarem: ſub quo paſſus ẽ dominus/et ad ſenatũ teſtimoniũ ferentes de Chriſto: in quibus tergiuerſari ac repugnare fallax ſibi et maligna ſynagoga qua rabie didicit non ueretur/cõmẽticias/et apocryphas epiſtolas eſſe iſtas contẽdens/neq; haberi eas a ſacris libris/et ueteribus auctoribus uſpiã. Quod et ſi forte ita ſit: ut exꝑſſis non cõſtet auctoribus Lentulum/Pontiumq; ſcripſiſſe: cur tamen illi ſic ſcribere non potuere? Qui cũ eſſent

Nota.

Magiſtratus: ſi nõ ſcripſiſſent uel has ad unguẽ/ uel prope ſimillimas: uiſi eſſent in re tãta ſopiti. Cæterum quid in his habetur epiſtolis: quod ue rum/ſolidum indubitatum/concorsq; noſtris cũ teſtibus/et ſũma cum ueritate non ſit? Aut uero ſi Lentulo/Pilatoque detrahuntur: quibus ullo modo aliis erunt aptius tribuendæ? Sed tamẽ ea rum uerba cum dixiſſet Valeriuſ ſe non ſeruare memoria. Tum Stroza Ita ego paruulus a Pe/ dagogo acceptas ſeruaui ſemper/et qualeſcũq; cenſeãtur: quoniã tamẽ fidem ex rei ueritate ha bent: precioſas habui inquit: ut eas poſſim reci tare memoriter. Quod ut ageret cũ placuiſſet: Lentulus inquit ſic Tiberio atq; ſenatui atteſta tus ẽ đ domino Ieſu. Apparuit temporibus iſtis/ et adhuc ẽ homo magnæ uirtutis: cui nomen eſt Ieſus Chriſtus: qui dicitur a gentibus propheta ueritatis: quẽ eius diſcipuli filium dei uocant. Su ſcitans mortuos/et ſanans langores. Homo qui dem ſtaturæ Procerus et ſpectabilis. uultum ha bens uenerabilem: quem intuentes poſſunt dili gere/et formidare. capillos habens coloris nucis auelanæ p̃maturæ planos fere uſq; ad aures. Ab auribus uero infra cincinos/criſpos aliquãtulũ. ceruleores/et fulgentiores ab humeris uentilãtes.

A. STRo

Epiſtola Lentuli

Discrimē habēs in medio capitis iuxta morē Nazareorū. frōtē planā/ et serenissimā/cū facie sine ruga et macula aliq̄: quā rubor moderatus uenustat. Nasi/et oris nulla ꝑrsus ē rep̄hensio. Barbā habēs copiosā et īpuberē capillis cōcoloratā: non lōgā: sed medio biffurcatā. Aspectū habēs simplicē/et maturū. oculis honestis/glaucis. uariis et claris existētibꝯ. In increpatiōe horribilis. ī admonitiōe placidus et amabilis/ Hilaris seruata grauitate. Qui nūq̄ uisus ē ridere / flere aūt sic. In statura corporis propagatus/et rectus. manus habens et brachia uisu delectabilia. in eloq̄o grauis/et rarus/et modestus. Spetiosus īter filios hōīnū: Quā uero Pilatus ad Ti. Cæsarē dedit: huiusmodi ē.

Pōtii epistola.

De Iesuchristo: quē tibi plane postremis meis declarauerā: nutu tādē populi acerbū me quasi īuito/et subtimēte suppliciū sūptū ē. Virū hercle tā piū/et seuerū nulla unq̄ ætas habuit/aut habitura ē. sed mirus extitit ipsius populi conatus. oīum scribarū/principū et seniorū cōsēsus suis ꝓphetis et more nostro sibyllis cōtramonētibꝯ hūc ueritatis legatū crucifigere. Signis ēt supra naturā ap/ꝑētibꝯ dū pēderet/et orbi uniuerso Philosophorū iudicio lapsū minātibꝯ. Vigent illius discipuli ope/et uitæ cōtinētia magistrū nō mētiētes imo ī

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

eius nomine ubiq; unicuiq; beneficētissimi. Nisi ego seditionem populi prope æstuantis exoriri p̱ timuissem: fortasse adhuc nobis uir ille uiueret: Et si tuæ magis dignitatis fide compulsus: q̃ uoluntate mea adductus/ pro uiribus nō restiterim/ sanguinem iustum totius accusationis imunem: uerum hominum malignitate inique/ in eorū tamen: ut scripturæ interprætantur: exitium pati et uenūdari. Vale. Hierosolimis. V. klē. Aprilis.

VALER. Mox Valerius auditis epistolis Deus tibi benefaxit: et increduli ualeant mi Augustine inquit: q hunc non modo tua recitatione locum exornasti/ atq; complesti duabus his p̄claris epistolis amplissimæ certitudinis/ atq; leporis: Sed me etiam ad tantam mentis permotionem rapuisti: et uulnerasti laude diuina: ut uix lachrymas teneam. Potuissent ne quæso exprimere ullo modo præstantius/ ac uenerabilius p̄sentiam Saluatoris: aspectum omnē/ formam/ mores et gesta. Iudeorū que nequitiam Angeli ip̄i: si locuti nobis fuissēt/ q̃ exp̄ssérint Pilatus/ et Lentulus aut alius quispiam: ut repugnāt increduli? Adderem quod nō esset alienū audire aduersus excæcatas malas mētes/ malosq; animos Sibyllarum testimonia: quæ omnes luce clarius quæcūq; successura erant de

Christo:ut successere:prædixerũt multifarie lon
ge ante:q̃ fierent:erythrea præsertim certior om
nibus atque expressior:quæ uaticinata est bellũ
ante troianum:Sed apud peritos uos patres hãc
in querelam delatum me suspicor plus æquo for
tasse:et si pro rei indignitate/et eorum stulticia:
qui diuina non arripiunt:nisi quantum ea ratio
humana tuetur: certe haud satis. Circa litteras
quoque:de quibus est disputatio:præter ea:quæ
attigi:nihil impresens mihi succurrit:quod nõ
cõmodius:ut puto:dicturus sit alius:quod præ
sertim facito tu o Matthæe:qui sæpe de studiis
litterarum alias disseruisti/etiam et quãdoq; scri
psisti.quare uel tu sume Lyram:uel alteri porri
ge:quem/tu me putes fore magis idoneum ad ex
plicãda quæ restant. Ad quem ego tu Valeri in
q̃:ut hactenus egregie/abundeq; dixisti:ita dein
ceps in calcem usque hodierni congressus te pos
se æque plene/et luculentissime dicere ex nobis
qui dubitet:esse neminem reor. Eo enim iam ꝑ
uenisti/peruenireue non cessas:ut a nobis liben
ter audiare:et uersuram a te ego quandoq; nũc
faciam singulari lætitia. Quia tamen libẽter me
semper audisti/quo maxime tempore apud me
erudiebare adolescens:et id te uideo nunc uelle

MATT:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

magnopere:desyderio:ut potero:obsequar tuo. Atq; his habitis/deinde ita sum prosecutus. Iam uero tertius:de quo agatur:sciendi per litteras superest modus:qui/ut frequentior/ atq; celebrior et ad multos/pertinētior ē(Rari admodum illi: qui ut ante diximus uel p̄stantissima ipsa natura uel afflatu certe diuino profecerint)sic et accuratius mihi ē pertractādus:quod ānitar quantū ipse potero Iesu domino mihi fauente. Nam:si uerum excutimus:nihil maius/aut excellētius humano generi dari litteris potuit. His nāq; ad nos peruenit quicquid magnum /diuinūq; sapimus/ omnisq; ille beatus odor:quem de uirtutibus, de moribus, deque liberalibus omnib⁹ haurimus artibus. His quemadmodum publica atq; priuata. Sacra atq; profana. minima/mediocria/atq; maxima habēda sint edocemur:ut ausim promptissime dicere sapientem inueniri aliquo pacto uix posse :qui sit omnium litterarum penitus ignarus/et expers. excipio uero quos ante dixi:diuinitus institutos:sciētia quorū suprema et exactissima una est. Atq; idcirco quod cib⁹ facit ad uitā: id facere mihi plane uident̄ litteræ ad cognitōnē atq; scientiam:eoq; præstantius:quo unum corpus. Animum alterum alit. Atq; tu o Isis(si tan

Litterarū maxima dignitas.

Nota.

Nota.

Isis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ta laus ẽ fœminarum)ſed curramus et nos cũ iis: qui inter uarias opiniones ita dixerunt:o inquã ĩmortali gloria/et recordatione digniſſima: quæ litterarum uſum apud ægyptios aperuiſti prima: et tu Nicoſtrata:quæ poſtmodum latinis nobis eas non dediſti ſolum:ſed illarum ordinem/ con iunctiones/et ſonos exquiſitos edocuiſti. Erat an tea ſine oculis res omnis humana:fuiſſet et ĩ po/ ſterum omnem ſucceſſum : ſi nobis litteræ in ea caligine nõ eluxiſſent. Quoniam tamen permul ti abuſi cõmodo tãto/ac dignitate infames illas plerũq; reddiderũt:ſic iudicio qdẽ meo litteræ: ut præclara cætera:cum maculantur: defendẽdæ ſunt/atq; purgandæ:Quæ nõ ex ſe profecto:ſed ex ipſo utendi modo/uel honeſtæ/uel turpes eq/ dem fiunt. Per litteras multi præclaro ſimul cum ingenio uiri uere facti ſunt ſapientes:qui non ſi bi modo:ſed omnibus profuerunt:ex quibꝰ mul ti urbes/ et populos ad ſocietatem et unitatem ſã ctiſſimam deuinxerunt. Alii inſtitutis. legibus. moribus ad iuſticiam/et inter ſe charitatem ho/ mines pellexerunt :Nonnulli ſuis ſcriptis huma na/cæleſtiaque explorata nobis relinquerunt. Denique nullæ tam barbaræ gentes et nationes:

Nicoſtra ta.

Nota.

Nota.

Litterarũ beneficiũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

quæ beneficio litterarum ad uirtutem/et laudem formatæ aliquanto non sint. Sic illi contra: qui/bus sæuum ingenium/sæua mens/sæuus animus fuit: eadem ipsa litterarum agnitione/atq; peri/tia maiora presumpsere flagitia: q̃ meditari ignari ausi equidem essent: fuereq;: ut de eloquentiæ uiribus Cicero inquit: litteræ illis exertus ueluti gladius in manu furentis. Qua de causa et occidere litteram/et inflare scientiam scribit Aposto lus: et Hieronymus noster sanctã rusticitatẽ malle se sine litteris ait: q̃ doctam eloquẽtiam et peccatricem. Profluentius eorum exempla roma/na in re publica scatent: ut uel græcas ipsas. uel cæteras barbaras gentes p̄ tereeam: qui honores sibi publicos usurparunt: magistratus asciuerunt: bella in patriæ uiscera/tanquam ignem incende/runt: fas/atque nefas e libidine habuerunt/ tan/tum/tanq; augustum domicilium orbis terrarũ Imperium romanum euerterunt. Litterarum igitur studia/et ortæ a litteris disciplinæ: ut probos ceu instrumenta aptissima ad uirtutẽ coadiuuãt: ita improbos ad perniciosiores iniurias scelestioraq; facinora animant: atq; expediunt. Quã sa/ne condicionem/atq; naturam nõ litteræ modo: sed cætera omnia præclara/ et maxima habent:

Quando nocuæ litteræ.

No.

ut equidē: quod plane est: dicat Apostolus Christi bonus odor aliis ē odor uitæ in uitam. aliis est odor mortis in mortem. Sed quoniam de rebus: ad quas litteræ / exquisitiq; sermones et codices nos ducunt: maior: q̄ de litterarum forma / ordi / neq; excribendi nobis est cura: quāq̄ neq; ex par tes negligendæ omnino sunt: queramus: modo libeat: quibus tractatibus cōmodius / atq; honesti / us utendum nobis sit: In quo latissimus cāpus / et uasta farrago. Interest nihilominus tātum quid eligamus / et a quo declinemus: qua in re delinquere impie uideo quosdam / sues lutulentos imitantes: qui si forte hortulum amœnissimū aliquē ingressi fuerint: dimissis redolentissimis floribus olusculisq; salubribus / limo se mergunt: et putre si quid offenderint: uorant imprimis ardentiore libidine. Quærunt non dissimiliter isti (proh stomachatio) a comicis. historicis. Satiris. reliquisq; Poetis quicquid inuerecūdius scripsere de amoribus aut turpius sūt in fabulis ausi: Et habetur id præciosius: quod maioribus incitat et inurit pruritibus flammas. Neque erubescitur pueriles ætates: quæ tenaciores eorum sunt: quibus præ / maturæ fuerint imbutæ: infādis luxuriis in scholis inficere. Habēturq; in primis honoribus Mar

Quæ eli / genda.

Caueto poetarum illecebras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

tialis hodie cochus. Propertius. Catullus. Tibul lus: et pudicos / ſanctoſq; auctores his delinitiſſi muſ faſtidit pene iam quiſq; / quaſi ſine talibus turpibus / atq; peſtiferis nequeat mollior ætas ꝑ ficere. Qua peſte: quoniã ueluti pigmentis mel leis lita ſe lenius ingerit legentiũ animis: neſcio qd tetrius: quid flagicioſiuſ: quid capitalius con

No. tra omnẽ uirtutem excogitari potuerit. Quanto enim maiore arte / facundia / exquiſitioneq; uer borum ea fœditas expolita eſt: eo equidem ma gis mentibus ſe inſinuat: figitq; præcordiis. Non fructus litterarũ iſti: ſed inſtrumenta / laqueiq; di boli ſunt. Nõ ſapere: ſed inſanire: nõ ꝓficere: ſed ruere ẽ. At repugnant iſti. Sunt in poetis multa præclara. multa magnifica. multa et prope diui / na: ſi ita eliciantur: ut nux caſtanea / roſaq; de ſpinis. Veri nihil inficior. Ineſt. n. cõmixtum his inſigne aliquid ueluti eſcarium quippe elegans atq; eminens: quod a ſpinis minime mihi uidet̃ poſſe diuelli: ita ſunt ſimul cõglutinata inextri cabili pice honeſta cum turpibus. Ab uenere / at

No. que Cupidine ſpolia uictor nemo retulit ũquã: niſi certe fugiendo. Cum uiciis cæteris congredi / auideque luctari magnificũ et glorioſum appri

me est. A libidine autem celeriter fugere / ac congressum detrectare. Hic quidem mihi obseruanda uidetur illa lex: quam in conuiuiis græcorũ habitam ferunt: ut qui sobrius accessisset: aut q̃dem abiret / aut biberet. Prudenter itaque Plato poetas eiiciendos urbibus cẽsuit. Et Zeno ad perceptionem disciplinarum nihil esse tam ad / uersum: q̃ poeticam dixit. In Tusculanis quoq; Cicero nec alia ex causa dolenter improbat tra / di magistris pueros ad deprauata inicia / uanasq; opiniones: quibus mollis illa ætas aspergitur. Accedunt inquit poetæ etiam: qui cum magnã speciem doctrinæ / sapientiæq; præsetulerint: audiuntur / leguntur / ediscuntur / et inhærescunt penitus in mentibus teneris: In quos non minus acriter tonat in diuinis Lactantius institutionibus suis: et multi doctissimi simul / et sanctissimi nostri temporis uiri. Denique quis defecabit unquam ita mihi Tibulli / Propertiiq; amores / Priapeam. Pulicem. Catullum item meum: si meus dici poeta impurissimus debet: et sola qui argutia / asperitateque nitatur: si non scripsit meliora: quam quæ pauca de illo leguntur /

Plato.
zeno de poetis.
Tullius.
No:

No.

Nota.

Præclari Poetæ.

et lasciuos:quos memoraui reliquos:ut in iis nō potior omnino sit fetor:q̄ odor:putredo:q̄ certe synceritas?Cohortor itaq; uos:quos diuinarum litterarum primus tenet amor o iuuenes/tanquā uenena/et pestes sic hos declinare turpissimos: Sin tamen seorsum a re sacra eos imbibistis agē tes in sæculo cæci:nunc lux in domino facti ser uare quæ honesta/et cādida sunt:turpia uero et īmunda ex uestra omni exterminare memoria. O tempus.o et ocium:cuius parsimonia nihil ē melius/ac p̄ciosius:nobis satis sit ad ea colligen da:quæ optima sūt atq; sanctissima.Sed magni huius/ac publici boni iactura nunq̄ satis/nisi in fine dep̄henditur:et quādo/ceu ignauis agrico lis/messis æstasq; p̄teriit/nullis frugibus in horeo coactis.Sed cum huius rei deplorādæ præsens lo cus non sit:propositum non deseramus. Strinxi mus mucronem in malos/lasciuosq; poetas pro temporis ratione hactenus satis.Præclaros tamē tanto uirissim honore habēdos semper existimā tes:quanto supra humanū uidelicet sensum uim quādam diuinā/et participationem uisi sunt ha buisse:et uiris grauibus etiā/atq; sanctissimis fa miliares extitisse.Quā (Deus imortalis)sæpe Se neca .sæpe Macrobius.sæpe Lactantius. sæpe no

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ſter Aurelius / noſterq; Hieronymus Virgilium
maxime in ore habuere: ſua ueluti gēmis / et flori
bus ornātes poetæ uerſibus ſcripta? Quos ego
imitatus effeci etiam quoties eorum mundicia /

Iuuenalis

admirabiliſq; ſuauitas ueritati conquadrauit: et
uicia dum illi caſtigāt: non magis irritēt. In quo
ſi non turpiter adeo Iuuenalis peccauiſſet: nihil
aduerſus flagicia haberemus ardentius: Sed ita ī
ficientes ille libidines propriis coloribus pingit /
atq; nudas prodit: ut non modo legere: ſed eas
explere tibi uidearis: pluſq; uoluptas inhæreſcat:
q̄ certe diſpliceat: et interdum uelis / nolis ēt ſi te
Vlyſſem credas capiare Cadmi illius inſtar: qui
dum ſerpentem inſpectaret: uenefica eum in ſer
pentem uertit contagio. Hoc loci interpellatus
Stroza ſuis ut poetis adderet aliquid: ſubridens
Tu inqt Matthæe pergito liber. Ita. n. hanc par

A. STRo

tem cōpleſti omnem: ut mihi nihil ſane relique /
ris: quod iis: quæ ipſe enarraſti opus ſit addere: ni
ſi curioſius uelim hoc tempus cōterere: præſenti
que abuti ocio: quod profecto non expedit iis p̄
ſertim: qui mera ſunt ueritate contēti. Tum inq̄

MATT:

ipſe ad hanc cum poetis aleam euocandæ et cæte
ræ artes mihi uidentur: et quæ inſignes maxime
ſunt: et uere libero homine dignæ. Quod ſi lu /

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

bet audite Senecā: q interrogatus a lucilio nū li
beralia ſtudia uirum bonum redderent: negauit
hoc indubie illas promittere/et ſciētiā affectare.
qppe grāmaticem aſſerens circa curam ſermonis
uerſari et ſi latius euagetur interdū circa carmen
atq; hiſtoriam. Ita geometriam circa ædificia et
latifundia metiēda. Aritmetricā circa numeros.
Muſicam circa cōcentus/et ſonos laborare: ſic et
reliquas philoſophiæ partes: præter moralem: p
ſe nullo modo ad ſapientiā tendere nihilque ad
uirtutem omnino conferre eſſe rudimenta / non
opera. bono uiro magis dediſcenda: q̄ ediſcen/
No. da. Nā quid habet inquit ad uirtutem grāmati
Senecam. cus ex ſyllabis/et uerborum diligentia /et fabula
rum memoria/et uerſuum lege? Quid ex his me
tū demit? cupiditatem eximit? libidinem frenat?
Quid muſicus docens uocum/et neruorum iter
ſe concordiam? Quid angulum in partes diuide
re? quid aſtrorū nomina/interuallaque ſiderum
dicere / et huiuſmodi cætera? Ita plane eſt: ut ad
No. monet tantus iſte Philoſophus, Nam etſi iſta ho
neſti / et magni nominis ſunt: parum tamen iu
uant: ſi et non impediunt: ut putat ille: ad
eam ſcientiam: quæ nobis ad beatitudinem eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ſuapte natura perductrix ſemper et comes. No.
Eſt ea igitur uere certa / beataque ſcientia / et a noſtro Rege ſancto magnoque ꝓpheta exoptata: qua erudimur unde euadamus uere beati. Quæ ignorantiæ / cæterorumq; morborum et ægritudinum animi expultrix eſt / atque curatrix / inducens in ſanatos a ſe animos: tanquã in regiam ubi conſidant: Prudentiam. Iuſticiam. Pietatem. fidem. Conſtantiam. Patientiam. Religionem. Sapientiam. charitatem. et Spem in Deo uiuam / atque firmiſſimam. Sed illi ſane non tantũ hoc bonũ / et decus ſtudiorum ſatis agnoſcũt; qui operam ſuam ponunt omnem ita nuda in litteratura: ut fructum nullum quæſiſſe uideantur alium: q̃ agnitionem duntaxat litterarum / atque uerborum: ſuperſticioſe et ſæpe in hoc ita ſe habentes: ut nihil iis occurrat in litteris tam dignũ / et eminens: quod garruli illi / et leues non carpant: immo et rabido dente non lacerent: amarum quidem abſinthium nullo cum melle ſemper ore geſtantes. De uocabulo ſingulo. De punctis. de characteribus. de diphtongis. de ſimplici / geminata ue littera ſemꝑ ſuſſurrãtes: nihil uero de rebꝫ: quæ ſcribũt: penſi / deguſtatiõiſq;

No. Studioſe.

No.

Duo litte rati ridicu li.

recipientes: de quibꝰ recte inquit Apostolus sem per autem adiscentes: nunq̃ uero proficientes. Quis nõ ridiculos eos duos nostri tẽporis famo sissimos in docendo uiros / atq; magistros: quos modestiæ causa non nomino: non irrisit atq; cõ tempsit? qui diu rixati: immo et ad collaphos ꝓ pe mutuo inuecti ea in contentione fuere Ociũ ne per. c. litterã / an per. t. Ita quoq; an spera / per sp. uel sphera per. ph. scribenda essent? quasi doc tus esse non possit: quem fugit res aliqua mini / ma: et qui cum summa peritia si quid leue non perpenderit / aut dormitauerit quandoq; : ut bo nus Homerus : prodeat habendus ludibrio. Sic et cui non sit peculiaris hodie Martialis / et Plini us: Eorũq; argutiis / et obscuritatibꝰ uel loquẽdo uel scribẽdo nõ innitat̃: inertior sit / depiisseq; illi uigiliæ / et labor omnis studiorũ uideat̃: ut penes istos Maro ꝓpe iã lãgueat / ac uis illa diuina: et sæ pe sãctissima Cicerõis. A qbꝰ illud reqrẽdũ puto anteq̃ caneret BARBARa Pyramidũ: et Plinii naturalis splẽduisset historia / nũ plures ex illis pri oribus corruscauerint eruditiores plane: q̃ mõ? Et nũc quoq; plurimi sine istis meliora assecuti nõ sint uere doctiores / aut saltẽ prudẽtiores? Nos se aũt oĩa si qs põt / nihilq; negligere: ꝓfecto ille

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ſit mihi Deus. Sed qui non poſſumus / nos inici
ati deo præſertim / tam multa complecti : adoria
mur potiora / inania / ac fabuloſa declinãtes enyg
mata : nec quæſo plus alliciat nos fucus : q̃ ueritas
Præſtantiſſima igitur illa ſcientia : quam quæri / No.
mus et quæ magno illo : quem exigit Seneca : eſt
animo habenda digniſſima non eſt in litteris ali
ter : niſi quatenus / uel deus optimus / uel uiri ſan
cti / ac præcellentes per litteras tãq̃ per uoces nos
ad uirtutes erudiunt atque incendunt : unde me
rito dicat apoſtolus Quæcunq; ſcripta ſunt : ad
noſtram doctrinam ſcripta ſunt : ut per patientiã
et cõſolationem ſcripturarum ſpem habeamus :
de ſeque Hieronymus inquiat mei operis / atque
ſtudii eſt multos legere libros : ut ex plurimis di
uerſos carpam flores / nõ tam omnia probaturus :
q̃ quæ bona ſunt electurus . Ego ſtudia tamen
iſta elegantiæ atq; uerborum non agreſti omni
no / tetricoque iudicio ita exploſi unquam : ut a
cogitatione affectantis ueram ſcientiam : exqui
rentisque uirtutem abradẽda putauerim : Quin
uero : ſi ad bonitatem ingenii / atque naturæ : ſi et
ad diuinam in hominem gratiam adiuncta fue/
rint : nihil plane in natura omni / dignitateque
mortali inueniri exactius poſſe clara quidem uo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Nota.

ce proclamo: nedum existimo. Etenim cum multarum rerum cognitione singularicꝫ eloquẽtia habere uirtutem /ac bonitatem: munus est ꝓpe diuinum: quod si prope diuinum: certe et maximum: pro quo adipiscendo atque tuendo non modo leuiter: sed ad improbum usque iugemcꝫ sudorem prudentissimo cuique / et ad fœlicita/tem anhelantissimo est annitendum. Quod utinam possimus et ipsi quidem indesinenter quãdiu nobis uita supererit. Ad quod o fiat Deus. O fiat cõgeminãtes omnes discessere. Habuitcꝫ concio eius diei finem: et plausum.

FINIT QVINTA COLLATIO.

EIVSDEM MATTHAEI DE INSTITVENDO SAPIENTIA ANIMO. V I. INCIPIT LIBER. ARGVMENTVM.

q Vantũ ualeat oratio ad sapiẽtiã cõpãdã docet hoc libro. distinguit et triplex orationis gẽus: cꝫ alia deũ. alia supos. alia mortales hac ĩ uita respiciat. Et horũ triũ generũ qđ que iterũ ptit ĩ q̃tuor: quoniã q̃tuor modis colẽdũ deũ ẽẽ ꝓ hõinũ ꝑces: Et quatuor modis ẽt rogãdos ẽẽ Celites edocemur. Tertiũ uero genus: quod dictum ẽ ad hõines ꝑtinere non isto tamẽ Sed in sequẽti: hoc ẽ ĩ septimo cõsumabit libro.

c Ondelectabar sæpe/unaq; uacabã meo cũ Cãbio Bosso: dũ uiueret: cũ sermõibus optimis: tũ uero studiis sanctis/atq; diuinis: Qui uir ĩ quo cõsideret gradu sanctitatis atq; doctrinæ haud ignoras tu Seuerine. Hic tãetsi erat erga oẽs plane dulcissimus: uitabat multitudinẽ tamẽ: nec se facile credebat incognitis: ne frugale tẽpus ullũ cogeret amittere: unde ad orationes/et cõtẽplatiões: quas ille habebat altissimas sæpe/et lachrymosas: ociũ assequeret occulte. Quãobrẽ ne qd assidui eius opis illi surriperẽ: quo in rẽ suã tã parce utebat/atq; ꝑclare: obseruabã diligẽter ipse tẽpus aliquod uacuũ et subsiciuũ: quo illi mecũ/uel sermo/uel deãbulatio foret acceptior: Nequeo dicere qualẽ eo emigrãte uirtutũ oĩum odorẽ/fructũq;. ꝑdidimus. Erat enim solers. ꝑter cætera/in ĩqrẽdo: prõptus et placidus ĩ respõdẽdo: et ĩ utroq; subtilis et paucus. Ab eo cũ aliquãdo quæsissẽ quæ una facilior esset ad sapiẽtiã uia: stati ille nihil oratiõe/ac ꝑce aptius ĩqt: cũ cæteris: tũ religiosis maxime nobis/adiũcto studio/atq; labore: qͣtꝯ ĩ nobis ẽẽ põt ꝓficiẽdi. qđ ego etsi sẽp ita putarã/atq; docuerã: nũqͣ tamẽ ea ĩ re tãtũ euigilauerã: qͣtũ postea audito graui illo et totiꝯ bõitatis ac prudẽtiæ uiro: cuius ea tãta me sic urgebat opinio atq; auctori/

Pulchre đ Cambio.

tas:ut non inuenirē:quem qualibet in re mallē audire:q̄ illum/aut cum quo esse:q̄ secum. Nā si parua inquit ille tam sæpe rogamus:nostrā scilicet/ amicorumq; salutem.quietem.opes.lucra. matrimonia. pluuias.serenitates.et equi.bouis. alterius ue iumenti ualitudinem:quanto magis quidem nobis rogabimus sapientiam? quæ una uirtus tuetur animum/ac liberat ab improbis cupiditatibus / timoribus/spe uana \ atq; stulticia? ponitq; sapientem/et sui æmulum extra fortuita omnia/facitq; se ipso esse contentum?et quæ foris sunt si habet :iis uti pro tempore:sin caret:nihil sibi deesse putare:quando nō habet:quæ sui iuris uere non sunt:atq; tristia perinde / ac læta conspicere:quæ sint utrisque cōmunia bonis et malis:et animantibus æque rationis expertibus. Quæ beneficia collata per sapiētiam homini ab alio assequi:q̄ a deo ipso:nō satis quidem legitime possumus. Hanc sententiam hodie Cambii mei in medium adduxi his ferme uerbis:quibus te affatus sum modo optime mi Seuerine : qua audita/omnibus placuit / ut quantum ad sapientiam uis orandi ualeret accuratissime quæreret. Sed imprimis quæ esset oratio:quæ rem tantam efficeret :uocalis ne atque sonora:quæ uerba ex

No.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

tollit gloriosa de Deo/atq; magnifica:an quæ ta cita secũ ruminat altiora. Ad quod præparatum me existimantes/rem ut prosequerer persuasere Quocirca ipse sic cœpi. Orationũ genus triplex esse uos scire haud equidem dubito. Et horum aliud Deum. aliud cælestes. aliud seipos spectare homines. Iterũ tria hæc genera in plura/ diuersa que partiri. Quatuor esse imprimis: quæ ad deũ pertinent, ad cælestes uero / atq; ad homines totidem: et hæc inspicienda/enarrandaq; singula: ut quo tẽdimus perueniamus / colligamusq; modos orandi aptos/et ueros.

Orãdi uarietas

Diuino ex tetragono igitur primum membrum laudationi deseruit: quod exequimur: cum in oĩ creato / rerumq; genitura effectorem Deum contemplantes/ac uenerantes laudibus in æternum extollimus uoce/uel mẽte. Hoc usi indesinenter sancti omnes. hoc et quottidie catholica electorum omnium in terris mater facit ecclesia. hoc et propheta inumeris ferme psalmorum/hymnorumque carminibus: ex quibus plane laudibus (mirabile dictu) quæ suauitas/et quæ dulcedo animi influat ĩ mentes orantium/inq; aures: dũ publice aguntur: populorum. Liquescunt horũ sæpe præcordia. Stillant oculi lachrymas. soluunt̃

Laudatio

Nota.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Apta simi litudo.

et animi attracti tanta dulcedine. Si uideris quē piam: qui finxerit hominem/uiuam indolē æmulantem: aut struxerit templum mole/pulchritudine q; stupendū/collegeritq; in eo mundum omnem in orbem arte/symmetriaq; mirabili: ubi cælos omnis inspectes tam in paruo illo globo moueri/sidera/stellasque suos cursus conficere: Tēpus diei/noctisq; denique omne discretum per horas: atq; minuta: q̄ te subit uoluptas egregia? q̄ et sæpe opificem cum laude habes in ore? an non de benefico/et maximo deo longe magis id effecerimus: a quo uita. ingenium. oculi. manusque opifices sunt homini datæ? æs quoque/lapides. colores/et instrumēta cætera. modusq;/et ars illi suppeditata? suaq; in nobis imago: cæteris autem i rebus uestigium impressum? Vidimus hac in re Fulgentium illum Cremonensem concanonicum nostrum assidue feruescere/dum flores/poma/sataque uideret: dum uim elementorum. Solis fulgorem. flumina. montes. reliquaque naturæ spectacula attractus secum reputaret inque deum auctorem ea cuncta transferret: in quo persæpe neque lachrymas/neque clamores retinebat: quod et de aliis plerique factitarunt. Hinc et Philosophi primum cœpere uirtutem

Fulgētius

No. d̄ philosophis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

diuinam agnoſcere:et cauſam primam deum nuncupare/ac plena Iouis omnia Poetæ decantare. Speculati ſunt enim rem profecto nullam a ſe ipſa ortum habere:nihilque fieri:niſi per alterum poſſe:neque progreſſionem ad infinitatẽ inueniri in natura ullam:quoniam finis mouet/ac terminat operantem uirtutem omnem/ſiue ſẽſibilem / et ratione præditam/ ſiue ratione et ſenſu uacantem:ut permeare ad infinitum res nulla equidem poſſit. Neque enim finiti cum infinito coniugationem propter indemenſam inter ſe diſtantiam ratio / aut natura conceſſit unquam: niſi mirabiliter diuinam cum homine in uno uero Deo / et homine Chriſto. Ita etiam ſi ſe ſe aliquid dicatur efficere :mox ſequetur ineuitabile/ et impoſſibile illud:ut id:quod ſe efficit:ſit ante quam fuerit:aut ſimul ſit atque non ſit:et ꝙ idẽ eodem momento agere quidem et pati comperiatur. quæ non minus aliena ſunt ab omni conceptu/ac ratione : q̃ exclamare in rebus nullam eſſe naturam/uel poſſibilia /atque impoſſibilia omnia æque fieri poſſe : quod ſanus nemo unquam uel cogitauit ; ne quidem ſenſit / aut uero dixit.

No.

No.

No.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Caput aliud orandi uersatur in referenda gratia Deo pro perpetuis / et maximis erga nos donis / ac meritis: in quo prophetam / Paulumque uidemus assiduos. Etenim grati / et recti animi est rependere cui debeas pro qualitate officii gratiam quantam potes / et uicem : quod facimus erga proximos etiam ex omni re parua suscepta: si ab humanitate alieni: aut uero prorsus excordes nõ simus . Sed erga Deum uirtus ista non frequenti curæ modo : sed quottidianæ: atq; perpetuæ nobis esse debet omnino: qui omnia p momenta p̄ cæteris nos serui sui diuinis beneficiis perfuncti sumus / affatimq; perfungimur / appellati genus electum. Regale sacerdotium . gens sancta. et populus acquisitionis . uocatiq; de tenebris in admirabile lumen / atque fulgorem. Quippe qui: si enumerare curemus interdum quæ / quantaq; sunt: quæ ab illo accepimus: quis nostrum erit tã inuerecundo ingratoque animo : qui non continuo se ꝓsternat in terram / et sublatis in cælum manibus cum ꝓpheta non clamet Benedic anima mea domino : et omnia: quæ intra me sunt nomini sãcto eius? Benedic anima mea domĩo / et noli obliuisci oẽs retributiones eius ? Etenim

Nota. tanta / tanq; uaria atque largissima illo ex beni

gnissimo fonte beneficia ad singulos effluunt: ut neq; quisq̄ inueniatur/uel tam miser/uel incō modis tātis attritus/infortuniisq; iactatus: ī quo quicquid ē aduersi dona gratuita non superent: plusq; etiā nō sit quod accepit/semperq; accipit: q̄ quod amisit: et non potiora existant: quæ sūt ad salutem concessa: q̄ quæ uexant corpus in ui ta. Immo uero neq; mala ulla uiro bono possūt accidere/nolentēq; impetere uirtute superāte ne quitiam: et fortissimo/ac tolerantissimo cuiq; co ronam imponente constantia. Quare eripiat qc qd suū ē a sapiēte fortuna opes dico. uoluptates honores. patriam. affines. amicos. eundem mala ualitudo uexet in corpore: aut hostis in uincula tormentaq; coniectum excruciet: neq; mali qcq̄ penetrabit ad animum: nisi consenserit: tam po/ tens est in electis contra procellas/et malorū om nium gurgites: peruersorum quoq; hominū ne quitiā diuina uirtus et gratia/et ea libertas: quā ualidam et inuiolabilem deus animis nostris at/ tribuit. Pleni uniuersi sunt libri partim nostro/ rum martyrum/confessorūq; sanctissimorū/ par tim ipsorum etiam philosophorum magnis/ et claris exemplis. Negabimus igitur: si grati simus: ista beneficia tanta immortalib⁹ laudib⁹ digna?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

et nõ feruidæ semper gratiarum actiones clientũ suorũ patri miserationum/ et consolatori homi num deo resonabunt: in quo uincimus quicũq; uolumus grauia omnia et aduersa lætissimi.

Stupor de uirtute diuina.

Quæ res cum plene constet: Tertiũ orandi mo/dum opportune sequemur: q quidem ẽ/cũ diui/na cogitantibus nobis admiratio quædam/et stu por insurgit ab ingenti/et perspicaci diuinorum cognitione excitatus/et plurima erga deũ chari tate/coniunctioneque per fidem incensus. Quæ res orantem ad alienatõnem sæpe/et extasim sub uehit: ut qui sic afficitur: interdũ quasi extra se factus/ q̃d agat/aut ubi sit nesciat: uerũ fiat a bea ta uita non procul. Quæ ps/quoniam cũ de Pau li raptu/atq; Hieronymi prima disputatione age retur: satis fuit illustrata: p̃tereũda paucis his mi hi plane uidet.

Honor debitus deo.

Quare ad quartum illum: quo oramus deum modum: qui tributarius/et cẽsuarius solet appel lari: potius transeamus: ubi de tributo uenerati oneq; diuina acturi: magnos in urbibus uiros/et apud Reges/et Prĩcipes aulicos imitari nos opor tere profecto crediderim: qui cum aliud negocii minime obeunt: honoris tamen/ et reuerẽtiæ gra tia suos salutatũ quottidie dominos pgũt/iis assi

dentes ueluti ad nutũ parati:et nouũ q̃ppiã ex/
cogitatum ingerẽtes:unde uerbo eis/aut re poſ/
ſint applaudere:quod ſi effecerint:rem glorioſã/
omniũq; dulciſſimam ſe aſſecutos utiq; putant.
Nam incredibile iis fuerit:qui iſtorũ nũq̃ mores
et diligentiam inſpexerunt:quãto ut placeãt/ſtu
dio cura/arte/anxietateq; peruigilẽt. Ita nos quo
que ab his excitati/cum deſunt cætera/aut ad alia
ſancta/glorioſaq; tepeſcimus:hoc uel unum:qđ
paſſim nobis/et ſemper paratum ẽ/conſtitutum
atq; facillimũ:non deſeramus. Vectigalia tanq̃
municipes/et ceu coloni primicias:ſic oblationẽ
nouam cordis noſtri quottidie/fructũq; labiorũ
offerramus deo/et regi gloriæ noſtro. Flectamus
corpus in genua/ſublimes in cælum tollamus o/
culos:iungamus et palmas/ illudq; ore deuoto
quiſque depromat Fiat cor meum ĩmaculatum
ĩ iuſtificationibus tuis ut nõ cõfundar. Nõ ẽ mi
hi deus: quod tibi offeram maius/ chariusque
me ipſo. Sacrificium/et rerum oblationem no/
luiſti/ aures autem perfeciſti mihi. Holocaſtum
et pro peccato non poſtulaſti: tunc dixi ecce ue
nio. Hæc dediſſem/ ſi dilexiſſes: ſed holocau/
ſtis/ et morticiniis non delectaris: cor autem
contritum et humiliatum deus ipſe certe

No.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

non despicis. Hoc tibi trado. hoc tibi uoueo. hoc tibi sacro. Ast uero tu domine: qui illud finxisti rectum et innoxium: iam uero deprauatum / impurum / ac reum in melius iterum confla / instaura / reforma: quando præter excelsam tuam manum: hoc uirtus quantalibet nō potest alia. Tu as agnosce animas. tuas imagines. tua insignia. tua decora. tuaq; in nobis monumenta conditor deus: qui si nos sustineas: stabimus: si deseras corruemus: si non miserearis interibimus. Addant ad hæc hymni canori Odæ / laudesq; fœlices ceu pensum humanæ seruitutis et uitæ: quod qui curabit: et aget assiduus: erit nunq̄ indignus quem inter suos deus agnoscat: famulatūq; decoret. atque ista primo de quaternario hactenus satis: ne locus cæteris desit.

Secūdum q̄ternariū

Iam uero secūdum consequatur: cuius opus est edocere quemadmodū post deū uenerandi / rogādique nobis sint cælites: cuius primū rei membrū in hoc sane uersatur: ut proposita nobis sanctissimorū hominū uita / atq; memoria: nos illi tādē reflectant in deum: cuius gratia / et uirtute singulari quicquid habent accepere. Est quidem deus ipse magnitudine / uirtute / potentia / uita atq; natura immensus adeo / et i apprehēsibilis: ut a crea

No.
De sāctis rogādis

tura in se ipso agnosci minime possit: nisi quate
nus p exquisita quæppiã/admirandaq; opera ipe
se indicat et patefacit sensibus nostris: quod: cũ
in cæteris omnibus: tum maxime in illis efficit: q
amplissimis/diuinisq; cum uirtutibus/uel marty
rii fortitudine/uel uitæ constantia/uel doctrinæ
claritudine insignes extitere. Ex quo illud eqdẽ
fit/ut cũ nobiscũ animo reputamus quot/et q̃ta
impossibilia naturæ illi p̃stiterint: se nobis proti
nus ingerat stupor ille ꝑpheticus Mirabilia ope
ra tua et anima mea cognoscet nimis: et illd' alio
in psalmo persimile Mirabilis deus in sanctis su
is: Deus Israel ipe dabit uirtutem plebi suæ bene
dictus Deus. Inclamemusq; cũ Iacobo omne da
tum optimũ: et donũ perfectum de sursum ẽ de
scendens a patre luminũ. Soluaturq; mẽs oĩs in
dei magni et singularis laudẽ: Sicq; excitatus ex
his stimulis animus incandescat tãdẽ ad ea: quæ
nostræ illi naturæ consortes eadem in carne: qua
et nos tegimur infirma scilicet et corruptibili ad
epti sunt p̃mia/atq; insignia. Neq; scio quid ma
ius ullis in rebus excogitari iam possit: aut tanto
miraculo dignius: q̃ mortales uenerationem: et
cultum communem habere cum deo. O præcla
ram sortem humanam/ac supra beatum facinus

Mirabilis Deus in sã ctis.

No..

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

omne compendium: A mortali uita / infectaq; natura / ac in perditione iacente ad diuinã usq; participationẽ: atq; uirtutem excedere: et ĩdignisſima in ſæculo paſſos / cælesti i gloria omnimoda fœlicitate compleri: diuosq; censeri. Denique uim diuinã / et ſapientiã / et bonitatem ueluti in ſpeculo ſic in homine cernere / dum orãtes de ſã ctorũ meritis atq; triũphis cogitamus: et in iis deum colimus / ac ueneramur.

Impetratio.

Cum hoc altera nobis / et ea quidẽ et magna / et frequens in ſanctis rogãdis accedit utilitas: quæ impetrandi dignitatẽ / et nomẽ eſt merita. Qđ enim inualidi ipſi / uileſq; non poſſumus: illi iã aucti gratia / et amicitia perpetua deo deuincti expoſcentes nobis obtinent / eoſq; / modo aduerſus huius uitæ diſcrimina / modo aduerſus incurſationes ueteratoris antiqui / modo uero et in expetendo / procurandoq; nobis iure / ac hæreditate cælesti ꝓ patronis et mediatoribus habemus / infractiſq; præſidiis: Quod faciunt bonitate eo

No.

maiore: quo præſentem dei gloriam longe plus amant: q̃ ab eo dum exularent / et noſtram ſaluationem moluntur ardentius: quo meliores: quo et communem denique fœlicitatem augeri

delectantur ex numero. Dē quorum procuratio
ne et sedulitate piissima/uirtuteque : quam ha/
bent : qua post mortem uiuentibus auxilientur
non est ut possit quisquam dubitare\ita est res
iam ipsa comperta / atque conspicua. patens per
exaudita / et reddita tam sæpe hominum uota.
per uisas multiplices sanctorum ab inuocantibꝰ
species per sacra diuinarum testimonia scriptu
tarum : et monumenta : quibus refragari / uel
ratio / uel pietas christiana non possit. Nam præ
ter reliqua:si nos exempla delectant:quæ ad fi/
dem faciendam magnam uim habent:Machabe
orū insignis prodit historia Iudam machabeum
quo tempore congressurus esset contra Nicano
rem hostem patriis pro legibus / suorumque sa/
lute uisum dignum fide per quietem habuisse.
Oniam uirum quondam probatæ uirtutis / et
summū /dum uiueret/ sacerdotem pro dei popu
lo orantem inspexisse :Subinde apparuisse sibi
alium cum Onia ætate / gloriaque mirabilem /
dixisseq; Oniam hic ē fratrū et populi Israelitici
magnus amator. Hic ē:q multū orat pro populo
dei Hieremias Extēdisse tū dextram Hieremiam
et dedisse Iudæ gladium aureum / et affatum
eum ita fuisse Accipe sanctum gladium/munus

Iu. Machabeus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

a deo: in quo deiicies aduersarios populi Israel. Deniq; conserendum cum iam manibus esset: Nicanorem in tubis/et cãticis affuisse exultabundum: quem hominum bellatorum multitudo/et apparatus equorum /et bæluarũ spe fallaci fouebat. Contra in humilitate cordis et præcibus machabeũ accessisse: qui ubi coeptũ ẽ cõminus agi: non destitit eo gladio in hostes grassari / et ĩ cedem Nicanonistarũ suum militem animare/atq; inuehere/donec quinque et triginta ex hostibus milia uulneratis cecidere. Quo fœlici euentu uictores facti/lAEto excitato clamore/ et patria uoce hymnos Deo fautori modulantes ingressi sũt Hierosolimam/truncũ Nicanoris caput/brachiũ que media a ceruice discerptum hastilibus sublime ferentes. Sed quid hac in re clarius testimonio Petri primi apostolicæ magnitudinis patris:

No. de Petro.

qui sanctis cõmunem cum illo gratiam expectãtibus de se sic pollicetur/ Certus sum q; uelox est depositio tabernaculi mei secũdum q; dominus noster Iesus Christus mihi significauit. Dabo autem operam/et frequenter habere uos post obitum meum: ut horum omnium memoriam faciatis. Sed neque caruit ætas hæc nostra apertis huius ueritatis indiciis. Quippe sumus adhuc

memores:ut puto:nos ferme ſinguli a Rhodiis No. Victo
ãno poſt redemptionē humanam. M cccclxxx. riã Rhodi
meritis diuini filii genitricis/uirginiſq; Mariæ/ac orum.
beati Præcurſoris Baptiſtæ Maumetũ infandum
dirũq; Turcarũ tyrãnũ:qui nõ modo p̃ſentia / i
ſtantiq; furore :ſed ſolo uel nomine chriſtianis
omnibus formidini erat:propulſum a mœnibus:
quibus iam potiretur / et profligatum a caſtris
fortiſſimis parua chriſtianorum manu turpiſſi/
ma cum clade /exitioq; ſuorum:qua tanta uicto
ria omni noſtra recordatione nihil auditũ ē glo
rioſius. Cõſtans fama perlata quaq; tunc fuit pa
lãque ab ſuis captis/uel profugis æque uulgata.
Muros tenentes/deſcẽſuroſq; per ſcalas in urbē
crucem auream in aere ſplẽdidiſſimã inſpexiſſe
hoſtes. Apparuiſſe inſuper cãdidiſſimam Virgi/
nē Chriſti matrem clypeum/haſtãq; quaſſantē/
ac irſuto uilique amictu inde Baptiſtam magno
comitatu ꝓ Rhodiorum ſtare p̃ſidio. Qua ui/
ſione ꝑterritis/atq; attonitis Barbaris nihil fuit
potius atq; conſultius: q̃ loco repente decedere/
pedēq; in fugam p̃celeriter miſerabiliterq; refer
re. Ita oēs iã populi / et ſingulæ urbes: ut pluri
ma alia exēpla hinc ĩde cõpta dimittã:in cuiuſpi Patro
am cæleſtium ſe addicunt patrocinium / et clien ni Vrbiũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Letaniæ. telam: cuius se auxilio tutos iri omni in periculo fidunt: et ut fidũt/euadunt. Sic ecclesia ipsa ca/tholica/sanctorum/sanctarũque suppetias quot/tidie inuocare non cessat: quod non ageret: si fœlices in cælo animæ surdæ erga nos essent/aut curare humana minime putarentur: Sed qa curãt: nobisque: cum ueniam: tum gratiam apud deũ implorãt: idcirco illos inuocare: illis supplicationes decernere: illis uouere nunquam desinit fidelis/et prudens/ac ueri conscia mater ecclesia.

Quis nostrum denique huiusmodi cælestium tutelam/fauorem/auxilium in se ipso non sensit aliquando? Sed nostra prudenter prætereo: ne arrogantiæ detur ea memorasse de nobis. Tum Ioã.

IO.PHI Philippus non secus esse: q̃ enarrata et constituta a te sunt ista Germane certe putauerim: Sed illud uelim præterea explices: quod plerosque uexat/et agitat: ut fœlices: qui in cælestibus agunt de terris exaudire uoces possunt sine auribus nostras: cum aures terræ cõmiserint quoad in fine sæculi simul cuncti in uoce tubæ excitemur ad uitam. Sed neque eis explorare animos/uota/curasque hominum (arcanum et singulare dei o/pus) liceat ullo uel modo. Hoc esse cognitu dignũ Matthæe mihi plane uidetur: quod si expe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

dieris: te facturum puto rem omnibus gratam. MATT.
Ad quem ego Philippe inq̄ siue curioso figmē
totut me experiaris non ignarus (Id.n.sæpe ē tui
moris) siue id uero bona uel fide percunteris: di
cam tamen ego sincere/candideq; quod sentio/
hos ipsos sequens: quibus sum semper assensus:
magnos/sanctosq; Theologos: qui nostras a su/
peris nō mō exaudiri uoces: sed tacitas p̄ces/uota
quoq; gemitus/lachrymas et inspici/et intelligi
asserunt: non auribus uero: quæ humi tabescūt/
non clamore: qui tam sublime nullus ascēdit/nō
inspectu cordium: quæ nemo inspicit satis: nisi q
ea finxit: singularis deus et maximus. Verū mira Quomō
bilis gloriæ/atq; potētiæ attributo eis/et cōcōmu sancti nos
nicato splēdore: qđ diuinū/et unigēitū ē dei uer/ audiūt.
bū: i qđ pspiciētes/nō p corpus mediū aliqđ/ ne
que p sensū organicū ullū: sed p mētē illustratā/
deiformatāq; ad illuminationē tā altā/atq; mira
bilē sic attollunt supra se ipos: ut uideāt ipso in
uerbo/et hauriāt qcqd ad eorū iporū uel desyde
riū/uel dignitatē/et ad supplicū simul uel salutē
uel cōmodū spectet. Quisqs.n.i speculū illius æ/ No.
ternæ claritatis itenderit: eū latere nihil: quod fo
ris sit: fas esse dicunt: quod omnino non uideat:
Immo longe præclarius / ac spectabilius in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ipsa causalitate diuina/ac sempiterna q̃ in se qui dem ipsa :res omnis inspicitur : quoniam quic quid rerum omnium est : altius insignitum / ex pressum / formatumq; uiget in Deo : q̃ i ꝓpria mobilitate /infirmitateque naturæ : quæ aut la borat semper inconstans / aut uero tabescens tẽ dit in nihilum. Possunt et custodes Angeli : qui ad uitæ frena nobis assistunt :nuncii : unde no men habent : et mediatores inter nos esse atque cælestes:qui iidem faciem Dei patris ubiq; cerne re ex euangelio prædicãtur et de quorum mani bus in Apocalipsi Ioannes uidit fumum ꝓdire aromatum / cælumq; petere:quæ sunt orationes sanctorũ in conspectu dei allatæ ingressæq; per Angelos .quod indubie Thobiæ Raphael indi cauit :dum feruidus in oratione fuisset: Quãdo orabas tu inquiens et nurus tua Sarra ego obtu li memoriam orationis uestræ in conspectu Dei.

IO.PHI.

Quæ postq̃ locutus sum : ne ultra progrederer cupidus Io.Philippus hanc te rogo inquit fra/ ter uel omittas/uel differas partem.Porro ex quo nos exaudiunt sancti et ad hominum gratiam / salutẽq; declinant :aueo magis quibus eorum cõ modius /atq; fœlicius in res nostras utendum sit nobis : agnoscere. Quibus ne malumus sine de

lectu / rationeq; quæsita: an maiore consilio qui busdam præsertim hærere / fidereq; conueniat: et in ferendis auxiliis alii ne aliis præstent. Ad quẽ ego quid putas de hoc tu inq̃ o frater? Cui statim ille ego maiores existimo maiora daturos. Sed illud admiror esse sic multos: ut ad inferiores magis confugiãt / quasi malint leuiora suffragia. Quocirca quærere de causa quid tute sẽtias non inepte facere sum arbitratus. Tũ ego inquã Philippe Quãq̃ sanctudinis / atq; uirtutis in toto orbe fœlicitas cui præcipua / aut maior obuenerit non humani profecto: sed diuini iudicii ẽ / Atq; ita ut possit nemo repudiata temeritate de se ip̃o decernere quanta apud deũ gratia ip̃e sit dignus q nemo altissimũ diuinæ mentis consilium p se capiat satis / etiam si nullius mali sit sibi conscius: multa sunt tamen: in quibus rogari quãdoq; minores? q̃ clariores præstet: de quorũ tamen gradibus ecclesia nisi per exteriora diiudicat. Illud uero fuerit quoties qui quærit / et supplicat: maiore agi fide / et deuotione se sentit in exiguũ: q̃ i magnum quidem / atq; spectabilem. Siquidẽ ad impetrandũ nihil fuit unq̃ fide / deuotioneq; potẽtius: atq; ualidius: qppe quibus propriũ / et peculiare uirtutibus primũ existit et miracula et signa

MATT. (right margin, beside "Ad quẽ")

IO. PHI.

MATT. (right margin, beside "Tũ ego inquã")

Quæ i sãctis rogãdis discretio.

No. fidẽ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

facere:et donalatq; uota complere. Recte igitur
ille uim eius rei nobilitatēque percepit: qui filii
liberationem:quem torquebant demonia: peti/
turus a domino/cœpit his uerbis/ incredulitatem
domine adiuua meam. Audierat enim a domi/
no ex mensura fidei supplices exaudiri:et ab eo/
dem illud palam prædicatum fuisse. Si habueri/
tis tantam fidem sicut granū sinapis/ et dixeritis
huic monti transi hinc/et transibit / et nihil im/
possibile fore credenti. et centurioni Puero suo
uitam p̃canti responsum uade et fiat tibi sicut
credidisti. Atque imprimis causa hæc esse mihi
uidetur:unde in exorando tantis sit uiribus fi/
Nota: des. Etenim quantum quisq; crediderit:tantum
ē opus ut speret. Quantum autem spauerit: tan
tum amet / et cupiat. Quantum amauerit / et cō
cupierit:tantum denique quærat/ et ardeat. Po
stremo ubi egregia tanta concurrunt par ē orati
ones nullo modo languescere/inefficacesque ab
uolare. Sed irrepant ad deum usq;/pulsent/ fran
gantque omne cæleste/fiantque tandem compo
tes pollicitationis illius ueri/diuinique oris Amē
Amen dico uobis quicquid orātes petieritis: cre
dite quia accipietis/et fiet uobis. Itaq; uides quā
to cōmodius interdū p præcellētem fidem ad mi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

nores se conuertit depcantis intētio. Quod fieri alia quoq; ratione sæpe fuerit operepcium: ut ex uarietate uehemētior delectatio orādi cōsurgat (Siqdem expetibilius/ac studiosius semp aliqd habet in re omni uarietas/tediūq; sedulitas) Quare fastos dies. atq; nefastos/ludorū/et operū: qbꝫ mixtim et alternim uteremur: iure inuenti sane uidentur. Sic magna Parens ecclesia modo dei/ modo cælestium beatorum laudes/meritaq; concelebrat: quo ex uicissitudine labor/tediumq; fa cessat: et agnoscatur/et surgat ex singulis tam uariis admirabilior deus/sicut ex ingenti / et uaria familia Reges enitescunt. Docet in hoc etiā mira/et ineffabilis bonitas dei q̄ suos amet cultores et milites: qui neq; sanguini neq; suppliciis pep cere: Sed neq; sunt minis sic exterriti ullis: ut eo minus eius diuinitatem/honorēque defenderēt. Illis etenim tanquam dilectæ suæ / cælestique familiæ officia diuersa distribuit/ negociaq; honorificentissima dedit: ut esset dignitas diuina / potestasque suprema communicata ab æterna Dei charitate cum homine latius: nec uni: paucis ue quibusdam dūtaxat diuinū hoc munus putauit tribuēdū: sed uniuersis ferme cælestibꝫ: ut alii

Cur minores rogent

No.

Alia ratio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

contra morbos: alii uaria contra pericula, alii ad tolerantiam/ alii ad ſcientiam, alii ad caſtimoniam: et id genus plurimis plurimi quoq; prodeſſent. Coluntur quoq; ſuperiores/ inferioreſq; ꝑmiſcue ab eccleſia matre: ut quantum illa ſapit afflata diuinitus nullus ordo/ graduſq; ſanctorũ pro meritis dignitateq; cuiuſq; relinquatur i glorius: ſed in cũctis quantũ uis/ clementiaq; diuina potuerit euidenter appareat. Cæterũ quantum ꝓpiciatio multorum promereri plus poſſit: q̃ certe paucorum non ſcriptis ullis / argumentiſq; ꝓbare ſit opus. Id enim mens per ſe cuiuſq;/ ratioque deprehendit. Quo fit ut in rogationibus publicis ſanctorum gregatim omniũ preces expoſtulemus: et ut patronos ſe nobis impendant / clamores ad cælos etiam extollamus: Luſtrantes publica eorum cum oſſium/ cinerũq; reliquiis cũ quid detrimenti impenderit / aut expoſcendum qcppiam extiterit ſalutare: Sed omiſſis quæ hac in parte longe/ lateq; afferri poſſunt: ita ego ſentio quoniam ita mihi res ipſa/ et ueritas loquitur: ut poſt primũ illũ omnis gratiæ fontem dominum Chriſtum / præcipua/ et peculiaris/ et maxima in oppitulatricem/ et dominam habenda ſit nobis ipſius diuini filii mater, uirgoq; beata: Quæ ſiue

Alia ratio

Alia ratio

Virginis auxilium.

ſola/ſiue cum aliis prima ſemper equidẽ ſit: quã inuocemus: cui ſtudeamus/ĩ quam ſperemus/ad quã et anhelemus. In tantis enim uitæ periculis/ ſalutisq; naufragiis nullum ẽ hominum generi præſidium conceſſum ualidius/nullum patrocinium amicitius, nulla ſpes erectior, nulla fiducia ſolidior. Omni cælo: ſi potentiam querimus: ſola plus poteſt: quia eum ẽ enixa uirgo: qui ſolus omnia poteſt. Si animum/obligationemq; ſpectamus: quicqd poteſt: debet et ea nobis: Qui ſi loquor paulo licẽtius: Auguſtini: a quo hoc didici: me defendat auctoritas: et quæ grauis et conſtans tanto ab ingenio citatur ratio: cuius de obſtricta nobis peccatoribus dei matre domeſtica quaſi cum illa iſta ſunt uerba. Multam mihi o Maria facis audaciã. Mira loquar: ſed ſic ẽ: Nos enim tibi. Teq; nobis mira neceſſitudo cõfœderat: cũ ſcilicet id habeas eſſe ꝑ nos: quod es/ nos uero per te id eſſe: quod ſumus. Si nulla noſtra preceſſiſſet tranſgreſſio: nulla fuiſſet ſubſecuta redẽptio: et niſi neceſſariũ fuiſſet nos redimi: neceſſarium non erat te parere redẽptorẽ. Sed hoc loco aliqua queſtio ẽ. Nõnulli enim ꝑꝑ id: quod ſcriptũ legimus deliciæ meæ eſſe cũ filiis hominũ ꝑſuaſum ecõtrario habent et aſtipulantur apte/

Auguſtinus ad uirginem.

Opinio đ humanitate domini

maiestatem/et gloriam summi/atq; optimi dei su
scepturam fuisse nullo etiam existente Adæ com
misso corpus humanum : ut non solum animo :
sed aspectu quoque uisibili bearet hominem to
tum : quam opinionem ego leuem / facileque ca
dentem nunquam potui usquequaq; probare :
ut tu neq; Alberte probasti : cum ĩ hoc prima dis
putatione breuiter incidisses : Et quidem merito.
Nam neq; ratõnem/neq; causam/neq; a sacris lit
teris lũbos habet ullos constãtes et solidos : Quo
niam tamen fidei neq; repugnat : liberum habe
at suum quisq; palatum/et gustum amica/frater
naq; cum uenia. Quãto uero ipsi possumus cer
tiora semper/ac potiora sectemur et doceamus :
nec longe discedamus a Paulo : qui natum Chri
stum inquit in terris : ut nos redimeret a lege / et
morte peccati : et ad suum perdilectum ita scribit
Timotheum. Fidelis sermo/et omni acceptione
dignus : quia Christus Iesus uenit in hunc mun
dum saluos facere peccatores : quorũ primus ego
sum : Quẽ locum ita cõmẽtati sunt ueteres : et ut
puto : rectissime : Nulla causa ueniendi domino
fuit : nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos/
tolle uulnera : nulla ẽ causa medicinæ. Sed quid
uero domini testimonio maius / Filius hominis

uenit querere/et saluum facere:quod perierat?
Hoc unum domini uerbum et ualidissimum / et irrefragabile nobis extiterit:quibus uellicare nullo quidem modo propositum est in eo p̃sertim: quod nihil frugis nobis est allaturum :magis uero aduersus illud repugnat:quod a diuina uirgine exigimus : præsidii obligationem / peculiarisq; tutelæ.
Inde itaq; discedentes Tertium argumentũ/causamq; inducamus cur diuinis honoribus / precibusq; in cælo regnantes nobis uenerãdi sunt sãcti. Quod premii nimirum / et gratitudinis est: ut de rebus a se actis : quibus nihil admirabilius nihil constantius.nihilque diuinius / uel suscipi uel perfici ab homine potuit : meritam a nobis apud quos tam mira præstitere :uenerationem / laudemque recipiant.Hi sunt profecto : qui ecclesiam partim sanguine: partim doctrinis : partim miraculis : partim exemplis Deo agente in eis / posuere:primæ columnæ : primi fulgores : primi architecti : per quos Religio cœpit: et creuit. fides in lucem prorupit: omnis pulchritudo uitæ sanctissimæ : officia recta :contemptus sæculi : amor Christi : uera morum honestas : et quicquid perfectionis : et di-

Nota: Sanctorũ merita laus.

gnitatis res habet humana : est propagatum.

Quod si illi: q i terrestri militia pro præsentibus/ et tẽporalibus rebus pu. suis grãde aliqd effecere: quod præmio/atque memoria dignum uideatur: donis ditant ex phisco/ cinguntur auro / ad primos euehũt honores et magistratus/atq3 ista si satis non sunt : his excitantur et statuæ/ appendunt trophea de uictisq3 manubiæ. icidunt marmoribus tituli: clipei: hastæ: cassides: monumẽta claritudinis/atque uirtutis: quanto nos æquius: si quid retinemus amoris erga tam incomparabilem sanctorum uirtutem/ac fortitudinem? quanto inq̃ cõmilitones /et beatos ꝓceres istos excoluerimus? Sertis/plausu/uocibus/coronisq3 honestabimus? q imperatori omnium deo militãtes : nõ urbes/oppidaq3 uicerunt: non spolia rerum arripuerũt: nõ captiuos uinxerunt: non prædam abegerunt : sed uicia imprimis omnia calcauerunt/ uirtutes sustulerunt. mundana flocipenderunt: inferna spoliauerunt/machinas ad cælestia erexerunt/in acie perstiterũt/in fatigatione non elanguerũt: tũ læti maxime: cum de exceptis pro rege Christo uulneribus sanguis copiose proflueret: tum constantes et alacres: cum pro fide: in qua iurauerant: mortẽ ꝑsentẽ sibi uiderẽt: tum se ra/

ti certe uictores: cum uicti pro Cristo: triumpha
toresq; cum mortui pro regno cælorum. Hæc fi/
des/hic ardor/hæc cõstantia/hæc disciplina / hæc
tanta de suo Rege/et remuneratore deo fiducia
qd porro charitatis a nobis/qd reuerentiæ/deuo
tionisq; desyderat? qppe plurimũ: si sopiti peni/
tus/ingratissimiq; nõ simus. His ideo preces/ sup
plicationes/uotaq; porrigunt/hymnos/psalmos/
que decantant q in ecclesia adhuc ista: quæ mili
tat: eorum incendunt exemplis/moribus/ uitaq;
formantur: quorum et meritis/ac deprecationi/
bus se iuuari: si poposcerint/et supplicauerit: nul
lo modo diffidũt. His et statuunt ædes eximii sũ
ptus/templaq; sublimia: quo ad eos uenerandos/
opemq; capiundam populi confugiant. Eorum
aris/et statuis genua flectunt/thura/uaporesq; in
cendunt gratia ne desit tantis his meritis/diuinis
que uirtutibus. Quid gemmas/margaritas/ pur/
puras/argentum/aurum/sciphos/calices/ acerras/
que commemorem? quæ uana tamen/ curiosaq;
supellex: cum nimia ẽ: q̃ accepta eis iam in cælo
regnantibus sit: haud equidem uideo: cum hæc
ista uiuentes illi minoris haberent: q̃ siliquas: nec
sacrarent ipsi deo talia cum haberent: Sed trans
ferrent in uerius sacrificium / et acceptius deo: sa

Vana ĩ tẽplis supellex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

tius/probabiliusque ducentes his uestire nudos/ alere famelicos/recreare infirmos/iuuare iualidos refocillare peregrinos / redimere captos / uidu/ as/pupillos/cæterosque detrimentis / et infortu/ niis collisos erigere / et ab inopia / atque miseria uendicare: q̃ argentum / et aurum sacrariis cu/ stodire / serico / et purpura mortua parietum sa xa uestire / omnia omnes per horas dirripien da fortasse: quæ profecto Christus nunquam suasit templis offerri marmoreis: quæ non senti unt: sed uiuis errogari / atque spirantibus ius/ sit. Sed hodie largientium ambitiosa deuotio templis ista dum ponit: Quodque grauius est: dum ministrorum auida et nunquam sa/ tis exaturata cupiditas ad ista immodice anhe lat: deseruntur pereuntes indigentia paupe/ res: et ea opera potiora: quæ commemoraui/ mus: iacent abiecta / et improbata quando/ que. Sed impietatis hanc pestem missam fa/ cientes pertranseamus ad quartum circa sanc tos orandi modum.

No. Mini ster Chri sti.

In quo excitemur ad eam gloriam compa/ randam: qua illi potiuntur: et quam nobis propositam: si assidue cordi tenuerimus ac di lexerimus: assequi neque erit deo propician/

te difficile. Nam ita comperta / et a summo
conditore deo est hominum instituta natura:
ut tangantur omnes cupiditate honoris et lau
dis: nemoque sit / uel humilis adeo / uel circa
se etiam tam ignauus / et stupidus: qui non
impellatur hoc stimulo sæpe / et tanquam fla/
gello non agitetur: ut neque sit aliquid tan/
ti omnino laboris / arduique periculi: quod
si in eo splenduerit ingens / pulcherrimaque a/
liqua dignitas / et gloriæ facies: homines non
aggrediantur et tentent / atque pro ea occum
bere multi neque recusent ita res ista: cum
dulcis: tum expetibilis est. immo uero etiam qc
quid moliuntur magnificum / ac difficillimum
huius ãmbitiosissimæ rei / et egregios semper
mordentis animos faciunt: et uoluunt eo om/
nia: ut laudem et gloriam captent / quasi cæte
rorum finis honor esse uideatur: quo nihil ma
ius hominum mortalitas possit expetere. Pa/
rum est quantum ad uitam: quod cuique suf/
ficit: et eorum: quibus utimur: plura quidem
sunt impedimento: q̃ usui. Sed tantus tamen
unde quæstus \ et diuitiarum ardor (Deus im/
mortalis) nisi ex gloria? Quies corpori ani/
moque res sane dulcissima est: Sed cur tot

Gloriæ calcar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

perpetuae sumptae uigiliae: et improbus adeo studiorum labor? Ex gloria. Cruenta est / pauidaque militia: Sed quid obiectant se telis / atque uulneribus tam facile homines? Ex gloria. Vnde inuētæ tot pacis artes in urbibꝫ? Tanta ædificiorum expetita superbia? Tam uanum ornandi corporis studium? tam sollicita clientum cura? tot Seruorū constipatiōes? tot equorum / et mularum greges? impedimentorum copia? Sarcinarum uastitas? Tanta postremum mensæ / obsoniorumque libido? Vasorum / signorum / gemmarumque uarietas? Nisi ꝙ hæc omnia parit / atque tuetur concitata furoribus / et indefessa miserrimæ gloriæ semper anxietas? qua detracta iacebunt maxima ex parte: quæ diximus: omnia: neque qui se tantis frangat curis / atque periculis poterit inueniri. Quanto uero magis nobis calcar incutiet / et ardorem ad illos imitandos incendet uera illa / et solida gloria cælestis: quæ electis omnibus / futurisque fœlicibus proposita est? Et in sanctis: quos ueneramur: iam plene recepta? O uim maximam: et urgentissimam: quæ si se ingesserit in generosum cuiuspiam pectus: quid o deus pro ea non excogitabit ille? quid non molietur? quid non suscipiet?

Quid non et perficiet? Summæ nobis ſit igitur curæ/ſtudioq; perpetuo in hanc obiectam omnibus undequaque ſuſpicere/alas extendere/manus attollere/pedibus accelerare: et per interceſſionem deniq; ſanctorum omnium a datore ſũmo: et benefico deo: qui propter hoc dedit nobis hunc ardorem ad gloriam. eã promereri. Quod qui facit aſſiduus: hic et ſapientiſſimi: et fœliciſſimi nomen iure conſequitur. Qua in re præſentis iam ſit interloquii finis.

SEXTVS LI
BER
HIC
FINIT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

EIVSDEM MATTHAEI DE INSTITVENDO SAPIENTIA ANIMO.VII. INCIPIT LIBER

ARGVMENTVM.

E primo libro isto de Quaternario illo s agitur modo:quo pro se ipsis p̃sertim homines orant:quorũ primus ẽ:cũ nostris ĩ periculis/pressuris/angustiis/detrimentis/ ĩcõmodis dei præpotentẽ opem/ac defensionem expo/scimus:qđ si fideliter fiat:nũq̃ deprecatio p̃teribit inefficax:ut multis exemplis ostẽditur.Secũdus ẽ cũ de cõmissis malis Venia petitur:qđ si fiat corde uere cõpũcto/atq; cõtrito: misericordia non potest pœnitẽti ullo pacto deesse:Tertio docetur nihil grande:quod ad æternã fœlicitatẽ maxime spectet:obuenire homini posse uix unq̃ sine oratione/intentaq; prece:In quo abũdant testimonia:quæ nobis plurima/et sacræ litteræ / et ad uerã sapientiam properãtiũ hominũ exẽpla p̃clara suppeditant.Vbi et de p̃destinatis rebꝫ: de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

que fato dubitationes nō faciles quædam soluū tur clare atq; utiliter. Quarto de tacita nobiscū/ mentaliq; agitur prece: ꝑ quā orans se ipsum in/ tus examinat/se inquirit/se deprehendit. Qua q dem re ad acquirendā ꝑfectā/ultimāq; sapiētiā: et ad attingendā uitā beatā nihil oīno ꝓstātius.

a Bsoluta Orationum serie/ritibusq; tractatis: qbus oratur deus a nobis/ Sanctiq; rogantur: quod de Qua/ ternario nostro orandi modulo su/ perat: septimo die agere Seuerine su mus aggressi: re mihi cæterorum nutu dignatio neque permissa: quam tu legens delectabere: ut puto fortasse: cum agnosces quæ singuli uaria/di gnaque cognitu porro senserimus. Dicturo ita/ que mihi morandus hylaris totus cœpit applau/ dere: et quidem simul ab ore pendere. In quem ego subridens Bonis inquam auspiciis optime MATT. ista res inchoat. En noster iam feruet Andreas. Cui ille dat enim id nobis expectatio non leuis ANDR. te acturo Matthæe negocium. Atq; ego iterum MATT. illi perinde iam refrixi animo ipso Morande: at/ que corpore: ut ipse uides: iam ueternoso. Tu uero: doctrinæ qui agilis insudare non desinis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

es omnibus aptior iure putandus Quare euge rē
ſume et pfice. Cædo ipe iam exarmatus uiribus
ANDR. robuſta anima tibi. Quod illo recuſante purba
ne ac uelociſſime ut cætera facit: inducenteq; cō
tra me Antiſthenem philoſophū eum: qui cini/
cam prior ſectam inchoauit: in epulis inuitatum
ut caneret: inuitāti dixiſſe. Tu mihi calamos in
MATT. fla: ego tādem ne ſubdurior uiderer. ita pexi. Ca
put orationū noſtrarū primū i hoc plane conſi
ſtit: ut per eas oſtēdamus neceſſitatem omnē no
ſtrā et īdigētiam ſi quā patimur auxiliatori ppo
Oratio p tenti et pientiſſimo deo: altiſſima nihil hæſitā
diuino pſi tes fide illum gaudere pcibus: et prouidentia p/
dio. petua ſimul eundem rebus humanis conſulere
ut ſcientiſſime: ita plane popportune atq; bene
fice: quippe qui uerior amator ſit hominum : q̄
No. ſui ipſorū homines ipſi. Neq; enim ulla eſſe tan
ta iam poteſt uel neceſſitudo uel amicitia uel fa
miliaritas animorumq; coniunctio : quin maior
No. longe non ſit gratuitus dei erga nos amor. Nā il
le nobis parens: q et deus. Ille tutor: q et domi/
nus. Ille redēptor: q et fictor. Ille promiſſor: q et
largitor. Ille deniq; humanæ nobiſcum naturæ
conſors effectus: q inenarrabili pietate morti ſe
obiecit noſtra pro uita. Hæc noſtris in periculis/

detrimentis/atq; pressuris meditãtibus nobis ab exterioribus mente collecta dum deũ præcamur inter nos taciti/aut si magis iuuet:ea ipsa ore ꝓ/mentibus :et misericordes gestus aptantibus qd fidei deus?quid reuerẽtiæ?qd affectionis?qd charitatis exuscitant/atq; incendunt?per quas uirtutes sic excitatas/uel exaudiri:ut petimus :uel fulciri:ut sustineamus. uel neutrum : ut copiosius mereamur semper assequimur:adeo ut hunc in modum formata nunq̃ sterilis / et inefficax / uel prætereat/uel tabescat oratio. Hac uia /ratione q; orandi propter captiuitatem populi/et Hierusalem sanctam. abacto habitatore omni desertam in mœstitudine sedẽs/et deflens orasse legit̃ Hieremias:cuius oratio eo in libro:qui Threnorum inscribitur habetur ad uerbum. Id quoq; supra numerum ferme ĩ psalmis usurpasse animaduertitur Dauid. Fecisse itidem regem constat Ezechiam:cum eum grauissimo bello adorsus esset/ et premeret:ut Regum commentaria referunt. Rex assiriorum Senacherib Turbo eo tempore/ atq; tempestas totius plane Asiæ. Nam cum supra humanum fastum deum/hominesq; contẽneret :proximaq; adiacentia omnia attereret/ sibiq; subiiceret:ad Ezechiam Herosolimam Ra

No.

Hieremiæ oratio.

Dauid.

Ezechias.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

psacem nũcium cum litteris misit: qui et litteras legendas omni populo redderet: et coram simul enuntiaret / nisi se Regi Assiriorum protinus de derent: et ab eo imperata subirẽt: dira omina / ac miseranda passuros: quibus auditis / et litteris mi narum plenis / ac blasphemiarum ĩ deũ perlectis / ingressus ẽ templũ una cũ populo Ezechias: et expandit litteras coram domino et orauit altissĩ me: opem diuinam / cælesteq; psidium contra in solentissime furẽtem / et debacchãtem supbia ho stem implorans: quẽ ita pcatum deus aspiciens: Esaiam sacrum tunc in Iudæa Vatẽ ad eum mi / sit nunciatum huiusmodi uerba insaniuit Sena cherib supbia in me. Ponam itaq; circulum ĩ na ribus eius / et in labiis chamum: et reducam eum in uiam: per quam uenit. Non ingredietur urbẽ hanc / nec immittet sagyptam in eam: nec occu / pabit eam clipeus: nec munitio circũdabit eam. Factumq; ẽ in sequenti nocte eius diei / ut delap sus de cælo Angelus uindex centum / et octuagin ta quinque hostium milia cæsa prostrauerit: quo rum cadauera / cum a quiete surgens mane ui / disset Senacherib: tanta / tanque subita suorum cede dolore / metuque correptus / extemplo in Niniuem præmaturauit fugam: quem in fano

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Idola: quibus ipse fidebat: uenerantem duo ex filiis / ab eo lacessiti prius iniuria a tergo aggressi / clanculum obtruncarunt. Tale auxilium / qua pte erat humanus Saluator / et dominus precatus ē sibi: cum proximus morti orauit in horto Pater: si fieri potest: transeat a me calix iste: et ex horo / re pœnarum gutas sanguinis exudauit in terram usque fluentes: Quando / et deniq̧ actus in crucem / ac extremis ī doloribus positus magno clamore illud intonuit Eloi Eloi lamazabathani: quod est Deus / deus meus quid me dereliquisti? Sed hæc oratio tam ē innata quodāmodo in mētibus omnium: ut nemo ferme iam sit etiam tam pessimus: qui si / uel doloribus et cruciati / bus uexetur grauissimis / uel timoribus / instan / tibusque periculis uehementer quatiatur: non statim auxiliatorem inuocet sibi deum: et ei non sæpe honores / atq̧ munera uoueat: ut non sit o / pus hūc locū maiore uerborū cōplecti circuitu. Quamobrem parcentes tempori / de secundo nostro orandi modo iam dicere incipiamus: eo scilicet: quo intenti deo per orationes facinora pa / trata diluimus: quæ potentes adeo haberi pos / sunt: tanque contrita / atque soluta in lachry / mas / ac pœnitentiam mente: ut non modo

Oratiōes Christi.

Nota:

Oratio ꝑ uenia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

quidem culpam/et noxam abſtergant:uerum ẽt quamlibet omnino meritam/ac debitam deleãt poenam: Ea eſt enim dei erga homines pietas/at que uenia ſemper:ut illius maieſtatem et gloriã referat infinitam .inexhauſtam.inuictamq; per omnia. Noſtra uero peruerſitas breuis / et mo/ mentanea /et eneruis:quæ nos lædat nõ uero de um. Itaq; dum detinemur his uinculis corporis/ et carnis lege conſtringimur: ſi precibus prolui/ expiariq; curamus/atq; ſatagimus:nihil ẽ quod ualeamus facilius aſſequi. Quod in publicano. in Prodigo filio .in Magdalena / inq; latrone: euangelica pleniſſime ueritas docuit. Hoc ſane modo:ut exemplis aliquid etiam ueteribus de/

Dauid.

mus:offenſiones ſuas Dauid ſcite beatiſſimeque diremit atq; abſterſit quando poſt Adulterium/ et necem Vriæ/aliaq; cõmiſſa collachrymãs/ſeq; percutiens illud orauit Domine ne infurore tuo arguas me/neq; in ira tua corripias me. Miſerere mei domine quoniã ĩfirmus ſum/ſana me domi/ ne quoniã conturbata ſunt oĩa oſſa mea:cũ pœ/ nitẽtialibꝫ cæteris.q aliud nihil agũt/et flagitãt:

Ezechias.

q̃ oranti dimitti/relaxariq; delictũ. Sic Ezechias: cuius Paulo ſupra meminimus:nunciata ei mor te dũ ægrotaret:uertit ſe ad parietem/ne quid ap

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

paratus/ministros ue cubiculi tum ullos aſpice/
ret/et enixe orans/amaroq; cum fletu obſecro do
mine inquit memento quomodo ambulauerim
in ueritate/et corde perfecto/et quod placitum ē
coram te/ fecerim. Et ſic ab eo largo cum fletu p̄
cante cum diſcederet Eſaias: mediam anteq̄ par
tem atrii egrederetur: factus ē ſermo domini ad
prophetam dicens Reuertere/et dic Ezechiæ du
ci populi mei Hæc dicit dominus Deus Dauid
patris tui Audiui uocē tuam/et uidi lachrymas
tuas: et ecce ſanaui te. Die tertio aſcendes tem/
plum domini: et addā diebus tuis quindecim an
nos. Sed et de manu Aſſiriorum liberabo te/et ci
uitatem tuam: Quæ facta ſunt omnia quo ordi
ne Regum Iudæ habet Hiſtoria. Sed quale illud
præpotentis orationis facinus ē: quod i Exodo ꝓ
ditum ē? Conflauit populus uitulum auri: et illū
erexit/et coluit/Aaron metu ſeditionis non repu
gnante. Deſcendit interea Moyſes et affuit: qui
zelans ſumpſit de multitudine magna ſupplici/
um. Succenſus nihilominus deus populum ſta/ Moyſes.
tuerat abolere ſacrilegū oēm. ꝓ fratre/et reliquo
populo p̄cat̄ ardētius Moyſes. Et o inefabilē di/
uinæ miſericordiæ dignatiōem: et beatæ oratiōis
potētiā. Infrēdētis i Idolatras dei frāgit̄ furor: in

cẽſaq̀ ira miteſcit: moxq̀ ex miſericordia ꝑcit̃ oĩ
bꝰ. Murmur/ et exꝓbratio iudaici populi cõtra de
um hẽt̃ ex nũeris: q̃ d̃ ægypto eos eduxerat ĩ d̃ſerti
labores: ꝑꝑ qđ de cælo d̃lapſus ignis ꝑtẽ caſtrorũ
extremã cœpit exedere / atq̀ uorare: quo ꝑiculo/
metuq̀ terrifico exterriti oẽs magno clamore cõ
fluxiſſe referũt̃ ad Moyſẽ. tũ illũ nõ aquã afferẽ
dã ĩcẽdio/ neq̀ uero eſcã igni ſũmouẽdã putaſſe:
ſed ꝓ his\ cæteriſq̀ auxiliis ĩtẽte q̃dẽ cõſtat oraſſe/
et flãmã ſimul ut creſcebat orõ: ſic deſiiſſe graſſa
ri. Sic et Mariã Moyſi ſororẽ: ut nugax/ et leuiſ/
ſimũ ĩ omnẽ ꝑtẽ ſolet eſſe mulierũ ingeniũ: una
cũ Aaron murmurationis legimus et cõtumeliæ
aduerſus Moyſẽ uerba iactaſſe: et illã cõtinuo in
pœnã oblocutionis lepra uulneratã fuiſſe tã gra/
ui: ut cadẽtis niuis ſpeciẽ magis: q̃ carnis huma/
næ totũ quaq̀ corpus p̃ferret: dixiſſeq̀ Aarõ ad
Moyſẽ te obſecro domine ne ĩponas nobis hoc
peccatũ: qđ in te ſtulte cõmiſimus. Tũ paccatũ
Moyſẽ fuiſſe/ oraſſeq̀ ita p̃ualide ut ſeptimo ab
inde die Maria ſoror mũda/ terſaq̀ prodierit.
Nõ põt igit̃ dubitari: q̃n nihil deo ſit oĩno tã pro
priũ/ tãq̀ cõueniẽs: q̃ ꝑcere ſemꝑ et miſereri ſup
plicibꝰ: dũ uiuũt ĩ corpore: ẽt ſi ad ultimũ illi ma
lorũ deciderint. Immo uero: ut audacius dicam:

Oratione abſortus: Ignis.

Maria libe rat̃ a lepra

Nota:

No.

queădmodū calorē ignis/Sol lucē/melq; dulcedi
nē negare nō pōt:ita deus nescit subtrahere ex
corde postulātib9 ueniam:quippe cuius inuictis/
simi/omnipotētissimiq; uirtutē/atq; naturā nul/
la res alia magis queat ostēdere/ac decorare:q̄ in
se peccātibus parcere:pro qb9 misericorditer ani
mā tradidit:seq; totū ignominiæ crucis / et diris
suppliciis obiectauit. Quæ etiā uirtus quoties ca
dit in homine:solet(et iure qdem) diuina nūcu
pari esseq; heroum maxime:đ qua blādiēs Cæsa
ri magnus/et argutus orator : cum enim inqt a
diis omni uincamur ī munere:sola clemētia deos
nobis reddit æquales. Quē eundem principē re/
rum tātarū/tāq; late impātē Maro sup oēs extol
lēs ornauit his uersibus Ex tibi erūt artes/pacisq;
īponere morē. Parcere subiectis. et debellare sup
bos:q̄q̄ beatissimus noster Aurelius tāq̄ de īmo
destia/adulatōeq; sacrilega Poetā acriter culpet
qđ dei maxime fuerat hōini Cæsari deferētē. Es
se tamē ut dixi:recte attributā ei:q ista uirtute p̄
ditus sit nō adulāter:ut Cæsari:sed cū dei laude
benemerēti similitudinē/ppiqtatēq; cū deo/ ego
sane nihil admiror:si dei ꝓpriū:et res diuina:par
cere ē. Qđ si ita nō esset:sine hōine deus regna
re ī cælo solus. Etenim constituere satis ipse non
possum quænam multitudo sit potior / ac copio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ſior:eorum ne:q ab innocentia per gratiam iã aſcenderũt in cælum:an eorũ:q ex improbiſ q/ dem moribus/nefariiſq; criminibꝰ erecti ꝑ indul gentiã eundem locũ petiere:ita ꝓpenſa /atq; de/ dita ẽ dei miſeratio orationibus peccatorum ho minũ/et ſupplicantiũ uotis. Ad iſtũ uero locum qd aut deniq; deo dignius: aut hominibus ſalu tarius poteſt excogitari:q̃ q; nõ iis ſolum:q mõ uiuunt/et ꝓ ſe rogãt :ſed iis quoq;:q e uita iam exceſſere:quos purgationis antrum ueluti laua/ crum ſub terris expiandos excepit/et clauſit:ora/ tiones eccleſiæ tanto ſuccedãt auxilio:ut q ad ul timum uſq; iuſticiæ lõgum, quãdoq; paſſuri erãt mox eluãtur præcibus noſtris/petantq; redempti domicilium beatorum?Nam et ſæpe auditæ eo/ rum uoces/et imagines uiſæ lætiſſimæ/q ſe ita li/ beratos interceſſionibus retulere. Quocirca ꝓ iis: q a nobis cũ pietate migrarunt:nec ſatis tamẽ ex piati ante fuere:nunq̃ ꝓtermittit catholica Ma/ ter orare:quod non faceret:niſi forent ꝓualidæ preces. Sed ne quaſi rapti dulcedine quadam cle mentiæ dei progrediamur effuſius in re tam cla/ ra/tanq; comperta:ad tertium caput iam tẽpus eſt:ut tranſeamus orandi / et tollentes oculos al tius:ad oratiões doceamus pertinere maxime no

Purgato/ rius Lo cus.

No.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ſtras exorare/atq; potiri quicquid magni/quicqd diuini/ac ſalutaris optamus: et præter illas admo dum pauca/uel glorioſa uel fortia / uel quæ ad ueram nos fœlicitatem inducãt: obuenire. In quo teſtimonia nobis abũdant: quæ memoranda: cũ ſacræ oculis ſubiiciunt paginæ: tum ſanctiſſimo rum hominũ exempla præclara ſuppeditant.

Grãdia orationi/bus fieri.

Manet/ſemperq; manebit magni patris hebræo rum/et principis Iſaac illa ſæpe cũ laude memora ta/decãtataq; ꝑcatio: qui cum ſciret ab ſe prolem generandam indubie: de qua conſequeretur pro pago/ſerieſq; nepotum: e quibus tandẽ Chriſtus naſceretur: quoniam patri deus ita iurauerat / et rurſus ei pollicitus fuerat/complebo iuramentũ: quod ſpopũdi Abraæ patri tuo. Multiplicabo ſemen tuum/ ſicut ſtellas cæli/daboque poſterita ti tuæ uniuerſas regiones has/et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ: orat tamẽ ut cõ pleat deus: quod ſe facturum per ſua ꝓpria ſãcta iurauerat. Orat inq̃/ut ſibi Rhebecca filium pa riat. et ſic orat: ut per oratõnem quæ ſterilis erat: geminos fecũda uno partu peperit. Ad Moyſem ueniamus: qui unus orãdo ꝑ cæteris optimis et be atiſſimis uiris/quot ꝓdigia aduerſus Pharaonẽ ef fecerit: quoties de hoſtibꝰ uictor euaſerit/ac tri/

Iſaac ora/tio.

Moyſes q̃ ta orans.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

umphauerit :quoties supplex deum dura cerui/
ce populo cõciliauerit:signisq; aliis non modicis
rogando claruerit/memores oẽs equidem sumus:
Ita quoq; Heliæ precibus suscitatum paruulum
Helias. mulieris hospite filiũ:et clausum tribus ãnis/ sex
q; mensibus pluuiis atq; himbribus cælũ:et iterũ
reseratũ ut plueret:nec de nobis ullus ignorat.
Quid Heliseus uero. Quid alii prophetarum p
multi per orationes mirabiliter egerint tantæ p
fecto est copiæ recensere:quantæ nullus perpetu
us/et integer\dies possit ullo modo sufficere: ne
spatium quidem breue:quod nobis hoc loco cõ
ceditur. Sed omissis tã multis exploremus(quod
pluris habendum fuerit)quæ a Christo non diui
na uirtute magis:q̃ continua oratione sũt facta:
et quæ orandi cura/et sollicitudo illi etiam sem/
per extiterit:etsi uerus deus/atq; omnium prin/
ceps sine rogatione omnia posset:Sed ad profec
No. tum hominum id cæteraq; huiusmodi alia elabo
rabat:eratq; uita illius omnis posita / ac constitu
ta in exemplar/et formam. Nam discumbere cũ
iussisset multa illa hominũ milia:quos ex quin/
que panibus/duobusq; pisciculis ĩ solitudine pa/
uit:priusq̃ quid turba gustaret:intentis in cælũ
oculis orationem legitur habuisse. Sic etiam ulti

ma cum discipulis cœna cum surexisset ab epu/
lis:hymno dicto constat in montem oliueti ora
tum exiisse. Lazarum quoque dum accessisset re
uocaturus ad uitam:cum lachrymis patrem eni/
xe pcatum fuisse. Templum uero uel adire / uel
turba dimissa:qua sæpe stiparetur:colles ad orã/
dum scandere quottidianus illi mos fuit. Ast in
cruce suffixus/extremoque super omnem pœnã
afflictatus supplicio neq; destitit quantum erat
homo :pro se auxilium/et pro crucifixoribus ue
niam flagitare. Quo factum est ut iudæorum / Not.
atq; gentilium multitudo non parua salua eua/
serit fide sancta et syncera recepta : quibus eius
mortis tanta pœnitudo /et dolor incessit :ut con
uersi redierint / pectora percutientes/et quem oc
ciderant :uere dei filium fuisse palam profiten/
tes. Non pergam enarrare mirandorum operum
copiam / et magnitudinem : quæ ab Apostolis
Christi in orationibus assiduis patefacta sunt or Apostolo
bi. Dico per uniuersas quidem mundi oras fidẽ rũ p orati
Christi propagatam . Cæcos illuminatos. Attrac ones ope/
tos ad soliditatem erectos. Infirmos curatos. ra.
mortuos ad uitam reuocatos. demones pulsos.
missos sub Christi iugo Reges/et Cæsares. Satis
iã sit qđ exqrimus ostẽdisse: Oratõnũ uirtuti /

et ꝑpetuitati omnia ꝓfecto facillime cedere: pꝙ eas propius: q̄ uia alia/ac ratione ad arcem/ thro nūq̄ sapientiæ iri. His ita deductis recte inquit

ANDR. Andreas et ut ip̄a res ē: te puto dixisse Matthæe: neq; in iis ambigere quēq̄ ulterius. Verum enim uero illud quærendum tamen et explicandū nō segniter mihi uehementer quidem persuadeo; Potuisse ne fieri talia ita mirāda: nisi ab iis: quos dixisti: tam magnopere oratum fuisset? Ita ne ar tat̄ et cogit̄ precibus hominū deus: ut quæ sua ī æternitate æternus ipse constituit: et iam plane ante tempus omne in semet ipso quidē sunt ue/luti acta: compleri non possint in tēpore: nisi ro gatu? Veniamus in rem ipsam/et de assumpta a dei uerbo humanitate aliquid quæso dicamus.

No. de p̄/destinatis.

Hoc mysterium, hoc benignitatis propositū, hoc totius humani generis fœlix/ac salutare remediū penes deum: ut cætera: fuit semper æternum. Si/quidem esse nunquam potuit: quin hoc opus in quo deus uoluit redemptōnem humani gene ris contineri: ipse non nouerit: de quo oraculis/diuinisq; promissis/ ac prædictionibus multifa/riis uniuersus impletus ē orbis: ut expectationis ardor/et fides aptaretur tantæ pietatis officio: qđ q̄to expectatius: tāto esset acceptius ac p̄ciosius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Atq; ideo defecturam potius omnem terrarum
molem/aut ruiturum a culmine cælum putandū
erat: q̃ aliquando non tempeſtiua/ac præſens fu
tura eſſet Chriſti nobiſcum humanitas: Et agi p̃
cibus tamen et obſecrationibus a teſtamēti uete/
ris Patribus ceſſatum ē nunq̃ quouſq; ueniret:
quaſi illiciendus attrahenduſq; ad illa fuerit De
us: quæ ab ipſo ſempiterna mente decreta nō fie
ri omnino nō poterant. Vnde porro Eſaias: un/
de?q rem iſtam non minus uidebat: q̃ nuncia/
bat: nunq̃ deſtitit p̃cari diem: et tātæ fœlicitatis
tempus uocare? Vnde Dauid: q dominū in pſal
mis ſibi canentem/ſibiq; iurantem inducit et ci/
tat ſemel iuraui in ſancto meo(ſi dauid mētiar)
ſemen eius in æternum manebit: et alio rurſus ĩ
pſalmo iurauit dominus dauid ueritatem/ et nō
fruſtrabitur eum: de fructu uētris tui ponam ſu/
per ſedem tuam? Vnde reliqua prophetarum pa
trūq; ſanctiſſimorum caterua omnis / quaſi ua/
cillaret eorum fides: ut in terras deſcēderet Chri
ſtus: mittenduſq; ueniret: tam aſſiduas uoces ad
cælū tollere nō deſinebat? Putabant ne illi dare
eis uerba deum: quod ē fallere? an uel non poſſe
explere promiſſa: quæ ē imbecillitas? uel neſcire
modum: quæ ē ignorātia? uel nolle reddere peie/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

rata: quæ ē perfidia? Absit a deo non minus: q̃ mors quidem ipsa hæc tam turpis infirmitas / ut non posset: aut tam indigna malicia: ut nollet ra ta seruare. Quæ impotentia / uel fraus si forte ca dit in homine: qui ingenuitatis / ac ruboris aliqd habeat: suam imbecillitatem mox erubescit: ca / sum / et fortunam: si potest: ut animum tueatur ĩ cusans. Tum ego acute / et ad rem q̃ maxime tua est quæstio inq̃ Andrea: quam ut dissoluamus: si asq; ueri tu certior posthac: recurrendum est no bis ad fontes theologorum splendidos / atq; uber rimos: a quibus sũmatim res tota ita colligitur: ut te puto etiam facile meminisse / et si id ut quæ ras disputandi amor / colloquendique suauitas te fortasse permoueat: Qui ludus est insitus tibi cõ suetudine atque natura. Sed utcunq; res quidẽ sit: cœptus non est detrectandus congressus: ubi blandiri potest refricata cognitio: et iam percep ta collocari memoria. Declarant enim magistri: quos diximus: magnus / ac sanctus præsertim Aq nas operationes uarias / effectusq; multiplices ora tionẽ habere plerũq;. Sed quod in casu nunc ẽ: hoc polliceri maxime / atq; efficere / ut constituta ꝑmissaq; diuina: quæ ad hominũ salutẽ / et com moda ꝑtinẽt cõpleãt: atq; ita, ut si desit oratio: ir

MATT.

Vis orati onis circa ꝑdestiata.

rita ſit ipſa ꝓmiſſio :quoniã non aliter dãda ea
ipſa deus dignatus ẽ polliceri : q̃ ꝙ prece/ et ora
tione quærãtur;quatenus quærẽtis ardor illa iu
ſtius aſſequi ꝓmereat̃. Sãctos idcirco uiros omni
in re/atq; negocio aſſiduos et tãq̃ ꝑtinaces i ora
tiõibꝰ ẽẽ/et ſæpe ẽt ꝑnoctare cõſpicimus. Ex quo
diuinũ illud et euãgelicũ ad nos monitũ manat:
Oportet ſemꝑ orare et nõ deficere. Precipit quo
que nec ĩmerito Paulus. Sine intermiſſione ora/ No.
te:in omnibus gratias agite. Nec putãdũ fuerit
tamẽ ꝓpria a ſe natura/atq; uirtute:hoc ẽ ꝑ ſe ip
ſam oratõnẽ horũ aliquid aſſequi poſſe. Etenim Not.
cũ tẽporaria/ac finitæ uirtutis ea ſit:æterna/ et in
finita dei erga hõines dona neq; largiri /neq; de
ferre/utiq; põt. Sed neq; ut ẽ i p̃ſciẽtia dei : ideſt No.
ea ratõe q̃ nos deus p̃uiderit p̃caturos/ ꝑ ſe bõa
p̃deſtinata iuuare põt oratio : quoniã nulla ſũt
hõinũ tãtis uiribꝰ/uel oꝑa hõeſta/uel merita ſanc
ta:quæ hoc tãtũ ſibi facinus uẽdicẽt. ſed gratiæ ẽ/
et amiciciæ dei erga hõines ĩprimis hoc munus.
Gratis. n. ſalui facti eſtis ĩqt Apoſtolus. Et nõ ex
opibꝰ iuſticiæ:quæ fecimus nos: ſed ſecũdũ miſe
ricordiã ſuã ſaluos nos fecit. Et rurſũ neq; uolẽtis
neq; currẽtis:ſed dei miſerẽtis ẽ ſalus hũana. quo
nã uero mõ ea:quæ diximus:poſtulatões obtieãt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

et ad consumationem expectata pducant restat ut declaret. Nam licet Deus potentissimus ipse solus/et ex se qdem omnia possit: nullaq; exter/na illius uigor indigeat ope: ppter speciositatem tamen in rebus quandam beneficãq; largitatem eius atq; dulcedinem secũdarias quasdam causas atq; uicarias effectib9 producẽdis adhibuit: qb9 ueluti instrumentis adminiculisq; suppeditatis infinita eius/interminataq; potẽtia utitur: et si/ne qbus quæ dicta sunt neq; pficit /neq; elabo/rat exacte. Inferunt enim ad hoc similitudines ex frugibus uel annuis/uel qdem mestruis: quas Deus hac lege ad uictum præstat hominibus: ut in his post eius primã singularẽq; uirtutẽ/doctus et uigilãs exudet Agricola. Hinc arationes. sulcationes. Stercorationes: Adaquationes. fossatões. Seminationes. plantationes. occationes. putationes. hinc cæteri diuturni/uariiq; labores. Qui si cessent nihil ager. nihil uitis. nihil arbor ulla profert/aut parit: Neq; aliter sentire pfecto conuẽit de animantiũ omniũ uita: quæ etsi p deũ imprimis uiuũt. spirãt/atq; subsistunt: non hæc tamen agunt sine usu ppriorũ cuiq; ciborum/ac potio/nũ: quæ si his ãmoueant: uiuere desinãt sit necesseita sub deo eorum quidẽ ẽ uita in cibo/potuq;

No.

Similitudines.

ſumendo poſita et conſtituta. Sunt itaqꝫ (ne lon
gius ꝑ ſimilitudines cimba noſtra uelificet) fide
lium preces effectrices: ut diximus: non primum
quidem: Sed ſecundo poſt deum ordine eorum Orationũ
ſane: quæ nobis ille donare ab æterno cõſtituit. munus.
Sunt inſtrumenta. Sunt media ad diuinæ digna
tionis/ac largitatis cõplẽdos exitus requiſita: de
qbus Gregorius primus eius nominis pontifex:
unus quoqꝫ ex maximis quatuor eccleſiæ ſanctæ Gregori/
fulgoribus et optime/et breuiter ita diſſeruit. ob us.
tineri nequaq̃ poſſunt: quæ prædeſtinata non fu
erint: Sed ea: quæ ſancti uiri orando efficiunt: ſic
p̄deſtinata ſunt: ut precibus obtineantur. Nam
ipſa quoqꝫ perennis cæleſtis regni prædeſtinatio
ita eſt ab omnipotenti deo diſpoſita: ut ad hanc
electi ex labore perueniant: quatenus poſtulãdo
mereant̃ accipere: quod eis omnipotens deus an
te ſæcula donare diſpoſuit. Quibus ex uerbis ad
uerſus eorum deliramenta ueritas nõ obſcura re
linquitur: qui orari a nobis deũ eſſe fabulãtur o
mnino ſuperfluum: quoniam mutari nequeãt
quæ penes illum ab æterno ſunt rata. Sed docui
mus antea quippe ſanciones dei in ſe ipſis mini/
me mutari: et ſi in rebus quandoqꝫ mutẽtur: ſed
coniuuari: et eas ita ratas/decretaſqꝫ fuiſſe: ut iu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

uarentur precibus hominum. Et indubia hæc ueritas ē: non orta/atq; inuenta modo a nobis: sed a sanctissimis doctoribus omnibꝰ suscepta: catervatimq; defensa. Explodit etiam maior illa perversitas/contagiosaq; stulticia eorū: q Poetis delectati: aut Astrologorū quorundam uitiosorū prestigiis falsi/et nugis deliniti in execrabilē/atq; pestiferam eam hæresim inciderunt: ut in rebus nihil omnino cōtingere dicāt: sed euenire oīa necessitate fatorum/causarumq; cælestiū imobiliū et ab eisdē statuta uitæ spacia mortales accipere cōtendunt Tragica illa carmina profano ore ferentes in medium.

Cōtra fatū et sidera.

Fatis agimur: credite fatis.
Non sollicitæ possunt curæ
Mutare rati stamina fusi.
Quicqd patimur mortale genus/
Quicqd facimus uenit ex alto.
Atq; fatidici illud Apollinis
Stat fatorum imobilis ordo
Ferre autem longe præstat quodcūq; seueræ
Et fixa/ et stabili statuerunt lege sorores.
Esse etenim certum. stabile. inuiolabile semper
Quicqd nēt fusis parcæ rex iussit olympi.
Eiusdem quoq; responsum extollentes: quod in

terrogatus cur miles qdã tã periculosæ rei stude/ ret/dedit his uerbis mars eũ genethliacus cõcitat. Et ineptũ alterum ad rẽ quãpiã ui dixit impedi/ ri fatorum. Astipulãtur et istud auctoritate Maronis:q nauigasse post excidium Troiæ ad Italiam Aeneã fato cũ diis penatibus canit. Deque Turno ait Etiã sua Turnũ fata uocant/metasq; dati puenit ad æui. Et quo fata trahunt\retrahũt que sequamur:cũ fatũ in rebus nullo mõ aliud q̃ ueri dei dispositionẽ/ac libitũ accipere debue/ rint:ut prudens imprimis/et eruditissimus poetarũ accepit fortasse Virgilius. Nam Fatũ a fando deductum esse uidetur:qp uates/atq; Prophetæ / cæteraq; oracula sint fata/ac prolocuta illud:qd appellamus ipsi uel fatale/ uel fatũ. Assentimur ita ipsi quoq;:et ita docet catholica ueritas:præ/ destinatõnẽ:quæ æterna qdẽ ẽ:ueritatẽ ĩ se/ et necessitatẽ sẽp ĩcludere. In rebus uero ẽt cõtingẽtiã sæpe concedere:et eam qdem per postulationes \ et preces:ut abunde iam diximus:exorabilem.

Vnde Fa/ tum.

No.

Quare quicunque uel sine dei dispositione / at/ que decreto/uel supra diuinum consilium/uel cõ tra rentur et predicant ualere sidera uimq; fatorũ aliq̃ manere ptinaciter:propellẽdi ceu uenefici Aspides a xp̃ianorũ auribꝫ sũt. Hi.n.qd aliud

Nota:

possunt ingerere/ac polliceri: nisi ut nunquã co

No. latur/et rogitetur ab hominibꝰ deus? Quod deo

soli neque ẽ omnino contrariũ: Sed naturæ ipsi

etiam abhorrendum ac nauseandum quæ sic ho

minem semper instituit: ut deum colere/et rogi/

tare/eiqꝫ uouere/aras/Sanctaqꝫ excitare/ pro tem

poribusqꝫ litare omnibus ætatibꝰ per se plane di

dicerit: quod facere ita continue minime assue/

uisset: si nõ dator esset deus humani boni cuius

cũqꝫ atqꝫ salutis. Est itaqꝫ opus ut qui fatorum

necessitatem astruit: is deum/uel dei prouidentiã

neget: ex quo sequatur hominem nullo mõ pec

care: cum furta/adulteria/homicidia/ aliaqꝫ delic

ta cõmittit: sed cãm omnem peccandi in deũ eẽ

referendam: qui uinctum ita hominem in manu

fatorum preiecerit: ut se inde extricare non pos/

sit. Contra qui: ut et uerum et necessarium ẽ: de

um fateat̃/et omnipontẽtem eius unam proui/

dẽtiam dederit: uim fatorum penitus destruat/et

hominem ad utrũqꝫ siue bonum/siue malum li

berum semper ac sui iuris ẽẽ concedat. Denique

Magnae rationes. Astra ut nobis dabunt sensum/animũqꝫ p̃stãtẽ?

quae duo primum expetimus: ac comprecamur:

quando exanima ipsa neqꝫ sentiunt/neqꝫ norũt.

Immo uero sunt animante omni et bestiola mi/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

noris?Humanũ item animal ad dei ſatũ imagi/
nem/a deoqꝫ redemptũ/et ad eundem poſtremũ
definitum ut cæli tuebuntur ac regẽt: qui neqꝫ
deum/neqꝫ homines ſciunt? Quid libertas rur/
ſus humana/arbitriiqꝫ nobilitas?Quid religionis
honeſtatis/fortitudinis/continẽtiæ/ac iuſticiæ uir
tus?Quid liberales diſciplinæ omnes?Quid ſapi
entia?Quid meritorum expectatio?Quid ſcele/
rum metus et conſtituta ſupplicia?Quid officia
recta?Quid ꝑicula honeſta ſuſcepta optimo cui
que erunt profutura:ſi aſtra morderent̃ inflexi/
bili lege rẽ omnẽ humanã?Cur deus deſcẽdit ad
homines? cur pro iis necẽ ſubiit?cur de cæleſti/
bus nos erudiuit?cur ad ſobrie/impolluteqꝫ uiuẽ
dum ꝓmiiſ exciuit?ꝓcepta poſuit? cõſilia ſuaſit?
Cur et nos homines in tanta diſcrimina ultro ui
tã obiectamus?tantum et tam ſæpe ꝓfundimus
ſudorẽ/et ſãguinem?Taceo uiros cõmemorare:
qui ſiue per tormenta mortem oppetierunt:ſiue
qui orientis deſerta coluerũt:ſiue qui in cœnobi
is regulari ſub diſciplina uitã traduxerũt:quorũ
ſingulorum graduũ pene infinitus ẽ numerus.
Cur fœminæ ipſæ innumerabiles etiam/una uel
maxime illa:cui extitit Vrſulæ nomen:undecim
puellarũ uirginũ milia ad dignitatẽ/ palmamqꝫ

Notent cæci ſapiẽtes

No. de Vrſula.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

martyrii secũ peruexit: si nõ diuina: sed siderea potentia homines agebat/ ac gubernabat p̃mia nulla omnino datura? Ruãt potius astra de cælo qdem omnia et magnus peat iuppiter et Mars: q̃ uim tantam et imperium unq̃ habeãt: ut quæ seruicia coacta sunt: fatũ/ ac necessitatem inexo/rabilem libero imponant homini/ et cælis oĩbus certe sublimiori. Sed omittamus si iã placet: ho/rum fabulationes utiq; uanas/ et execrabiles ut d̃clarat eius artis inconstantia experimentaq; fallacia: cui addunt̃ et sæpe cõmenta cũ demõib9 uel expressa qdẽ uel tacita. Expediamus uero magis

No.

Vltimus orãdi gradus.

Quartũ orãdi gradũ/ ad nos ut diximus: ptinẽtẽ: In tota uero orationũ diuersitate duodecimũ/ atque postremũ: quippe q nos orãtes/ p̃ter cætera q dẽ egregia ardẽtes efficit: maximeq; deuotos: et ad sũmũ sapiẽtiæ tandẽ fastigiũ pq̃ facile subue/hit. Hic enim modus etsi cætera orãdi genera nõ despicit: plus tamen mẽtẽ: q̃ uocẽ. Secretũ: q̃ pu/blicũ. uacuitatem gerẽdarũ rerũ: q̃ sollicitudinẽ et curã plãe desyderat. Atq; eorũ maxime ẽ: quorũ iã mentes non a uitiis mõ: Sed a tumultibus quoq; qeuere cõsciẽtiæ securitate: et iteriore ani/mi pace potiti. Quæ oratio tã beata cũ his nihil habet: quos adhuc terrena/ mortaliaq; delectãt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

et q corporis curã plus:q̃ animi gerunt. Sed iis: qbus studio/et cordi ẽ hac semita:qua nulla melior:ad sapientiã uerã ꝓpare:ꝑcipiẽdũ imprimis mihi uidetur/cõsulẽdũq; uehementer:ut cum ad orãdũ accesserint:eorũ in hoc laboret intẽtio. In hoc inchoatio tota nitat̃:ut se intus orãtes diligẽter agnoscãt/et explorãtes angulos/et latebras pectoris omnes/purificandæ conscientiæ/et pacãdis fluctibus animi instẽt:quoniã in maliuolã animã:ut scriptũ ẽ:sapiẽtia se nescit ingerere:et fictũ omne fugit atq; impurũ:ut profecto qsqs sit ille:nullo is modo melius queat sapiens effici:q̃ se ipso bene ꝑspecto:et interius agnito. Qui idẽ neq; tã ad unguẽ se ĩspicere/scrutariq; poterit unq̃:q̃ si clarũ ueluti ad specũlũ:ĩ quo uicia cutis ĩ facie emẽdant̃ oĩa:ita se ad orationẽ ĩspectet:ubi qcqd rugæ/et neui ĩ pectore delitescit:mox ĩtuebitur uerret/et emundabit. Quãtũ itaq; potest se ĩgrat se depĥẽdat/se coarguat/seq; deniq; expurget/et extergat uerus orator/q se expetit sapiẽtẽ uere futurũ:quod cũ enixe/ꝑfecteq; fecerit : procul a statu beato nunq̃ equidem aberit: simulq; recte metietur oĩa/fideliterq; tractabit/et ĩ quocũque genere uitæ curret expeditus et liber ad perfectæ/et consumatæ sapientiæ gradum.

Orationis speculũ

Nota:

N iiii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Cuius rei ne ueritas usq̃ esset obscura: mira dei clementia delphicũ etiam: ad quod græcia tota fluebat: adegit oraculũ consulenti cuipiam ut beatus posset euadere: certũ hoc ferre responsum γνωθι σε αυτον hoc est tu te agnosce: aut te ne quæsieris extra: quod tanq̃ elogium numinis in fronte tẽpli: ut pleriq; scribunt fuit incisum: uel in tripode idoli: ut alii sunt testes a Chilone

No.

lacedæmonio litteris aureis positum. Oratione autẽ huiusmodi ista eius quottidie alendus ẽ animus: qui ita se comparat: ut secũdũ spiritũ deo sibiq; uiuat. ut enim spirare corpus desinit. uitã

Similitudo

que retinere: si cibus ei/potusq; subducitur: ita animus plane quoties suauissimum orationis: de qua mõ colloquimur: amiserit pabulũ nectarq; mirabile: mox quidem uel obtorpet: uel cõtabescit/et interit. Aruorum enim naturã in hoc mẽs

Alia similitudo.

imitatur humana: ut tunc in se ipsa siccitate/ sterilitateq; languescat/cum stercoratione/irrigatione q; priuat̃. Irrigat̃ uero maxime ac stercoratur in ista ipsa orandi sedulitate: Quæ si non cessat: compunctionis/ac pietatis adipiscitur facile lachrymas: degustationẽq; diuinã: qbus p̃pinguis euadit et fertilis/fructus dignos cælo tandem paritura. Qua plane dulcedine nihil oritur in anima

omnino suauius/nihil uberius nihilq; beatius.
Quæ simul ad omnes capessendos labores/et ar
dua cũcta honeste ferenda sic animum firmat et
munit: ut nullis dimoueri de gradu tẽpestatibus
irruentibus queat. Addamus huius orationis af
flatu Iram omnẽ/furorẽq; sopiri: et aqua tanquã
igni sup infusa mox deferuescere. Addamus cu/
piditates/et libidines sisti. Iniurias ꝓpelli. prospe
ra/aduersaq; eodẽ scilicet animo haberi/et tolera
ri. Addamus quẽ desperatum interdũ animo: et
in fide labãtẽ recipit: eũdẽ gaudio exiliẽtẽ/deque
uenia p̃sumẽtẽ attolli deniq;: Et ne leuiora mul
ta percurram: hominẽ ab imis sublatũ/atq; mor
talibus inter Angelos ꝑ illã collocari: et tanq̃ da
ta manu duci ꝑ omne cœleste diuinam admiran
tem/degustantẽq; dulcedinẽ: ut sæpe sic inuenia
tur/affectus/ut ĩgemiscat/exclamet/estuet/flagret
et in deo nisi qetẽ inueniat. Quæ affectio plane
ẽ argumẽtum similitudinis dei/et ĩmortalitatis ĩ
nobis: quoniã absimilia/atq; disparia non spon/
te cohærẽt/ad alterutrũq; ferunt̃. Quare quisqs
auide sapientis specimen/magnitudinẽque sec/
tat̃ per preces huiusmodi id imprimis quærat/ et
petat a deo. Experietur quidem sapientiam non
tam inuentum humanum esse: q̃ porro diui/

Vis huius orationis.

Not.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

nũ:neq; tã cõtineri diſciplina liberali ulla:q̃ oratiõe. nõ q̃libet ſed exq̃ſita/pura/ itẽta/ qeta/ ſollicita et quæ orantẽ quodãmõ ſupra ſe tollat. Quid igitͬ eã ĩfra nos quærimꝰ:quæ ſupra nos habitat? Quæ dͤ cælo hẽt originẽ? Quæ nõ terit porticus/ et ſcholas tumẽtiũ philoſophorũ? Quæ nõ expõpata magniloquẽtia? Quæ nõ barba pexa/ tractoq; ꝑ puluerẽ pallio: Sed ĩnocẽtia/ ueritate/ religione/ ſynceraq; oĩ uirtute nobilitatͬ:quæ a deo hũilibus:et ſe uere timentibus maxime ĩmꝑtitͬ: cũ ad humilitatem/ atq; timorem: ut diximus: accedit oratio. His ita deductis atq; concluſis en Io. Phi

IO.PHI

lippus adiecit. Nã et ſi uera eſſe ꝓfiteor quæ de orationis potentia/ atq; uirtute/ et ad ſapientiam directione Matthæe enarraſti:tamen mirari ſoleo q̃d cauſæ ẽ/ q; plerũq; uiri optimi atq; ſanctiſſimi ſapientiã/ dulcedinem/ alleuationem/ coniunctõnemq; cum deo expetitã q̃ta ui orãdo/ curaq; poſſunt:nõ mõ non aſſecuntͬ:ut cupiũt:Sed areſcunt potius/ nihil haurientes eius: quã ſitiuere dulcedinis:quin inter conatus/ uehementeſq; ſudores ludificati tumultu accurſantium undique illuſionũ/ mentientiũq; imaginũ coguntͬ diſcedere triſti cũ luctu ut exturbati magis/ atq; offẽſi:q̃ plãe aut erecti/ aut recreati ſibi uideãtͬ. Alios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

cōtra ĩprobos/terrenos/molles/ĩſulſos/nihilq; ūq̄ egregie meritos uideas exaudiri ſæpe/eorūq; uota cōpleri: ut nō tā poſtulatio: q̄ caſus his ludere ui deat̃ ĩ rebꝰ: hūanaq; uerſare. Cui ĩq̄ ego excitaſti rē certe Philippe nō ĩcognitā ꝑitioribꝰ nobis: ſed ꝑmoleſtā fortaſſe ĩexꝑtis/ et ſpiritualē mō ĩcho/antibus uitā: quibus putauerim potius: q̄ eqdem nobis eſſe cōſulendum: Neq; enim (quod ſæpe il li neſciūt/ et ideo neq; cogitāt) irrepentes illuſio/nes/ ſurgenteſq; tumultus ĩferre qcq̄ mali orāti/bꝰ poſſūt: quādo nulla cōſentiente malicia/ ꝓuo catōeq; euocāt̃: ſed qui orāt illudūtur/atq; flagel lātur ĩuiti: Etenĩ irruptōes/ et tēpeſtates huiuſmo di ĩprobæ ĩ bōis uiris ab uolūtate ortū nō habēt: uerū exurgūt/ et q̄ſi repululāt a priore cōſuetudi ne/ iniqueq; cōmiſſis ĩterdū: quæ praua q̄q̄ rōni nō placeāt: quæ ſēp ē libera: cū tamē ĩtellectui ſe noſtro ĩgeſſerint: abigi neq; facile queūt: Siqdē ĩ tellectus ĩpē ĩſtar ſpeculi cogit̃ utrūq;. ſ. bonū ma lūq; æque obiectū recipe: atq; ꝓrſus ita: ut ad ĩhi bendas: quæ ſibi ĩſurgūt cogitatōnes/et ad diſci/pāda: quæ occurſant/ĩpetuntque ludibria: impos ſitique ſit adeo naturæ libuit illū eſſe ſēp ĩ motu ad mala etiā: et ſi iis fœdari nullo ſane modo poſ ſit: niſi conſcius: niſi uolens niſique et eligens.

MATT.

De ĩnquie tudine in orādo.

No.

Tētatores Demones

Quā sæpissime quoq; citra cogitationem nostrā et mentem imissa patimur per Angelos malos. Quod faciunt ueteratores/atq; inuidi illi: ut ua/rio/duroq; marte succūbamus/uel fracti tedio/uel uicti certamine. Qui isuperabiles si Athletas offenderint: nihil tamen fessi nouo iterū ceu stratagemate contendunt: ut errore decipiant: quos aperte supare non possunt. Se enim transfigurāt in angelos lucis/assumūtq; pulchritudinis laruas In quo nō parū piculi iis: qui sibi placent/et facile flectunt̄ ad uana. Celat et uultū fulgētissimæ

Cur se subtrahit orātibus deus

gloriæ suæ quādoq; orantibus deus: ut faciat ar/dentius hos quæritare: quod cupiunt: sitq; uberius in eo meritū: i quo fuerit importunior labor atq; contentio. Nā sūma /et pciosissima quæque extenuat copia: et sæpe uilioribus dat gratiā raritas.

A lia ratio

Quē pterea coronari in certaminibus unq̄ i spex imus: q idem non strenue/legitimeq; certa/uerit/aut cui sedenti in Olympiade umbrāq; captanti ludi magister palmam porrexit / solēnem pompā/plausumq; detulit? Nulli profecto. nulli: quoniam non desidi / et oscitanti in spectaculo: sed cruento in harena uulneribus / et liuenti ex constantia plagis ista tantummodo æquo

No.

qdē sanctoque iure palma debetur. Suos ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Cõmilitones alta ueluti e ſpecula deus inſpec/tat: quos non parua / mortaliq; iſta laeticia: ſed futura: quae æterna eſt: ſecum in cælo cumulet gloria. Abnegat exigua: ut largiať imenſa: diſſi/mulat audire: ut doceat petere. Quoniam quo/que feruens / et ſibi intentus orator plus mente concipit et intuetur orando: q̃ hic corpori obnoxius queat arripere: inde fit / ut langueat anxius dum differť ſibi affectanti deuotio / deſyderataq; dulcedo / ingemiſcat et clamitet q̃diu a te abero Chriſte fons uitæ? q̃diu inexorabilis cæleſtis fiet mihi gratia tua? Conuertere Ieſu domine / et ſuper ſeruum tuum dep̃cabilis eſto. Arer ſiccitate anima mea / iãq; tabeſcit inanis ſicut aranea. Oſtẽde ei faciem tuam / ſaluaq; erit et uiuet. Illi te exhibeto: quæ nihil p̃ter te amat: nihil poſcit: nihil affectat. Irrogať interdum et nobiſ grauis il/la / et uerecunda cum Zebedea matre repulſa: cũ immaturum premium improbe expoſcimus an/te laborem Neſcitis qd petatis. Non huius tẽporis: Sed futuræ æternitatis ſunt p̃mia decreta uirtuti. Hic ſeminamus in lachrymis. Ibi in exulta/tione metemus. Hic Chriſti primum bibendus ẽ calix: Deniq; accũbendum in regno cælorum. Sic fortaſſe ꝓpellimur / ea cum poſtulamus / et

Alia ratio

Alia ratio

Alia ratio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

quærimus: qbus nos deus ꝓuidet abusuros: Q𝔡
etiam prudētes sæpe homines faciunt: medici ma
xime ægrotis potiones somnūq; uetātes. His ita/
que de causis/quas cursim attigimus: aut aliis no
bis incognitis/ salutaribus tamen / atq; fertilibus
dum oranter suauitas nobis subducitur: suma/
No. et faci to. mus pro merito/fœnoreq; maiori tunc magis in/
stare/læti cum propheta canētes Benedictus De
us: q non amouit orationē meam/et misericordi
am suam a me: quando qui preces non deserit: is
carere diuina misericordia comite certe nō pos/
No. sit. Non destituti itaq; sumus: cum orandi dul/
cedo nobis aliquāto subducitur: sed probati no/
bis ipsis/et agniti: non ꝓpulsi: sed dilati. nō tabe
facti: sed roborati. Expecta dominum. Viriliter
age/et confortet cor tuū propheta decātat. Post
nubilum/gratius efulgebit ecce serenum. In casu
omni/atq; cōflictu aciē pugnāq; teneamus. Mu/
cronē firmato uestigio in hostes stringamus. No
biscū in fronte dimicat/et molem sustinet: in cu
ius militiam iurauimus/uexillūq; subiuimus ꝑpo
tens/et formidabilis hostibus Deus: cuius auxili
um cū cœpit nobis afflare (Afflabit uero/cū meri
ti/clariorisq; uictoriæ tempus accesserit) cadēt a si
nistro latere ex isidiatoribꝰ mille/et a destris decē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

milia corruēt:ita ut neq; desyderādū aliter sit: q̄ magno hoc/et glorioso bello uicisse. At tandem (quod Philippe dixisti)rem omnium maximam atq; sanctissimā casui fortunæq; cōcedere nescio qs audeat/atq; p̄sumat:nisi infidelis aliqs et stultus omnino. Peruersitate etenim ista /uel amentia quæso qd periculosius?in ruinam/mortēq; rapatius?Deberent qui lubricant ita animo/p plana q; impingūt et cespitāt/quasi ante pedes nihil aduertāt:deberēt inq̄ uel illud opinari Mūdum deseri ab eo nō posse/fortunæq; pmitti:qui operosis non manibus:sed ineffabili æternoq; architetricis uoluntatis imperio per summā sapiētiā/ et amorē illum fabricauit nullo labore uel mētis uel corporis:quo uacat spiritualis dei maiestas: atq; natura. Qđ q nō credit:meo certe iudicio ꝓrsus īsanit.prorsus ē bælua: q deo stolidissime d̄trahit:qđ ē solius dei ꝓpriū/et maximū munus: et nō ītelligit rei cuiuscūq; naturam defecturam statim: si mundus sorte/et fortuna regatur. Sed eo iam plane suggerente Angelo scelerū/hominū stulticia decidit:ut quem deum uerū habēt: fortunam nuncupent: seque illi totos imprimis inicient / atque deuoueant ,quæ rerum omniū impiū/ et habenas sola teneat / et moderet. Hæc

No.

Cōtra sorte atq; fortunam.

una nominatur. una inuocatur. una laudatur. una criminatur. quæ etiam siue prospa ueniat. siue aduersa. siue cæca existimata. siue trux/et furibunda: excolitur tamen/et imprimis quidẽ uel pzelatur/uel pretimetur: ut exclamare hoc loco heu cæcas mentes/insanosq; mortales mihi libeat: qui ab hac: quæ nunq̃ fuit et cuius nisi nomen inane tenetis: omnia refertis accepta. Qui infectis si iam animis sermones sacros non potestis accipere: uestros uel poetas audite hac in parte minime fabulantes. An non uobis iqt Ouidius

Ludit in humanis diuina potentia rebus/
Et certam pſens uix habet hora fidẽ? Lõgeq;
Iuuenalis expressius?

Nullum numen abest si sit prudentia: sed nos
Te facimus Fortuna deã cæloq; locamus.

Et enim cum quibus erit agendum: cum se inuicem cornibus petat/et tãq̃ arietet temeritas/insaniaq; eorum: qui sideribus/et inflexibilibus Fatis: et qui contra instabilitati fortunæ omnia deferũt? Si moueri Astra/Fataliaq; non possunt: quo enim pacto in rebus omnibus inconstans semper/et uaria fortuna regnabit/ac dominabitur? Sin uero fortũa domina fuerit: quæ per momenta singula ludificet homines: quo me freno

ſiſtet Sol cæli rector amabilis: aut Saturnus inui
ſus? Contra hæc deliramenta ſtultorum ueritatis
candida et ualidiſſima caſtra/et utiq; futura uic/
tricia perfacile moueremus: quibus pateſceret e/
uentus incertos: et nobis ignotos non a fortuna
q uæ nulla eſt: ſed a deo omnino manare diſpo/
nente uniuerſa æterno/rectoq; conſilio: et ſæpe í
ſcrutabili nobis: ut eſt dei magnitudo inſcrutabi
lis quoq;: niſi a re propoſita cogeremur digredi
nimium: ni et duobus adhuc libris: quos de To
lerandis aduerſis ad te germane conſcripſimus:
eum locum exploratius tractauiſſemus. Quocir
ca ad rem dimiſſã reditũ demus. Deberent enim
qui fortunæ/non ſanctis precibus bona: quæ de
poſcimus: attribuunt quia improbis ſæpe bona
maxima concedi uident: illud animo uertere et
intelligere: ſi prudentiæ et ueritatis lumen eis ali
quod unq̃ eluxit: uota/petitioneſq; preſentium
cõmodorum/bonorumq; fluxorum a Deo iis fa
cilius indulgeri: quibus daturus nihil eſt maius:
q̃ dilectis/uel filiis uel amicis: quibus maiora pa/
rantur: eos uero tales eſſe: quicũq; cum malis bo
na quæppiam admiſcuere: non ſatis autem ſem
piternis digna p̃miis: quos pro mercenariis deus
non pro filiis habet. Nam ut quottidiano lucel/

lo Mercenarius gaudet/nihilque ultra id aut spe rat/aut poscit. Sic contra futurus totius rei hæres filius/despecta quottidiana mercedula\expectati one uniuersi patrimonii postremo lætatur. Sunt quoq; nōnulli: quos deus tandem ē habiturus ī suos. Sed antea adeo molles/rerumq; p̄sentiū af fecti dulcedine: ut esse cum deo aliter nesciāt: ni si prosperis illis adblandientibus rebus: grauia nulla/aduersaq; nisi etiam cum desperatione la turi: de quibus ē scriptum ad tempus credūt/et ī tempore tentationis recedunt. Et confitebunt̃ ti bi/cum benefeceris eis: quos pientissimi dei ad/ mirabilis bonitas ad perfectum ut sensum/robur que uirtutum aliquando p̱ueniant: primum/ut paruulos alit presentibus cōmodis ueluti gratis et obsequiosis illecebris/fouet sinu/continet um bra. ab his fletum/tristiciāq; propulsans: esuris tā dem: cum firmior ætas accesserit solidum/atque asperum cibum/et aduersarum impetus rerū con stantibus animis toleraturis. At uero ꝙ uniuer/ sos deus se precantes non æque semper exaudiat: Vni concedat: quod alteri negat: quod ē postre/ mum quæstionis: restat absoluere. In quo meum nihil sum profecto dicturus: qui meminerim no dū hunc omnē ab Aurelio maximo nostro in ci

Alia ratio

Vnde ꝙ idē deus mō cōce/ dit: modo negat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

uitate dei paucis his uerbis extricatũ, resolutũq;
plenissime. Quẽ: si placet audite. Si res secũdas ĩ
quit deus quibusdam petentibus euidentissima
largitate non concederet: non ad eum pertinere
ista quidem diceremus. Itẽq; si petentibus omni
bus eas daret: non nisi propter talia premia ser/
uiendum illi esse arbitraremur. nec pios nos face
ret talis seruitus: sed cupidos potius/et auaros.
Stet itaq; merito in honore et solio in eburneo
suo coronata triumphet oratio: cui impingi/atq;
inuri nullo quidem modo potest ulla ex parte ca
lũnia: quin integra sint: quæ de illius uirtute/bo
nisq; enarrauimus: sed hoc præsertim: q; expedi/
tissima præ omnibus sit: quæ ducat ad ueram/et
expressam sapientiæ semitam: Quæ cum dixis/
sem: facto fine sermonis plenisq; læticiæ singulis
dimissus est chorus.

Nota:

FINIT DE
INSTITVENDO SAPIEN
TIA ANIMO
.VII. LI
BER.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

EIVSDEM MATTHAEI DE INSTITVENDO SAPIENTIA ANIMO . VIII . INCHOAT LIBER

ARGVMENTVM.

p Oſtremo iſto libello omnia ſuper humana / diuinum ueluti inuentum / et uitæ forma / atq; magiſtra extollitur ſapiētia: Suadetur deinde omni eam ſtudio / labore / perpetuitateq; querendam: additis ſanctiſſimis uiris illis: qui dies / nocteſq; in hoc laborioſiſſime deſudarūt. Inducūtur quoq; multorum philoſophorum / illuſtriumq; gentilium: qui per omnes ferme uitæ horas ut ſaperent laborarunt: incitamenta miranda. Additur ardor imenſus præſtantiſſimarum quarūdam priſci temporis fœminarum quæ in hoc poſſunt cum uiris de laude contendere. De dictis denique carptim habetur epilogus. et relata uirgini gratia ſtringuntur lora octauo Colloquio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

R

Estat nobis tandem totius suscepti operis postremam tibi iam partē Seuerine referre: ad quā duce et oppitulatore mihi deo trāsgressus aueo idonee cū aliis eā adiūgere: efficereque meo hoc extremo pro uiribus studio: ut quæsita sapiētia/ ac prope cōphensa legētes ad sui amorē alliciat: agnoscantq;: quod ē plane uerissimum sapientiā sine deo constare non posse: neque sine rebus: quæ dictæ antea sunt: fieri queq̄ sapientem. Et ulterius certe ꝑsuasum ita cuique prudētissimo uellem/ ne iam esset: q eam quæreret ex abditis latebris temeritatis humanæ/ et inextricabilibus philosophorum ambagibus atq; ī uolucris uero deo magistro/ et perenni fonte: unde illa scatet: aut neglecto/ aut fidelissimis ꝑcibus non inuocato: Qui ꝓmissam illam humilibus et uera pietate ꝑditis ementiri utiq; nescit: tāetsi cū auxilio diuino suo humanā quoq; sedulitatē/ et operam poscat mente affecta æterna ea bonitate: qua et hominē cōdidit instinctu/ atq; natura ad sapiētiā incitatū et cōmodū: ut hac ratiōe digni plane reddamur eā annitētes laborātesque suscipe: quā dignat̄ ille sponte largiri. Vnde ab eodē idcirco illud nobis dictū ē/ suasūq; uehemē

Humana sedulitas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ter. Querite et iuenietis. Petite et accipietis. Pul sate/et aperiet uobis. Quemadmodum enim sol suo fulgore cælestiũ corporum omnium lucentiam alit/atq; distinguit: et reliquũ mundum omnem in girũ perpetuo motu collustrat: qui tamẽ idem: si crasso obice/atq; imperuio excludit: cũcta cæca/furuaq; relinqt: Singularis perĩde dei maiestas/atq; serẽitas prima qdem/et una lux ẽ: quæ æternis suis radiis eos omnis ad sapientiam uerã erudit: q contra eã aditũ non abstruunt / et cor non obdurant: quo minus ad se ingredi possit: magis autem ita se comparant /atq; disponunt: ut apertæ sapientiæ lumen in iis facile possit accendi. Depulsa igitur eorum iam hæresi: qui neque conciuem nostram esse sapientiam putant/ neq; lares inter humanos offerre se hospitẽ. Reposita quoq; et constituta argumentis haud languidis ueritate: et semita: qua ad sapientiã tenditur: /et ad illius fastigia iam erectis ueluti machinis/schalisq; admotis/unũ hoc superest: incendere omnes ad studium /operamq; sapientiæ enixe nauandam: sine qua/nostra profecto hac opera neque magnum deus aliquid/neque salutare agit in nobis. Nam tãetsi per se ipsum deus nolentem etiam / ac reluctantem locupletare sapien/

No. [margin, beside "ta·cæca/furuaq; relinqt"]

Not. [margin, beside "git in nobis"]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

tia/uirtute omniq; alia potest: non ille tamen ab soluta potentia: sed ratione æquitateq; agendo defungitur. Etenim sanxit (quod par erat) et suum esse / et nostrum quicquid exequitur probe / atque sanctissime ad beatitudinem uirtus humana. Suum dixerim per eius præmouentem / et excitantem nos bonitatem. Nostrum æque per obsequentem / ac coagentem assensum / et illud uoluntatis arbitrium: quod liberum nobis est attributum. Indiget igitur hominum salus omnino diuina gratia primũ: et nostro studio simul / opera / labore / ratione / consilio. Quocirca inuiolabilem illam ratamque Augustini sententiam qui de se curat / et cogitat intento animo uerset / non tam uerba simplicia: q̃ succũ uerborũ examinãs Qui fecit te sine te: nõ saluabit te sine te. Qua ĩ re ad memoriã illud mihi nũc reuocat̃ (nescio uerũ / an iocosũ ĩuẽtũ) eius scilicet q ꝓlapsus ĩ fluuiũ / et despata uita iã ꝓpe clamitabat q̃ta ui poterat succurre Minerua. Succurre Minerua: et q ab aggere fluminis afflictabat̃ amicus: duc brachia sodes. duc brachia / et deam uoca alta uoce monebat: q̃ certe satis minime eẽt Mineruã rogare: seq; d̃serere. Quare mecũ cũ reputassẽ hoc loci o Seuerine q̃ diligẽs studiũ / cura / opa / sudor

Gratia et coopatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

ſapientiæ eſſet adhibendus: deque ea una maxi-
me re tum mihi diſſerendum eſſe cogitarem: in
Cælſum me tamen conuertens/ita affatus ſum il
lum. Vt tuo auſpicio Cælſe tanquam uia quadã
ratione recte rectiſſima procedat oratio: ſi tu de be
ata iſta ſapientia melius: q̃ ego rimatus es aliqd:
cupio dicas. Id enim certum tanq̃ ueſtigium qc
quid admonueris: tutiſſimus ſequar. Cui hylari
CAELS. ter ille Tibi liberum eſto ſectari: quod hac in re
mauis dux rerum Matthæe: quippe q poteris ple
ne/grauiterq́; tractare quicquid uidebitur tibi p̃
ſtantius: et qui te ſapientiæ totum addixiſti iam
MATT. dudum. Ad quem et ego ſubridens nimis amice
mihi inq̃ tribuis ſemper o Cælſe: ut uehementer
indoleam tua ab opinione longe abeſſe re ipſa.
Deum attamen p̃cor tantum mihi ingenii cæli-
tus dari: ut expectationi tuæ/cæterorumq́; de me
Cælſe reſpondeam. Non diſcedens igitur ab inſti
tuto eqdem meo cohortabor uniuerſos/ et mihi
ipſi uel maxime calcar adiiciam ad currendũ ad
ſapientiam alacrius: qua nihil ego uel maius/uel
deo quippe proximius noſco: ſi nõ ẽ ipſa deus/et
a deo certe progenita ante cætera: quæ æternus
Eminẽtia Sapiẽtiae. ipſe/atq́; mirabilis mirabiliter condidit. Quam
talem et colendam nobis: et diuinis honoribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

existimabo semper habendã: Sed quæ etiam minor ẽ ista/hominũq; dũtaxat affinis: neq; fuerit mihi non maior humanis omnibus bonis. Hæc ẽ enim ꝓbitatis omnis/et sanctitudinis mater. Hæc et humanæ præterea uitæ/atq; actionis norma: qua admonemur/atq; instruimur quæ cuiusque officia ꝓpria/quæ honesta/quæ turpia/quæ liberalia/quæ seruilia. qualia quæ agimus: quæue omittimus. Quid ætatibus/gradibus/locis/tẽporibusq; conueniat. Quæ deo/quæ hominibus æquius sint tribuenda: ut sacra/profanaq; tractãda. Qua deniq; (ut aiũt) alea in iis ludẽdum sit: quæ singulas ꝑ horas/atq; momenta accidũt in uita/ac humanis quibuslibet rebus: De qua nobis cõcedat͂ optimo iure splẽdidissimũ ꝑ̃coniũ et elogiũ illud decãtare licentius: quod de philosophia sui sæculi Aneus Seneca uerbis his fecit Huius opus unũ ẽ ꝺ̃ diuinis hũanisq; uerũ iuenire. Ab hac nũq̃ discedit iusticia/pietas/religio/et alius oĩs comitatus uirtutũ cõsertarũ/et iter se cohærẽtiũ. Hæc docuit colere diuina/diligere hũana. Profecto huic plus deberet͂: q̃ diis: nisi ipsã nobis dii tribuissent. Quippe hic Senecã nõ stoice mõ/splẽdidissimeq;: sed christiãe locutũ affirmare nõ dubitarẽ: si ubi deos noĩauit: q aut ꝺ̃mões/

Seneca.

No.

aut nulli sunt: numen in p̃sonali trinitate unicũ singulareq; dicere potuisset. Quod ex se nõ potuit: quoniam nisi per reuelationem aut fidem: q̃bus opinamur eum caruisse: tam alta cognitio non uenit ad homines. Adiecit etiam sapientiã nulli obuenire fortuitu: Sed quemq; illã sibi debere: quo uerbo magnifico / atq; sanctissimo / si ante dormiui: nunc q̃dem a somno me magnus / et grauis iste philosophus excitat / cum eam dicit quẽq; sibi debere: Suspirareq; me cogit torporẽ p̃teriti mei temporis q̃ quantum forte licuerit / non me illi tantum addixerim: ut me fecisse nũc mihi blandiri humanissimo tibi placuit Cælse. Quicq̃d attamen adhuc superest mihi uel ocii / uel temporis / uigorisq; uel animi sacra / et o candida en tibi quidem uoueo sapientia: quem a te si non gloriosa Regina propuleris: non desperabo sterilior hactenus ad frugem meliorẽ adhuc posse redire: Pulsabo: ut me edoces: tuas fores quotidie supplex. Teram postes / tua sanctaq; limina præque atriis euigilabo tuis / si quo modo accessũ ad te fortasse promerear. Qui si etiam secretiori tuo cubiculo non me dignũ satis habueris: me / diam tamen / et patulam aulam adiisse / et celebrasse tuam: non quidem ducam inglorium: ita

Aurea sentẽtia.

per omnia iuuas /et ornas te beatiſſimam concu
piſcentes. Sed iam ſane rem noſtram uiri patres
proſequentes : ut cœpimus: uiam ad eam unde/
quaque quæramus: quam ſatis: ſi ipſi haud certe
uidemus: aſſumantur duces ii nobis / atq; uecto/
res / qui in ſapientū numerū relati iam ſunt: eaq;
in cæleſti nunc gloria aſpectu manifeſto fruunt̃
Qui quantum obſeruare hactenus potui : non
una omnes / altera ue. ſed multiplici quidem ad
eam progreſſi ſunt ſemita . Sed ex omnibus pri/
mam / atque potiſſimam eſſe nemo dubitabit :
quam tu Cælſe dixiſti : dei Timorem: et cætera il
la: quæ inter hos dies deinde ſunt enarrata. Aſt
ego præterea tamen (quod expectatur) ut aliquid
dicam: et ad hoc conſtitutum elabi ſub ſilentio
tempus non ſinam : monſtrabo quantum profec
to me deus adiuuerit: quãto ꝑe ad ſapientiam cõ
qrendam / atq; tuendam ſit opus ſtudii / lectionis
que ſedulitas / ſacrarum litterarum imprimis / et
earum ſubinde: quæ humanitatis nomen / atq; p̃
coniũ optimo iure meritæ ſũt: i qb9 recte ſuſcep
tis quæ deus bõe oblectatio? q fructus? quæ digni
tas? Nã in his liberales oẽs artes / officiorũ cõmodi
tas / religio / ſãctitudo / iuſticia / cõplexarũq; uirtutũ
oĩum multitudo fulget glorioſa / atq; mirabilis.

Studiũ lec
tioq; aſſi/
dua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Nosq; suauissimus ille sapientiæ odor rapit/et tra
hit quo ꝑoptamus/et ad id incēdit qđ quærimus.
Sed ad egregium hoc sane munus incitamentū
reperire nullum equidem maius possum:q̄ sapiē
tum plane hominū:qui his studiis delectati / in
eorum semper amore /dulcedineq; uixere:exem
pla ꝓclara:quæ generosis animis ad probitatem
omnemq; uirtutem stimulos acriores solent ad/
mouere:q̄ uerba/atque ꝓcepta:quoniam gran
dius profecto est effecisse qppiam dignum lau/
de:q̄ commemorasse/ac suasisse .Moysem itaq;
tantum/tanque diuinum apud nos uirum ad/
miremur imprimis:et eundem magistrum / doc
toremque sequamur :qui ad summum sapientiæ
culmen non prius euasit:q̄ ægyptiorum ante di
sciplinis:deinde litteris sanctis imbutus.Ad hoc
ipsum paruulus Daniel pari ratione nos prouo/
cat :q impuber Caldeorum disciplinas edoctus
ad precoquam etiam postea rerum diuinarum
sapientiam nescio accesserit/an ꝑuolauerit sic re
pente compertus / et probatus est sapiens . Sed
ipsi neque Christi discipuli alia ratione uiaque:
q̄ doctrina præcipua ad sapientiam peruenere:
quam uulgares quidem ipsi / ac maiore ex nu
mero simplices et rusticani cum non ha/

Vis exēplo rū.

Moyses.

Daniel.

Apostoli:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

berent: neq; a magiſtro homine amplius per ætatem arripere eſſent idonei: in linguis cādentibus uiſibili aſpectu delapſus ſpiritus ſanctus omnem mirabiliter illos et ueritatem/et ſciētiam docuit: ut nō iam piſcatores/et nūmularii: ſed ſupra philoſophos cunctos/omnifariāq; doctrinam magiſtri et haberentur et eſſent. Petrū oro cum legimus: illius ne uerba humani ingenii/præſentiſq; facundiæ eſſe uidentur? an corruſcationes cæli/atq; tonitrua? Qua uel admiratione ſuis in epiſtolis Ioānem adducam: quas charitate: quā docet eſſe deum: quoquo te uertis dep̄hendis ardere? Tacuerim Euangeliū: quod admiratus magnus noſter Aurelius: Si paulo altius tonaſſet inquit: totus illud mundus capere nō potuiſſet? q̄d de Apocalipſi dicam/cui laudem tantam/tāq; admirabilem hanc ſacer/et eruditiſſimus Hieronymus defert Apocalipſis Ioannis tot habet myſteria: quot uerba. Parum dixi. Pro dignitate operis ē omnis laus inferior. Sunt et Iacobi quoq;/et Iudæ fratris Epiſtolæ: in quibus tanetſi non ſplēdet: ut mihi uidetur: tam eminens/admirabiliſq; doctrina ob id credo/q; tam graues non eſſent cauſæ: neq; tam periti forſitā illi: ad quorum profectum elaborabant: ut neceſſe fuerit profundi/

Petrus.

Ioānes.

Iacobus
Iudas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

us ſcribere: ſucci et pabuli tamen plenæ/ et mora/
Paulus. les admodũ ſunt: et præcepta continent exactæ/
perfectæq; doctrinæ. Paulum apoſtolum uero ne
Not. mo mea ſententia mirabitur ſatis: niſi qui pluſq̃
mortalis ſentit/ et ſapit. Nam uerba illius ſingu/
la aurea ſunt. rerum ordo mire diſpoſitus. Vis et
expreſſio ſagyptæ/ itortaq; fulmina. eloqutio ue
ro omnis lactei fontis/ et mellei: In cuius anima
ueluti ĩ theatro/ deiq; ſacrario præmatura primũ
legis inſtitutio ueteris: et in ſynagoga profectus:
deniq; tanta poſt Chriſti fidem doctrina condi/
ta ẽ: ut eam cũ in orbẽ terrarũ ſpageret/ ac diſſe
minaret: nõ ſe tũ q̃dẽ: ſed deum in ſe uel ex ſe lo
cutũ fuiſſe/ ip̃e ſit teſtis. ip̃e ſit præco. Taceo hoc
Origenes. loco Origenẽ: cuius ſex milia librorũ gloriatur
Chriſoſtomus. ſe legiſſæ Hieronymus. Taceo: qui ex græcis inſi
gnis ẽ titulo aureæ linguæ: Ioãnem. Taceo Baſi
Baſilius lium cognomento magnum. Ioannem Dama/
Dionyſius ſcenum alium. Dionyſium Ariopagitam/ angeli
G. nazãz. cæ uirtutis/ atque naturæ perſcrutatione clariſſi
mum. Gregorium Nazanzenum noſtro Hiero
Athanaſius. nymo diſcipulo glorioſum. Athanaſium Alexã
drinum epiſcopum Cyprianum celebrem carta/
ginenſium Antiſtitem: alioſque permultos ex
græcis ſummæ ſanctitudinis/ et immortalis no/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

minis uiros. Ad latinos autem noſtros accedo li
bentius: eos maxime: qui poſt Apoſtolos domi/
ni numerari merito mihi poſſe uidentur: Ex q/
bus plane: ſi me non fallit (quod non ſentio) a/
mor: prima gloria digniſſimum habeo noſtrum
A. Aurelium quippe qui ad annos uſq; ſeptem
et ſeptuaginta: quos uixit: nunq̃ deſtitit ab inq/ Auguſti nus.
renda ſapientia / ac ueritate nunquam quieuit:
nunquam et diuinum iuuenis ſudorem abſter/
ſit / donec ueluti fugientes ambas ſimul arripe/
ret / atq; teneret: ſapiẽtiam dico / et ueritatem : in
citatus ad hoc primũ: ut narrat ipſe: puer adhuc
ab Ciceronis Hortenſio. Diſcebam libros eloquẽ
tiæ inquit: in qua eminere cupiebam, Peruene/ No.
ram in librum quendam cuiuſdam Ciceronis: cu
ius linguam omnes fere mirantur. Liber ille ip
ſius exhortationem continet ad philoſophiam /
et uocatur Hortenſius. Ille uero liber mutauit
affectum meum : et ad te ipſum domine muta/
uit preces meas / et uota / ac deſyderia mea fecit a/
lia. Viluit mihi omnis uana ſpes / et immortali/
tatem ſapientiæ cõcupiſcebam æſtu cordis incre
dibili: et ſurgere iam cœperam / ut ad te redirem.
Non ego ad linguam referebam librum illũ / ne
que mihi locutionẽ: ſed qđ loquebat̃ ꝑſuaſerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Deinde inflammatior fide suscepta a litteris san
ctis effectus: quæ interim euoluerit irrequietus il
le. Quæ idagatus. quæ ab eo suscepta. quæ lecta.
quæ scripta. quæ ditata. quæ enarrata nemo aut
assequutus/aut emensus ē satis ita euincunt illius
studia atq; uigiliæ cuiusq; ocium /ac diligētiam.
Laudatur præsenti hoc tempore Petrus Lūbar/
dus sententiarum magister appellatus: et Gratia
nus frater Decreti digestor /atq; cōpositor. Lau/
dantur Theologi illi tam multi: quos schola Pa
risiensis disciplinarum/ac imensæ subtilitatis arti
fices dedit: Albertus magnus. Alexander Ales.
Thomas Aquinas: et cæteri recentes magistri: q
bus Dominiceus Seraphicus /hæremitanus/Car/
mellusq; ordines gloriant̄: quos nominatim idu
No. cere breuitatis causa prætereo. Hos et ego meri
ta laude nullo mō fraudabo. Sed audebo semp
non iniuria longe illis tanq̄ principem Augusti
num præferre: a quo illi pendent/et ceu riuuli a
primo/et claro illo fonte scaturiunt: ut qui eorū
doctrinam optimam / atq; sanctissimam adepti
sunt: et in ea clari euaserunt: his quippe Augu/
stino principi acceptum habere omnino conue/
niat. Cui perinde: qui sacris in litteris sapiat ali/
quid: icognitus est extremus labor/curaq; sciēdi

Hieronymi diui: qui uitæ suæ anno centesimo proximus/ et debilitati iam corporis uix cohæren te compage/ nunq̃ tamen elanguit ita/ aut certe contabuit: quin feruidum/ insenescentemq; ani/ mum nullo non die ad sapientiã/ atq; doctrinã magis/ ac magis semper extenderit: cuius diuinũ ingenium/ et linguarum omnium absolutam/ in comparabilemq; pitiam/ et ĩ qua regnat: eloquẽ tiam obstupescunt uniuersi/ et summis in cælum laudibus tollunt. An non uirorũ iste ita mirabi/ lis/ atq; sanctissimus preliatus est cum difficulta/ te/ potentiaq; naturæ? cũ recte pronunciandi he braicam linguam: quam discebat: contẽtione dẽ tes impeditiores: quibus non satis poterat anhe/ lantia perfracta inculcataq; uerba illa proferre (Res inaudita) ferro æquandos sectori concessit/ et tradidit? Quantum de Ambrosio Mediolanẽ sium Antistite dicendum et mihi esset: si comp̃/ hendere eius splendorem et dignitatem/ et in stu diis laborem tempus mihi concederet? Cuius ui ta fuit semper in subtilissima inquisitione ueri/ tatis/ et sapiẽtiæ? Qui tot librorum dignissimorũ uolumina reliq̃t a se composita? in q̃bus nõ ui/ deas facile: quod stupeas magis illorũ ne copiã: an certe eruditionem/ et grauitatẽ? Quid de Ro/

HIERO.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Gregorius mano patre Gregorio suis satis laudibus dignũ/
ac meritis referam?qui in gubernatione/quotti/
dianoq; fragore apostolicæ sedis.et strepentissi/
mæ curiæ neque destitit unq̃ ab expetitione sa/
pientiæ studiorumq; labore etiam uariam inter
ualitudinem sæpe adeo:ut supra reliquos Ponti
fices/ecclesiæq; doctores in ipso potissima gloria
niteat ex morali doctrina/affluentia/lenitateque
Thomas. sermonis?At uero amorẽ litterarum imensum/
sudoremq; perpetuum Aquinatis beati quis cre
diturus esset:si quæ habentur i manibus opera
non loquerentur?cuius ingenio/atque labori reli
qua recentis sæculi ita cedere mihi nempe uiden
tur ingenia:ut parua magnis/et pauca q̃pluri/
mis eiusdem uirtutis/et fortis:etiam si eo in ge/
nere litterarum multi coæui sint acutissimi atq;
mirabiles/et addiderint inuentis plura subtiliter
Nam ex illa ingeniorum multitudine tãta trac/
tauit et scripsit unus ut si nũquã uir iste dormis/
set/nullaq; corpus in parte curasset: si calamus
nunquam ex digitis excidisset:aut plurimis dicta
re notariis non destitisset:si et lectores diuersorũ
operum illi semper aliquid auribus instillassent/
ac susurrassent:nihilq; eorum quæ uel legerat/
uel audierat obliuisci potuisset:adhuc danda mi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

raculo mihi plane uideretur ubertas tanta/beata que et inexhausta: quã litteris consecrauit industria. Extãt inumeri alii illustres sanctitate ꝓcipu atq doctrina huiusmodi uiri: q ꝑ studia/perpetuosq sudores/atq uigilias ad fulgorẽ sapiẽtiæ indefessi cucurrerunt/et gratia eis deniq afflãte diuina illam tenuerunt: quos in sapientum numerum si non admittimus: cubitum abeat sapientia: de qua nihil præter nomen et strepitum ludificati teneamus. Sed si eos: ut res est: sapientes suspicamur: qui non modo imaginem sapientiæ deprehenderint: sed rem certe/ac ueritatem: tum alacres quantum quidem animis possumus uel peruolare uel currere/duces eos consectemur ad eum saltem sapientiæ gradum anhelantes: q medius/ut diximus: ab hominum uita non exulat. Accedant hoc loco et auxilio nobis post homines sanctissimos nostros Philosophorum perpetuæ uigiliæ prodigiosique conatus/pongentiores fortasse q̃ exempla nostratia. Qua Augustinus ratione quintum omnem Ciuitatis Dei librum gentilium Romanorum refersit exemplis ignauiam Christianorum graui censura demordens/ et turpi dignam ru/

bore calūnians: si pro regno cælorum torpentius se gesserint: laboribusq; pepercerint: q̄ gentiles illi pro regno terreno. Quid itaq; non fecit: ut saperet: humanarū rerum stupor: et deliciæ Plato? De eo enim uiro prope diuino/incomparabiliq; philosopho scribit multa Laertius luculēter: atq; fideliter: Testatur et noster Eusebius in p̄parati one euāgelica longe maiora. Hæc præsertim. Ab sanctis hebræorū litteris præcipuā suā omnē illū traxisse philosophiā. Inde edoctū asseruisse Qui iuste/sancteq; uixissent: post mortē ad beatorum insulas proficisci: et ibi uacuos omni q̄dē incommodo sūma in beatitudine degere. Contra q̄ impie: ad imania supplicia: quæ tartarea appellat: raptari p̄q; osores Angelos cruciari. De uno aūt deo / ac prima causa eū e nostra pene fide disputantem inducit. Qui et docet habere quasq; animas tutores Angelos. Futurūq; diuina uirtute / atq; potentia uniuersale de cūctis iudiciū. Multaq; miranda alia eruta de profundis diuinisq; the/sauris: qui conditi erāt solos apud hebræos. Ad quæ præclara non pauca hinc inde collecta uir magna doctrina noster Guarinus adiecit uno digesta libello de uita Platonis inscripto. Deinde Marsilius Ficinus admodum meus pleraq; egre/

Plato.

Guarinus

Marsilius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

gia de illo notiora nobis effecit: qui uitam totam fere consumpsit in traducendo ex græcis fonti/bus latinam in linguam quicquid repperit unq̃ a Platone compositum, ut apud græcos latinos/que nihil iam ferme platonicum manserit: quod opera ad nos eius aut non commigrauerit / aut reformatum non fuerit: ex quibus auctoribus omnibus latissime constat nõ purpurato illi mol liusque accubanti sapientiam assurexisse aut for tuito / sorteque obuenisse: Sed ei: q iuuenis quæ rens et erues undequaq; doctrinam: audiuit pri/mum / atq; expressit mirabiliter Socratem. Quo uita functo Cratilo et Hermogeni / philosophi/am gloriose tuentibus se in discipulum dedit.
Qui deinde annos duo de triginta natus Mega ram ad Euclidem se contulit. Qui rursus ab Eu clide ad sacerdotes / barbarosq; prophetas: ut cæle stia etiam acciperet: transiit. Qui neque sædato desyderio longius procedere sibi statuerat: nisi il lum quo minus potuerit Asiæ bella ĩtercepisset.
Huius tanti exemplo philosophi diuus noster Hieronymus Paulinum compresbyterum precla ra una illa epistola: quæ ad Bibliæ frontem ap/posita ueluti monile corruscat: ad sacrarum litte rarum studia incendit / et prouocat quanto ni/ HIERO. đ Platone

xu/contentionecp potest:illū referens post sapiē tiam peregrinantem / uirosque doctissimos omnis audire satagentem ægyptum totam pagrasse. Ad Architam Tarentinum ex ægypto diuertisse: et illam oram omnē Italiæ: quæ magna quōdam græcia dicebatur: laboriosissime collustrasse: ut qui Athenis magister erat/et potens: cuius que doctrinam Achademiæ gymnasia personabant: peregrinus fieret/atq3 discipulus/malēs aliena uerecunde discere: q̄ sua impudenter ingerere: Qui deniq3 cum litteras quasi toto orbe fugientes persequeret̄: captus fuerit a piratis/et crudelissimo Dionysio Tyrāno uenundatus: cui infracto paruit imutatoq3 uultu emptore gloriosior/atque liberior: ita captiuus/et seruus: quoniam philosophia Platonem tuebatur: stulticia Regē. A quo tandem tanta post detrimenta/atq3 pericula diuinam hanc uocem emanasse auctor ē Cicero O beatum illum: cui i senectute etiam contigit sapientiam uerasq3 opiniones asseq potuisse. Qua et arsisse cupiditate sapiētiæ Pythagorā dixerim/q quoniā Platonē ætate longe p̄cessit: memorādus mihi iure antea fuerat: sed ita achademici sumus: ut Plato nobis primus semper occurset. Nam et ipse ægyptum lustrauit. persarū

Nota.

Pythago.

magos adiit. Memphiticos aggressus ē uates. ul timas terras/et barbaras gentes: orasq; dispersas/ et uastas pedibus obiit. Flumina. maria. stagna/ que tranauit/quærens semp unde plus saperet/ magis/magisq; proficeret. Quo tanto labore ad id sapientiæ/auctoritatisq; peruenit: ut quicqd ille precepisset ī litteris/ac disciplinis: quas in Italia maxime docuit: alia nulla adiuncta ratōne ab omnibus acciperetur: satisq; foret inducere quoties esset de re aliqua quæstio Pythagoras dixit: Vnde quicqd nobile tum ferebatur in philosophiæ studiis pythagoricum putabatur (Nōdum enim ulla bonarum artium celebritas penes græcos floruerat) ut propterea ei diuini qdem honores delati sint/q̃ quæ ab aliis immenso sudore collegerat/summo studio/ amoreq; doceret. Pyt. dixit.

Quem et nihil ad posteros scriptis transmisisse sed uiuo ore sua instituta tradidisse pleriq; contendunt: ut ab eo nihil relictum dicant præter paucula quædam: quae filia de eius commentariolis collegit. Sed Laertius perquāmulta ab eo scripta commeminit: et librum de uirtute herbarum scripsisse eum memorat Plinius. Sed fidem in hoc nihil obstringo meam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

No.

Democritus.

Verum diuersitas tamē hæc hinc est suborta fortasse/ꝙ plures eodem ferme tempore eiusdem nominis/hoc ē Pythagoræ/ extitere philosophi: deque iis etiam consamii nōnulli : aut quoniam eius scripta non habentur in manibus ulla. Creditur ab Socrate itidem nihil memoriæ traditū scriptis :sed quæ candido ille/sanctoq; ore docuerat:ea Platonem discipulorū gratissimum plurima in uolumina retulisse :et propriam ingenii admirabilis sui laudem præceptori consecrasse. Sed scripserint :aut non scripserint quærere curiosius abest a præsenti ꝓposito\ atq; negocio.mihique facile cum quocunq; conueniet.Magis ad Democritum uenio:de quo stupori semper id mihi ē reputare quæ ad sapientiam fuerit in eo auiditas/quæ cupido.quæ flāma. Qui patrimonio neglecto uel ut tradunt quidam peregre ab sumpto penetrauit ægyptum/ad magos et ipse/sacerdotesq; caldeos theologiam/et Astrologiam/ et cum his Geometriā accepturus accessit.Tandem et rubro mari transmisso peruenit ad indiam/ eique cum Gymnosophistis contubernium fuit/atque congressus gente :ut ē Plinius testis: quæ ab exortu ad occasum perstans/ solē immobilibus oculis contuetur: et feruentibus harenis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

toto die alternis pedibus insistit. Postea Ethiopiam adiit: ut sapientiam ceu tesaurum abditum ubiq; conquireret? quod quãdiu sibi uisum ẽ cũ idefesse fecisset: se priuasse oculis fert: quo a contemplatione sapientiae/ et maximarum rerum: quas perceperat: dulcedine/ uario quãminime alterius rei abduceretur aspectu. Incedat inter hos medius/ ac coronatus sacro sapientiæ lauro/ et ardentis ostri umbraculo tectus: quod musæ hinc: Inde uero liberalium omnium disciplinarum caterua sustẽtet. M. Cicero noster æterna latini nominis gloria: cuius extremos labores in sapientiæ studiis/ etiam inter rei pu. æstus/ atq; procelas qui ignorat: est indignus profecto: qui magnũ unq̃ aliquid atq; preclarum itelligat. Humano quippe/ an certe diuino eius tanta doctrina ingenio sit concedenda non facile uideo. Officia illius. Tusculanas quæstiones. Bonorum / malorumq; fines. De re pu. deq; legibus libros/ Hortensium. Catonem. Lelium. Consolationem in morte filiæ tollitæ. legite. odoramini patres. Quid (supreme deus) preciosius? quid sanctius? quid cælestius unq̃ habitum est apud mortales? habendum ue sperabitur? In his omnis omnium philosophorũ doctrina ad unguem expressa. In his cunctarum

Nota:

Tullius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

gētium castigatissimi mores: et quæcunq; fuerūt sanctissimæ leges. In his denique diuina omnia/ euangelicaq; præcepta corruscant: cui si nostra uiro fides illuxisset infusa: quippe illum in sanc/ torum numero teneremus: et insignem illi aram/ atq; imaginē (puto) excitaremus: cuius recisū di/ uini eloquii caput/ et quæ pacē romæ peperat: de xteram manum pro rostris quoties (deus bone) sum mihi uisus magna pietate conspicere: atro/ cissimamq; eam detestari fortunam: quæ Popili um ingratissimum illum in theatrum tanti ho/ noris et gloriæ irritasset: quo nullum esset scele/ re maius. Gloriari quoque nostra hæc ætas iudi cio quidem meo potuisset duobus miris ac splen didissimis subortis luminibus Ioanne Pico claris sima ex familia Mirandulensium Comitum. Et Hermolao Barbaro patricio/ insigniq; Veneto: si duas tantas nobis cæli imaturius non inuidis/ sent animas. Miraculo erant omnium oculis nō dum barbati: in quibus tam præcox ingenium/ tam capax/ accelerataque memoria niteret: ut nosse ea ætate uiderentur quicquid latinis/ græ/ cisque in litteris esset insigne. Loquor ex fide/ conscientiaque non ficta: quod Patres facile pos sum (Fuit enim uterque mihi notissimus/ atque

IO. Picus H. Barbarus.

ego uicissim illis gratissimus ac perdilectus) Et Hermolaum quidem quo tempore eiusdem fa/ miliæ Hermolaus propatruus noster erat Anti/ stes agnoui Veronæ primum nondum puber/ tatis annos ingressum et iam latine/græceque e/ ruditum.prosa.uersu.pronunciatione.memoria stupori omnibus. Quo coalescente in pataui/ no gymnasio. Deinde uiro facto Venetiis. Ro mæ tandem quoad uixit sum familiariter usus. Pico uero Mirandula in Fesulano Abbas annū totum gauisus sum hospite a Laurentio Medi/ ce mihi commisso:quo in loco ocium ad sacra/ rum litterarum maxime studia/linguamque he/ bræā perdiscendam commodissimum sibi delege rat illectus: cum solitudine amœnissima quidē et litteris grata:tum præclara biblioteca illa:quā nobis construxit una cum monasterio toto im/ pensa spectabili Cosmus paternus auus Lau/ rentii et mediceæ familiæ princeps. et publicis insuper meritis/atque perpetuis putatus primus patriæ pater. Hos ambos ego iuuenes deprehē di continue alia nulla:q̄ litterarum cura/dulce dineque teneri. Post rem sacram/auspiciaque diuina:quæ priusquam ageret mane quicq̄:quæ rebāt:totas ferme horas/ diurnas æstate/noctur/

Cosmus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

nas hyeme discendo triuisse: ut tantum omnifa
riæ doctrinæ cumulum assecuti essent: quantum
sui temporis nemo ullibi agnosceret. Quale ue
ro illud tuæ gratiæ maxime et potentissime deus
quum adhuc prime lanuginis iuuenis romana ĩ
curia Picus nonigentas cõclusiones/atq; proble/
mata omnium scientiarũ et rerum mirabiliũ affi
xit propendula albo parieti sacri palatii? et ad ea
rum disputationem/atq; congressum gentes uni
uersas /et populos inuitauit ? mentem ueluti in/
finitatis capacem tanta in orbis terrarum luce au
sus ostentare/et super omnes æterni sibi nominis
famam propagare. Quãquam ea tanta profiteri
in quibus ad inuidiam usque/et suffusionem pu
tarentur omnes prope superandi : opus nimiæ
audaciæ/iuuenilisq; feruoris magis: q̃ plani/mo/
deratique consilii a plerisque sit iudicatum : qđ
ingenue ille postea fassus est mihi apud deum fa
ctus humilior/et uulgi rumusculis / plausibusq;:
quibus iuuenis ferebatur : omnino despectis.
Quum et fuit censura Pontificis adactus eorum
partem: quæ proposuerat: quasi christiana non
essent ex fide / damnare . Sed quis modo accusa
bit aduersus electos: ut ait apostolus? Ludificatus
nõ itẽpate. nõ uesane. nõ rabide molitus ẽ aliqd.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Magis uero disciplina sancta tua Iesu domine
excitus / mox se cohibuit: et fauores / blādimenta
que hominum: quæ aucupari se plane putarat:
flocifacere cœpit / soli uirtuti / sapiētiæq; inseruire.
Et quoniā recte philosophāti opus fore existi/
mauit diuitiarum cura non implicari: portione
imperii / et uectigalis: quota illi obuenerat: fratri
concessa: non destitit assidue uni sibi studere / at
que intēdere / et dies / atq; noctes ea uoluere: quæ
uel ad sapientiā / uel ad salutē putauit ꝑtinere.
Qui si primis ānis ob formā egregiā / et ualitudi
nem ad uoluptatem ullam impurā unq̄ deflexit
animum: mox resipiscēs / et satyricum illud sibi p̄
cipiēs breue sit / quod turpiter audes: se freno uir
tutis / ac ꝑpetua studiorum cura / solitudinisq; cu
stodia ita coercuit: ut deinceps ad obitum usq;
non cādide modo: sed angeliter degere mihi ui/
sus equidem sit. Parem in Hermolaum manum
beata (nuncupetur ab aliis sæua) strinxit iniqui/
tas: qui Romæ pro imperio Venetorum quum
esset Orator: et delatam sibi patriarchalem Aq̄
legiæ mitram uir publicus / et eques auratus non
repudiasset: tantæ temeritatis culpatus ē a Sena
tu: ut dignitate fuerit / graduque utroque prohi
bitus. Hoc loco: si causa locusq; deposceret de/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

flenda esset tam imatura acerbaq; duplicis glo/
riæ latini nominis: et raræ uirtutis extinctio / atq;
iactura / non minoribus uel certe gemitibus: q̃ a/
pud Augustum atq; Octauiam summus Poeta
Marcellum funeste defleuit: Sed unũ illud atten
to / agendũq; et mihi puto: ut horum aculeis ex
citemur ad studia: quorum ardor / et cura ita ꝓ/
pensa / et pertinax extitit semper in litteris: ut his
uita lõgior si contigisset: eisdem quoq; in omni
doctrinæ et sapientiæ laude omnis facile conces/
sisset Italia: si non iam forte concesserat. Genero

No. sis etenim animis ea uirtus / et probitas ingeritur
acrius / atq; infigitur quæ p̃sens oculis fuerit / et ꝑ
spectis incensa laudibus ẽ: q̃ ea sane: quæ ad nos
transmittitur historiarum fide / ac monumentis:
aut fama aliqua se auribus infert: nullusq; certi/
or ẽ oculo testis / et calcar profecto uehementius.
Vnde illud euenit sæpe / ut auditã rem aliquã si
neglexerimus turpe non sit: quã uisam non æmu
lari suppudeat / ita certatim ad res præclaras oculi
currunt.

STRO. Tum uehementer Stroza suspirans ui
des usquam ne loci tu Matthæe inquit germina
ullius tantæ spei surgere / seque attollere. ut eorũ
compendio duos tantos fulgores amisisse acquie
scamus?

MATT. Ad quem ego ex quo uiuo mi Stroza

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

inquam nulla maior fœlicitas temporis ad stu/
dia maxime: q̃ præsens hæc nostra: adhuc perspe
cta est mihi sane. Habet enim Latio ferme iam
toto hanc præcipuam/et pulcherrimam nostrũ
hoc sæculum gloriam/et ab diuina prouidentia
donum: ut non pauci alta spe surculi/atq; pro/
pagines surgant/et pululent/daturi omnibus in
litteris/et sapientiæ studiis: si coaluerint: uberes
fructus/atq; mirabiles: et reuocaturi nobis priscã
dignitatem et laudem: in omni genere bonarum
disciplinarum et artium: quæ dudum graui ue/
luti somno obdormiere. Sed iterum / iterumque
miseranda et heu inuisa cælo fortasse tam fœlix
nunc dies: quam caliginosa / et putris nubes cœ
pit offundere / ac permiscere: ut porro extime/
scendum non minime sit: nisi cœptum incendi
um nostris ab tectis et domibus deus extinxe/
rit: ne florens / et gloriosa Italiæ dignitas:
quæ grauida barbaris armis / et terroribus est:
ad uandalicam et Gotticam rursus colluuio/
nem / barbariemque deficiat cum exicio bo/
narum: quas diximus: surgentium artiũ omniũ
et amissione reliqui omnis splendoris/ et gloriæ/
eã iã ꝑtim occupãte: ꝑtim ĩfestãte semꝑ æmula et
inuida nobis Gallorũ manu/armata ĩuectaque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

(quod metuo)ab ultrice dei iusticia contra p̄sentem magnorum nostrorum hominum sæuiciā/tyrānidem/superbiam/auariciam/ libidinē /reliq̄que maliciam/bonos/ac christi pauperes ubique uorantem. Sed ad rem equidem nostram iam redeuntes: uiros cur tot cōmemorem: quādo et prisca gloria fœminæ(quod ornamentum iam fer/me totum amisimus)non segniori sint nobis exēplo? quarum plerasq; tantus amor/ tātaq; cupiditas ad sapientiam euexit: ut ea in re cum summis uiris potuerint sæpe de laude contendere. Quanto miraculo(deus)in toto orbe/atq; natura Sybillæ extitere: extabūtq; p̄petuo? Quas ex M. Var/rone decē fuisse Augustinus colligit/atq; Lactantius: quāuis nōnulli: quorū apud nos minus ua/let auctoritas: plures: q̄ decem uaticinatas astruant. Quid illa austri Regina auditu mirabilius? quæ ab ultimis quidem terris /patria/auitoq; regno dimisso Hierosolimam uenit/ ut sapiētiam ex uberrimo illo Solomonis fonte præsens hau/riret: qui sapiētis fama /gloriaq; omnes ea tempestate putaretur excedere? quam admirari/atq; extollere eo iustius nobis extiterit: quo præconiū hac in re meruit domini Saluatoris/et horrendo totius iudicandi orbis die contra desides statura

Sybillæ .x.

ſit et de omiſſa ſapientia damnatura Iudeos. Quã et generoſi/et æſtuantis amore ſapiẽtiæ animi ambæ uirgines illæ Laſchẽia: et Axiothea fuere? quæ cum fas Athenis non eſſet intactas puellas prodire publice: ſe mares cultu/habituq; uirili mentitæ/docentis Platonis auditorium diutiſſime frequentarunt incognitæ? Eo uero tempore: quo diuus noſter Romæ Hieronymus floruit Paulæ. Bleſilæ. Euſtochio/Marcellæ/Cellantiæ. Demetriadi/aliiſq; q̃plurimis quanti doctrina et ſapientia ſteterit ipſe non dixerim: Siquidẽ magni/et beatiſſimi illius uiri opera/æditioneſq; declarant: quas maiore quidem ex parte his illuſtribus/atq; ſanctiſſimis fœminis inſcripſit ille/atq; dicauit. Quod ſi de illuſtribꝰ et eruditiſſimis fœminis eſſet nobis curæ quicquid poſſumus dicere/et obſequeret̃ ocium/et tempus ad hoc: occurreret Muſa illa leſbia Sapho: a qua carmen ſaphicum putant nominatum. Occurreret et illa Centona: quæ tot uerſus uirgilii ad Chriſti propoſitum accommodauit/et traxit. Non deeſſet Ameſia/atq; Hortenſia in orando mirabiles: Sed uideremur forſitan nimium in poetarum et oratorum caſtra deferri: uel preſumere uniuerſa curriculo tam paruo complecti: cum iam quidem

Laſchenia
Axiothea.

Paula
Bleſilla
Euſtochiũ
Macella
Celantia.
Demetris.

Sapho.
Centona.
Ameſia.
Hortenſia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

hora concessa decurrat. Quare auditis iam tantis: quæ enarrata de sapientia/uel conquisita labore/uel infusa diuinitus hactenus sunt: dubium nobis relinqui ne potest: quin sapientia / siue ob splendorem : qui in ea est: siue ob certitudinem/ et puritatem: quibus duabus rebus uere eruditur homo/atq; perficitur: partem maximam teneat fœlicitatis/et gaudii præ humanis cæteris bonis? Quin et uia rectissima sit ad uitam omnino beatam? Teneatur illud ergo certissime nullum rerum naturam totam habere compendium: cum quo possit sapientiam commutare. Vincit mortalia omnia illius species. Vincit magnitudo. Vicit honor. Vincit diuinitas: si tantũ usurpari nomen hoc loco haud iniuria licet. Quod constare uobis libere si fatemini Patres : iam satis pro tempore ista de re arbitror uos alternatim \ meque dixisse dum excussa / repertaque ẽ de sapiẽtiæ dubitatione ueritas / et certitudo. Inductus Timor ipse beatus: qui ad illius imprimis nos dirigit arcem / et domicilium. Et cum ipso Timore consequuta bonitas. Disciplina. Scientia: Visque orationis / et dignitas. Dum et summo ad eam studio/ atque ardore diuini interuentu præ

Nota:

Epilogus.

ſidii per exempla : et ea quidem maxima atq; cla
riſſima ſumus inuecti. Quæ cum dixiſſem ſur-
gentes omnes ab amœniſſimo ridẽtis naturæ tra
ctu atque ſpectaculo tecta ſubituri diſceſſimus/
hymnum mollibus uocculis uirgini pro gratia et
honore modulantes : Illamq; precantes/ut in ui
ta / morte / caſu omni / et loco nobis adſit auxi-
lio? Quæ propter nos peccatores facta ẽ genitrix
dei / et cæleſtibus omnibus Regina ſublimior.

DE INSTITVENDO SAPI-
ENTIA ANIMO OCTA
VA ET VLTIMA
COLLATIO
FINI
T.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Recognito post impressionē uolumine carptim errata admodū grauia perspecta sunt nulla. Nō potuit tamē ita quaq; diligens oculus / manusq; artificis semper in officio esse: quo minus in exiguis quandoq; peccauerit: quæ quoniam quilibet uix doctus mediocriter agnoscere facile sane poterit / aut uel corrigere / uel pertransire non putatum est oportere annotari ea curiosius sed probo cōmittenda esse lectori: Qui quisquis fuerit ille sit fœlix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

M. Antonii Aldegathi Mantuani ad lectorem Epigramma.

ILluſtret quæ uere animum ſapientia noſtrum
Qui cupit: et uerum noſcere mentis opus.
Matthæi monimenta legat clariſſima Boſſi:
Sed legat: ut poſſit fruge leporis ali.
Dogmata quod ueterum potuerũt noſcere nũq̃
Palladio cunctis pandit odore decus.
Surgit opus ſermone graui: moderamine certo
Tenditur: et docta ſyrmata pingit acu.
Et pingui ſuperas ſucco ſe tollit in auras.
Ceſſat et in tantis copia nulla locis.
Lector habe in ꝑciũ: nihil ẽ quod lædat in illo:
Sed lecto poterit ſanctius eſſe nihil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

REGISTRVM.

Primo folio continetur Epiſtola deinde

A B C D E F G H I k L M N O P Q.

Omnes ſūt quaterni excepto Q qui ē duernus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Opus hoc Impressum ē q̄accuratissima
fide et diligētia licuit: sano distinc
toq; charactere a Pla
tone de Be
nedictis
Bo
noniæ
Anno Salu/
tis Milesimo quadrin/
gentesimo / nonagesimoquinto
Octauo Idus Nouembres. Laus Deo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI REGVLARIS IN IESV CHRISTI SALVATORIS PASSIONE FLEBILIS ET DEVOTISSIMVS SERMO.

dE immanitate ſuplicii/horrẽdaqꝫ morte parentis et magni dei noſtri/perditi orbis liberatoris uerba facturus concanonici patres/ac pientiſſimi ciues tantus imprimis me horror inuadit/ſtupor corripit/cruciatus diſrumpit/occupat dolor: ut apud me ſim ſatis equidem neſciam/et polliceri uobis patres magis profecto poſſim ſingultus et lachrymas: q̃ ſermonem/atqꝫ facundiam. Quis ſane eſt ita fidem. ita charitatem. ita gratitudinem. ita tã dem humanitatem omnem exutus ut induriſſimum illius pectus pars doloris et contritionis aliqua omnino non ſubeat ? et contractam eius etiam/atqꝫ agreſtem funeſtus hic dies non mentẽ emolliat? quo exempturus a ruina atque interitu humanum genus omne rerum conditor deus/potestate ſe nudans: imortalitatem et gloriã mortalitati ignominiæqꝫ ſuſtrauerit/et in cruce ſublatus/atqꝫ peremptus/animam dederit: quatenus q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

i ꝓgenitoribꝰ erãt morti obnoxii (erãt uero oẽs) morte quidem sua euocaret ad uitam? Hæc sane miseratio magni erga nos dei tãta q̃ amaras nos inuitat ad lachrymas? q̃ et ad condolendum sollicitat? Ob hoc itaq; hodie sponsa christi fidelis/ et nostrum omnium mater ecclesia tanquam uidua amaras domini fletu decorat exequias/ inter que crudissimas lachrymas agit uoces lamentabiles ædit/ palmas complodit / et quanta ui / pietate que potest cælũ/ terrasq; ad complorandũ inuitat et prouocat/ pro serico et purpura / pro auro et gemmis/ floridisque tegumentis reliquis atras in sacris et decolores induit uestes/ in templis ad tinitum nulla tunduntur æra: Non musica manus in suauem concentum agitat organa. Non hymni spalmique lætissimi exaudiuntur ulli: nusq̃ et resonat summæ laudis et gloriæ alleluia dulcisonum/ pulcherrimus ille in sacris prophetæ carminibus finis/ diui Hieronymi inuentum Gloria pa. et fi. et spi. sancto. Silentio præterit/ neque canorum aliud/ suaueque sonans excitatur: quod pios animos mulceat: Sacerdotes depresso ore et gemebundo iusta persoluunt: nuda proferunt altaria/ splendidissimæ tabulæ/ et signa uelantur. non thura, non alii fragrantes aris incenduntur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

uapores/non cerei\non lichini collucēt:sed quod longe exuperat omnia/et post se minora dimittit oppetente mortem Iesu domino creatura omnis conterrita est:suoque commiserata fictori:et ea non modo quæ sentit:et sapit:habetque aliquid commune cum illo/ut angelici spiritus/nosque mortales:Sed quæ mente etiam uacat et sensu. Quippe Sol ab hora diei sexta ad nonam usque obscuratus nihil orbi impertitus est lucis/quæ tā ta obscuritas atque defectio terris obducta/nullo qdē mō accidere ī sole nisi miraculo potuit.iubar.n.ille ppetuus hebescere tā diu īsolitus ē/et eo plane tpe Luna q̄rtadecima erat\plenilunīū agēs/nō soli subiecta: sed e regiōe pmeans:girūq; cōficiēs/ut irrogare soli cōtumeliā:offūdereq; caligīnē minime posset:quo īsueto horrificoq; spectaculo q erāt nobilissimi ī græcia ī ægyptoq; philosophi ut reliqt Dionysius scriptū/aut deū naturæ pati aut casurū ptinus cælū et extremū subiturū exitiū orbē sint ominati.et athēis illos ignoto deo struxisse arā ī apostolorū actib9 ēt hēat. tellus æque uniuersa cōtremuit:q̄si noscēs se sustiere cōspicuū pōdus illd' īmēsi nūinis qd' nulla uastitas/nullaq; dimēsio effusissima capit:quo terremotu multas asiæ urbes dirutas orosius tradit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Ita quoq; Petræ: quibus nihil ẽ durius assultãtes inuicem: et contrario se nixu / ac crepitu colliden tes scissæ sunt: At uelum templi: quod / ut asse- rũt quidam / ualuas tegebat / aut ut putãt alii: sãc ta sanctorum a reliquo templo diuidebat: scissũ ẽ duas in ptis / a culmine usq; deorsum: ut ea sciss sura duo testamenta doceret / et ab synagoga na sci figuraret ecclesiam . clamor etiam seraphim subter fornices templi teste Iosepho / nostroque Hieronymo exauditus ẽ tristis: qui transmigre- mus his de sedibus dicerent / quod et factũ esse animaduersum ẽ illico: Quid monumenta rese- rata ? et cætera admiranda quæ minora uideri q- dem non possunt: q̃ afflictati et exinãiti ueri et magni dei signa? Hoc cum ita sit ut pia ad fletũ tantope ecclesia / omnisq; natura nos prouocet / si filii: si hæredes nõ mouebimur? nõ obsequemur? non et paulum electionis et ueritatis toto ĩ orbe magistrum audiemus? hæredes quidem dei / cohæ redes autem christi si tamen cõpatimur ut simul conglorificemur? uel erimus sic truces? sic ferrei? ut præcordia non emolescãt ad commiseratione͂. et pietatem illius. quem occidentem mondus to tus omniaque elementa luxerunt? aut si nostrũ durior aliquis lachrymas dare haud facile potest /

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

non tamen præstare debebit quæ in ipsius sunt potestate/earum habēdarum desyderium/postu/lationem/fidem/spē/charitatem/quo ab eo id qđ deest resarciat harum uirtutum compendio.quorum alterum si non utrunq; ut ex nobis quisque dare iam possit: Ad seriem passionis iam proue/hamur/non a capite illo dierum multorum ante parasceuē ut pleriq; solent incipientes et notissi/ma singula enarrantes.sed neq; per horas cano/nicas illam partientes quemadmodum languen tissimus et ad crucem semper assiduus Bernar/dus intexuit /sed nos per ea potius loca uos de/ducendos putauimus:in quibus afflictus ludifi/catus et passus est dominus et sane quam lucide carptimq; fieri ea tanta res poterit. Locū primū itaq; patres diuina gratia duce ineamus qui hortus ē ille:quo post cœnam primo azimorum die cum discipulis actam : post corporis et sangui/nis sui sacramentum:quo tanq̄ bellariis insignibus:quæ clauderent cœnam conuiuificauit accūbentes.post dilutos eorum pedes.post deniq; habitum de charitate sancta sermonem noctu se intempesta proripuit.Erat.n.hic hortus in uico ad montis olíueti radices patria língua dicto getse/

Hortus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

mani trans torrẽtem cedron ut Ioannis euange
lium prodit:hoc eſt trans ualem cedriferam:quã
torrens interluit a copia/amœnitateque cedrorũ/
cedron uulgo nuncupatus:in quem locum di/
uertere oratum/inambulatumque Ieſus non ra
ro ſolebat. Hic paululum cum ſubſtitiſſet mox
quantum iactus lapis conterminat ſeceſſit a reli/
quis:Petrum autem:Ioãnem et Iacobum:quos
primos habebat:ſecum eſſe proxime iuſſit. Tũ
manibus atque oculis intentis in cælum/ter his
uerbis orauit altiſſime:Pater ſi fieri poteſt tran/
ſeat a me calix iſte:non tamen ſicut ego uolo
humana ex infirmitate: Sed ſicut tu diuina
pietate ſanxiſti. Ad quem a patre eum confor/
tans delapſus eſt angelus(Michaelem aliqui pu/
tant)qui q̃quam eũ conſolaturus animaturuſq;
deſcendit/tantus eius tamen animam comprexit
horror/et eorum quæ immaniſſima paſſurus e/
rat:mentem præcordiaque concuſſit/ut ĩ agonia
factus/toto e corpore ſanguinis guttæ pro ſudo/
re defluxerint/qui ſecundus poſt circuncisionẽ
noſtra pro ſalute fuit ſanguis effuſus. Quam tã
tam acerbitatẽ a ſæculis accidiſſe ulli:neque nos
legiſſe unquam neque audiſſe:ne quidem uidiſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

se meminimus. Sed qui rimantur rem istam sub
tilius triplicem causam inducunt: quarum po/
tissima ꝙ quemadmodum futurus erat primæ
glorie martyr/et quam sequerentur cæteri for/
ma. conctos ita superaret in pœna. Quoniam
quoqꝫ in eo uno capite Christo cumulanda erat
contritio ea omnis/quæ ab saluãdis legitime sin
gulis suscipienda merito erat: si se nouissent ho/
mines post Adæ peccatum: consequi uideretur/
ut qui omnium pondus sustineret: omnibꝫ æque
grauius pateretur: Tertiam deniqꝫ causam fuis/
se prodiere: quia id quod ẽ humanum in Chri/
sto ipsa in passione dimissum sit prorsus naturæ
passibili/nullo uel dei uel hominum adiuncto
suffragio/quale martyribus: quippe qui pœnas:
et illatas omnifarias neces non modo sine gemi
tu: uerum ouantes excipiebant gaudio superan/
te tormenta. et inuicta uirtute nequitiam. Sed ĩ
tam magno opere perficiundo decuisse uitæ re/
demptorem humanæ sic integre pati ne optimo
cuipiam et fidelissimo menti se titubatio ingere
ret tacita/ac formidolosa unquam de ueritate as
sumptæ humanitatis a uerbo: sed neque futuris
hæreticis relinqueretur: unde cauillari de mera ĩ/
dubiaqꝫ humanitate domini facile possent. His

Causæ su/
doris.

quarta quoq; adiungitur ratio/ut phisica/ sic cō
pertissima/qa eius pura delicataq; complexio in
sensu altius dolentiam admitteret : q̄ rigidiores
cæteræ/ac uiliores: quæ clementius tolerant: Tū
eo ī horto captus a turba ad Annā ī urbē iudicā
dus ducitur:atq; raptatur. Qui secundus est pas
sionis execrabilis locus. Erat autē Annas iste Cai
phæ socer/et ambo magni in hyerusalem uiri p
annum alternis uicibus pontificatum agentes /
quæ dignitas / tum caiphæ contigerat(Pontifi /
catus enim fastigium quod perpetuum diutissi /
me fuerat/ annuum per id temporis ambiciosa
procuratione/astuque/et romanis insuper pro /
pter hoc data pecunia ad hos duos concesserat)
At uero ad Annam inprimis quū eo anno non
esset antistes:tractum fuisse dominū his de cau
sis creditum est:tum q illius ædes primo introi /
tu urbis patebant ducentibus/timereturq; ne lō
giore progressu tumultus excitaretur in populo
quando popularibus ꝓpter patrata miracula/ad
mirabileq; doctrinam Iesus dominus uenerabilis
erat/ tū q Caiphas ita forte iussisset/ut cū Anna
associatus in scelere illum facilius atque commo
dius damnatum daret in mortem . Nam illud
timidi / atque insani commentati fuerant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

inter se antea. Quid facimus? qa hic homo multa signa facit si dimittimus eum uenient romani et tollent locum nostrum et gentem. Timebatur prædictio quoque illa magni Iacob: qui moriens Iudam filium: a quo iudæi sunt nominati: admonuit non auferendum sceptrum ab eis nec de femore ducem / donec appareret qui mittendus erat expectatio gentium. uersabatur et animo illud Danielis augurium / cum uenerit sanctus sanctorum abolebitur unctio uestra / inde detractare sermonibus eius / atque præceptis / et insidias ei prætendere manifestis ambitionis et odii conati sunt signis / statuto igitur ante se rege et domino Christo / et falsis aduersus eum conclamantibus testibus / dolose Annas illũ de discipulis interrogat / quasi illos abduxisset a lege / et præstigiatos sequi se cogeret / de doctrina quoque siscitatur / si forte calumniam / aut falsam hæresim aliquam capitalem possit obiicere / Iesus uero de discipulis ab eo transfugis uerbum reddendum nõ putauit. de doctrina autem quoniam æterna / atque sanctissima: testes citat auditores paratus in tam clara ueritate etiam inimicorum subire iudicium / docui in templo inquiens et in synagoga iudæorum / et in occulto locu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Ad Caipham.

tus ſum nihil iterroga eos: q me audierūt. cui re pente ex miniſtris infandiſſimus unus/ſic reſpondes pontifici clamans/ſuper faciem alapam ſtrinxit/ſed nihil turbatus yeſus ſi male locutus ſum inquit teſtimoniū perhibe de malo/ſi bene quid me cedis? Inde tādem opprobriis affectus et impia manu pulſatus ad Caipham pontificem trahitur/quo cum uenerant principes ſacerdotum/ſcribæq̨/et ſeniores cum omni concilio/querentes falſum teſtimonium/quoniā uerum non inueniebant: inter quos tandem duo falſi teſtes dixere/Ipſi eum audiuimus gloriantem/poſſum deſtruere templū dei hoc et poſt triduū aliud non manufactum ædificare: ad hoc uero yeſu tacente/ ſurrexit a catedra pontifex/ inq̨ medium furore delatus clamauit/nihil reſpondes ad ea: quæ iſti aduerſum te teſtificātur? Magis uero adhuc eo tacente/adiuro te Caiphas per deum inquit/ut dicas nobis ſi tu es xp̄s filius dei uiui ac benedicti/ Cui dominus pp reuerentiam inuocati ut arbitror dei tu dixiſti quia ego ſum inquit. tum ille ſcindens ueſtimenta et hiatu magno uocife rans/quid adhuc egemus teſtibus ait/unde a furentibus omnibus conclamatum ē ſtatim: reus ē

mortis quid eum ſuſtinemus? Interea loci annu ente pontifice qui circunſtabant illudebant ei / alii in faciem conſpuentes/oculos alii uelantes. colaphis alii eum cedentes / alii alapas in faciem extendentes/alii arundinibus caput contunden/tes / et prophetiza qui te percuſſit blacterantes/ nec tantis adhuc malis ſaciati / quoniam illis romanorum ordinatione iudicium ſanguinis ex/ercere non licebat / ſummo ſurgente diluculo ad Punctium qui pro romano imperio ciuitati præſidebat/in crucem agendum ducunt/ Sed p̃/torium intrante nemine/ne comunione gentili/um paſca uiolarent/exiuit ad eos foras pilatus/et in quo hominem culparent interrogauit/cui illi alta uoce dixerunt/hunc præter reliqua facinora Lubricum populum ſubuertentem inuenimus/ tributa quoque cæſari pendi negantem: Item qđ eſt grauius/ſe iudæorum regem ſtatuentem: ſci/ens uero pontius ꝙ eum per inuidiam atque odium tradidiſſent: et quia gentilis erat lugduni natus: ꝙ ſubdole iudæorum leges auerteret nihil omnino curauit: ſic de tributo mentiri accuſatores deprehenderat / memor interrogatum dominum an cæſari tributum dari liceret dixiſſe palã/

Ad Pilatũ

Triplex accuſatio.

reddite quæ sũt cæsaris cæsari/et quæ sũt dei deo
Tertia criminatio pluris ei stetit ꝙ e re sua nõ ab
esset suspicari/cauereq; de regno: unde an se re/
gẽ iudeorum dicat propẽsius interrogat/cui post
multa/a te metipso hoccine quæris o præses an a
lii dixerunt tibi de me dominus retulit. Quo re
spondẽte nõ quid ego iudæus sum? gens tua tra
didit te mihi/qd fecisti? Tum uero dominus re/
gnũ meum non ẽ de hoc mũdo. ueni uero i mũ
dum ut testimoniũ ꝑhibeam ueritati. Sed dum
ista quæruntur perosi moram sceuissimæ tãq̃ be
stiæ frendentes et rabiem despumantes pontifi/
ces clamare non desinebant/ut mortis sententiã
ferret de eo. Quãobrem exiuit iterum foras ad
concionem/et se capitale nihil inuenire in homi
ne contestans/bono quiescere pontifices animo
iubet/se rei consulturũ opportune pollicetᷣ: ad/
dens/est autem consuetudo unum dimitti uobis
in pascate/placeat iesum castigatione emendatũ
exulaturũq; dimitti. Ad quod conclamatum ab
omnibus ẽ tole tole Iesum hũc et crucifige et Ba
rabam nobis dimitte: O scelus. o feritas. o tota i
natura prodigium: deus genitus deo: et totius
humani generis dominus qui ad saluandos om/
nes uenit in terras ut damnetur in mortem et ꝑ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

eo uobis donetur latro turpissimus efflagitatis
supplicatis ardetis debaccantes iudæi: Quem pa
tres uestri patriarcæ/uenturum coluere/quē pro/
phetæ diuino ore præcecinere/bos asinusq; ad p̄
sepe cognouere/uos latroni postponitis/absolui
tis pessimum ut perdatis optimum/liberatis man
cipium ut interimatis dominum: o furor: o rabi/
es/o ambitiosa cupiditas: quæ ne amittat dignita
tem humanam/diuinam temptat perimere ma/
iestatem: Nō desinentibus uobis acclamare/ne/
ca hunc infandum/qui a gallilea usq; huc gentē
omnem ac locum seduxit et polluit. Pilatus cū
nolet imeritū ullo mō damnare/audita gallilea/
an esset gallileus quæsiuit: quo comperto lætissi
mus/ad herodem tetrarcham gallileis imperātē:
qui ad solemne iudæorum cōuenerat Iesum trāſ
missit/qua de re tanto herodes affectus ē gaudio
ut uehementes inimicitias quas cum pilato an/
tea gesserat/repente posuerit/inque gratiam am
bo redierint: Erat enim tetrarcha auidus uidēdi
Christi/et multorum explorādorum ob ea: quæ
de illo admirabilia ferebantur/memor æque q̄to
metu et sollicitudine pater/eum paruulū sit mo
litus occidere: sed cum herodes ad ea quæ curio/
sius quærebat nisi silētium impetrasset: illum ar/

Ad hero/
dem mitte
tur.

Ad Pilatũ

bitratus insanum illusit/et sago indutum uilissi mo ad Pilatum reducendum iterum dedit : qui denuo cum omnia tentaret unde seruare inno/xium posset: intereaq; a iudeis clamor ut neca/ret eum/extolleretur/subuolarētq; ad cælum cri minationes in eum. Christum in iteriori p̄torio colũnæ uictum toto flagellari corpore et spinea corona redimiri iussit: quē a pedis planta ad uer ticem usque attritum plagis/et in orbem caput spinis pertusum / et sputis faciem cruoreque ma dentem iterum ex ædictiore concionatorio inspi ciendum populo protulit : quanta potuit uoce ecce homo exclamans: quem ita lacerum / et ad mortem proxime castigatum pellemus finibus: ut restagari patriis legibus / et infestare synago/gam non possit amplius. Abite iam tuti / animis que quiescite liberis. Sed contra reclamantibus illis nihil ē horũ nefario isti cõdignũ. crucifige. crucifige. Regem uestrum crucifigam Pilatus respondit? cui mox illi minaciter Regem Præses nisi Cæsarem agnoscimus. Omnis: qui se regem facit: contradicit Cæsari. His uerbis exterritus/ue ritusque ne infensus Cæsari fieret Pontius / ac/cepta aqua manus mœstissimus lauit innocens i quiens ego sum a sanguine iusti huius. uos uide

ritis. At illi perniciem exicialissimam/et tanto scelere dignam sibi ipsis imprecati: quam dum sta/bit orbis nunquam defuturam passuri sunt: Sanguis eius super nos sit/ac filios nostros reclama/uerunt. Vnde irrito conatu uidens se laborare Pilatus: sedit pro tribunali / et sententiam damnationis tulit i Christum. quam hebræis latinis/ et græcis ita inscriptam litteris Iesus Nazarenus Rex iudæorum summa cruce iussit affigi. Qui/bus rebus ita peractis Centurio protinus / et plerique romanæ militiæ atque custodiæ in equis/ar misque fuere. Prolata uexilla romani Imperii: & præclangentibus tubis/ ouantibusque iudæis ad cælum sustollitur clamor. et ducitur (proh stu/por) ad mortem qui est omnium uita: et duos inter latrones: qui deus ē uerus/uirginis partu ædi/tus mundo producitur medius per plenam undique uiam . Aderant horrendo spectaculo matres non paucæ tenentes filios/et largiter comploran tes: ꝙ: qui pauloante cum palmis et oliuis populoque uestimenta sternente fuerat in urbem cō uectus : ac spectabili habitus pompa concinentibus pueris Osana filio Dauid benedictus qui uenit in nomine domini . qui idem et mor/tuos suscitauerat . sanitates præstiterat .

8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

et inaudita alia signa patrauerat: truderetur tã diram/et probrosam in mortem .quas retrouer/sus dominus/et suã quasi pœnam interoblitus (O miseratio.o pietas)affatus est ita filiæ Hierusalem nolite flere super me;sed flete super uos/et super filios uestros:quoniam uenient dies:in q/bus dicent beatæ steriles:quæ non genuerunt/et ubera quæ non lactauerunt:et montibus cadite super nos/et collib9 operite nos.Quæ omnia eo tramite successum habuere.Nam emensis duo/bus et .xl.post annis:quibus ad compũctionem: et pœnitentiam expectata eorum feritas ẽ:ueluti iudaici sceleris ultores Vespasiãus et Titus a Nerone destinati contra iudeos:innumeram prope multitudinem in Hierosolimorum urbe impetu primo clauserunt:quæ aceruatim undiq; ad diẽ festum conuenerat:adeo ut angustia/ p̃sura\ fa/meq; non minus: q̃ oppugnatione tabescerent. Expugnata tandem urbs a Tito/et templum incensũ\ac dirutum:et quaq; mœnia solo æquata fuere:utq; dux populi Iosephus:cui capto parcitum ẽ:quoniam mortuo Nerone romanum im/perium Vespasiano auguratus'esset : prodit:qđ dicere horroris ẽ undecies centena milia iudæo/rum gladio et inedia ꝑiere.reliqui uero diuersis\

et miseris acti conditionibus ceu folia arida a fa
cie turbinis dispersi toto orbe et exinaniti fuere:
suntque adhuc obtriti quoquo se uertunt/et ua
gi. Sed prosequentes rem nostram: dum inter la
trones ita duceretur/peruenissetq; ad triuium ex
diuerso mater sanctis sustentata sororibus/et iis
fœminis quæ domino deuotissimæ ex gallilea eũ
fuerant prosecutæ: obuiam facta ē filio: ubi mu/
tuo aspectu ceciderunt ambo uelut in mortem.
Quo et in loco nũc etiam sacellum dicatum uir
gini extat eius rei monumentum: quod ab iis: q
Hierosolimam nauigant: inter cætera: quæ religi
ose coluntur: uisendum studiosissime queritur.
Hic iam certe: si possumus oculorum compotes
esse: si retinere uiscera/aut quidem uitam: cogite
mus parumper uiri sacri/ciuesq; deuoti: cogite/
mus Mariæ animam gladio Simeonis transfixã
interius. exterius autem cadaueris instar uultum
pallentem/lumina oraq; in speciem mortis euer
sa. et totius deniq; compagem corporis diuini/
tatis teatrum laxatam/ac sine sensu/ pulsuq; ia/
centē. Sanctarũ comitũ eiulatus. manuũ collisio
nes. alias uirginem annitentes attollere. alias fa/
ciem rorantes. alias cor leniter perfricantes. alias
in mortis sudoribus dominũ inspectantes: et con

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

citatum pugnis / uiq; raptatum complorantes. Alias in sacerdotes necisque ministros summur/murantes. Hierusalem dira / ac scelerata ut tuum deum fœde et immaniter habes? ut surda de eo prophetas non audis? ut miracula cæca nõ inspicis? ut auara cor induras ambiciosum / et inhumanum? incandes rabie? infremis dentibus? furiis dementaris? odio debaccaris? Ita agis in deum? ita desæuis in iustum? Ita discerpis ad te missum redemptorem mũdi Christum? Ita doctorem ueritatis exculcas foras / atque exibilas? Cur non flagella te saciant? Cur sertum: quo eum coronasti non te compungit? Cur facies sputis illita. alapis liuida. cruore fœdata. barbam euulsa. non te ad miserandum inflectit feris immanior / æreque durior? Resipisce pertinax / atq; conuertere absciden da a dei regno / mortiq; dedenda? Interim pendẽtem piis earum ceruicibus: quæ secum erant: mulierum: sæpeq; lapsantẽ uirginẽ magis q̃ dẽ gestarunt: q̃ deduxerũt ad caluarie locum: quo ad interitũ usq; laxatus filius Iesus processerat. Mox ibi crux in sublime sustollitur: in qua nudatus / et manibus / ac pedibus terebratis suffixus spectabilis omnium oculis omnium dominus inter latrones medius patuit: qua offensa exterminio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

10

que concussa tellus contremuit. Saxa scissa sunt. atram in noctē uersa est hora sexta diei: et cætera indolentis mundi/ exhorrētisq; naturæ prodigia quæ ante tetigimus: toto uisa et exaudita sunt orbe: quibus signis et latro: qui pēdebat ad de/xteram se conuertens/illico beatus euasit: et centurio uere filius dei erat iste clamauit. Et ut lu/cas tradit omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et uidebant quæ fiebant: p̱cutientes pectora sua reuersi sunt. Subter crucē uero non suis tam profecta pedibus: q̄ alienis lacertis conuecta una cum Ioāne discipulo stabat Mater moribunda: modo prolabens/modo se erigens: et Magdalena fidissima complexa stipi/tem/cruoremq; perlambens: quarum dolores uo

que miserandas preterire uestra cum uenia pa tres necesse est modis omnibus mihi ita me cor mens/et anhelitus deserit. Recenseri uobis magis si libet: patiamini sermones: quos ī cruce septies dominus dignatus est fari: quibus nō parua mysteria ac documenta colliguntur. Ab uenia mi/seratione que inimicorum orsus/te precor o genitor inquit ignosce illis: quia nesciunt cæci quid faciant: quæ oratio nos edocet/O soribus/et ma/lefactoribus indulgēdum facile esse: quæ uirtus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

prima īter hōīes ē: et decātat heroica ꝙ nos ip-
sos supātes efficimur deo uere simillimi. Sed et tā
ta ea ī oratiōe uis fuit: ut iudæorū gēs plurima cō
mota ad pœnitētiā fuerit: salutēq̄ ꝑcepit. Deīde
in latronē a dextris pēdētē intēdēs/ seq̄ ei cōmit/
tentem. Amen dico tibi quia mecum hodie eris
in paradiso benigne promisit: præse euidentissi/
me ferēs pro peccatoribus mortem opportere: ne
que tam infandum scelus ullum: quod non puri
ficet / abstergatq̄ confessio. Subinde in matrem
et quem diligebat discipulum deflectens ut pote
rat oculos: sic eos est allocutus. Mulier ecce filius
tuus: et tu Ioānes Mater en tua: diuino quo pla
ne documēto filios in parentes institui/ et erudi/
ri ad pietatem facillime possent: haberentq̄ qđ
imitari non esset inglorium. Quartum præte--
cōstat sitio uerbū fuisse. ideo dictū ꝙ humanam
redemptionem atque salutem se ardere monstra
ret. uel quod ex siccato inter tormēta palato hu
mane sitiret: qđ audiēs īfandus / et spurcissimus
uerbero spōgiā mersā aceto et illitā felle ꝑ arūdi/
nē cōtinuo porrexit ad labra: qđ ideo factū reor
eo ut iudæi signo uerū xp̄m aliq̄do possēt agno
scere: qđ quo euidētissime suis carminibꝰ ꝓpheta
p̄dixerat: dederunt in escā meā fel. et ī siti mea

11

potauerunt me acceto. de quo et uaticinata Sy-
billa. Ad cibum autē fel/et ad sitim acetum dede
runt inhospitatis hanc monstrabunt mensam.
Quinto uero loco tanta acerbitate pœnarum: q̄
tam uel maiorem uel longiorem nemo pertulit
unquam: attritus ualentissima tamen hunc ī mo
dum ītonuit uoce Eloi Eloi: Lamazabatani: qđ
nosrra interp̄tatū ē lingua Deus deus meus qua
re me dereliq̄sti. q sermo non fuit ꝙ esset a diui
na unione disiunctus: quæ indiuidua ei cum deo
erat/eritq; semper: Sed ꝙ diuino omni suffragio
desertus esset/et passibili omnino naturæ dimissa
uideret̃ humanitas. dimissa inq̄ iisdem illis ratio
nibus: quas si meministis ante tetigimus. In ma
nus tuas domine cōmēdo spiritum meum sexto
gitur dominus edocens non desperatio
ne copulsus: sed asperitate dolorū afflictatus: se
derelictum a deo ī extremis clamasse: quod si ita
non esset: non protinus patri deo spiritum com
mendaret: de cuius misericordia desperasset: Siq
dem quod omnino desperat petit id nemo. De-
niq; uiribus omnibus ita laxatis/ exhaustaq; om
ni ex parte iam uita/ut teneri in corpore anima
ultra neq̄ret clamās iterū ualide cōsumatum ē in
q̄t: qđ ideo ut diceret cōsequēs fuit: ut quemad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

modum in creandis rebus ſex dies dicitur opera
tus: molituſque omnia fuiſſe et ſeptimo quieuiſ
ſe die: ꝙ eo ipſo conſumata et ad ſummũ ꝑducta
eſſet tota natura: ſic in patibulo redimens gentes
uniuerſas ſeptimo oris ſui uerbo cõſumata atq;
ꝑfecta: quæ prædicta de eo erant: enunciauit: et
fœdus æternæ reconciliationis et pacis ictum cũ
deo ſacroſancto intercedente ſanguine ſuo palã
effecit: qui quinq; manuũ pedum lateriſq; fonti
bus exundans nos proluit ac emundauit. Quo
beneficio tanto Ieſu domine tibi amaras hodie
reddimus lachrymas contundimus pectora. Cru
cem adoramus: et gratias cum his decãtamus di/
gnationi et miſericordiæ tuæ. et ueniam flagitã/
tes tibi obedientiam. cultum ac ſeruitutem polli
cemur. Tu nos ſub alas: quas extẽdis in ſ[illegible]
properanteſ collige. collectos defende. defenſos
tandem et ꝑ te cælestis Ciuitatis municipatu dì
gnos effectos ſæculis ſine fine manſuris tua tecũ
in gloria habe: cuius rei gratia pius animã et be
neficentiſſimus ipſe dediſti.

LAVS DEO.

12

Impreſſum Bononiæ per Platonem
de Benedictis de Bononia
Anno ſalutis Mileſimo
quadringẽteſimo
et nonageſi/
moqnto
tertio Idus nouem
bris

REGISTRVM.

A B Ambo ſunt Terni.

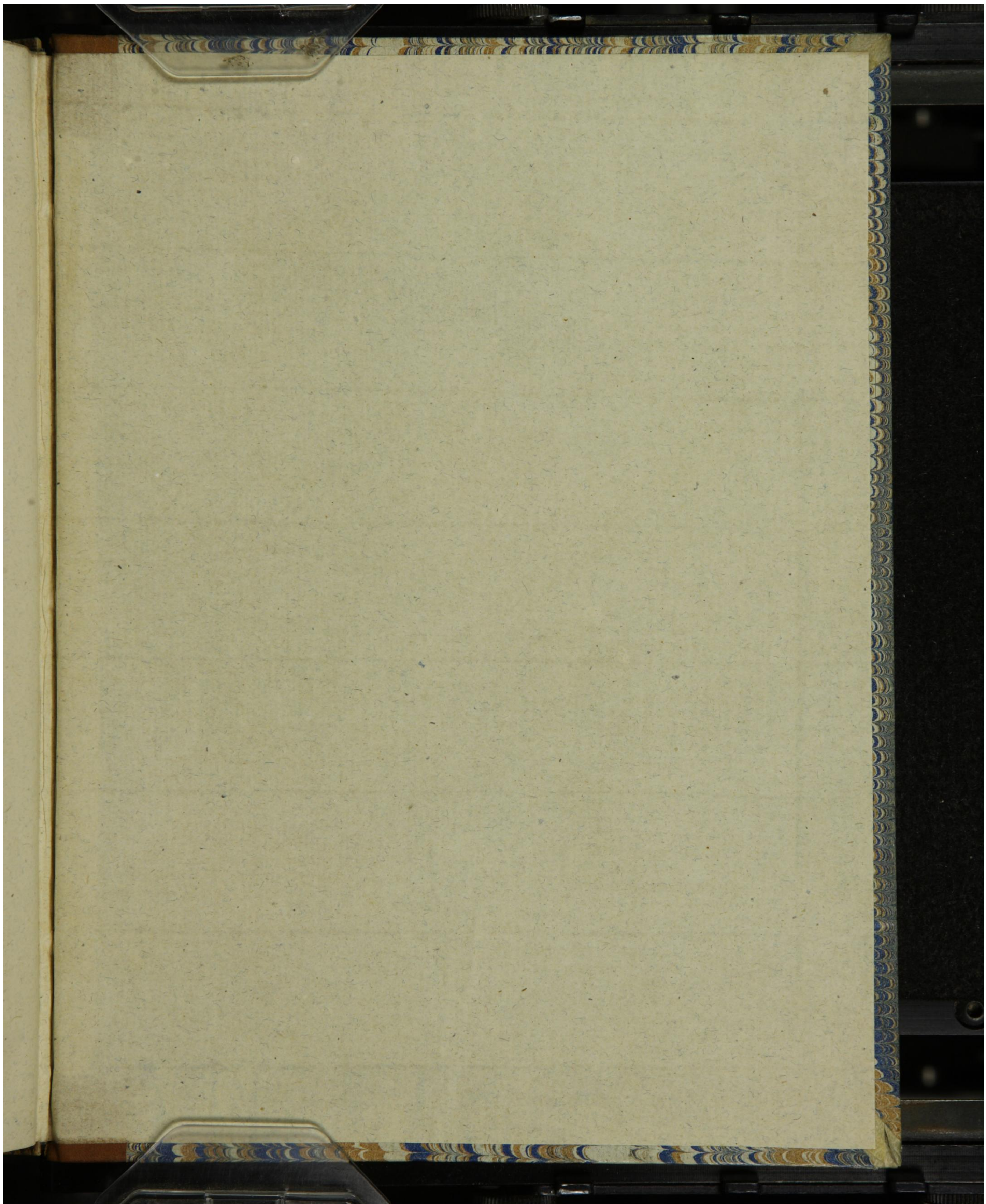

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (II)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Pal. 25.3.3.9 (I)